

Francesc Costa i Oller

L'ART DELS ABADAL

Impressors i xilògrafs de Mataró dels segles XVIII i XIX

Patronat Municipal de Cultura de Mataró
Editorial Alta Fulla

L'ART DELS ABADAL

«Caps de Bou», 22

Francesc Costa i Oller

L'ART DELS ABADAL

Impressors i xilògrafs de Mataró dels segles XVIII *i* XIX

Patronat Municipal de Cultura de Mataró
Editorial Alta Fulla
1994

Col·lecció «Caps de Bou», 22

Primera edició: desembre de 1994

Propietat d'aquesta edició: Editorial Alta Fulla
Passatge d'Alió 10, 08037 Barcelona
i Patronat Municipal de Cultura de Mataró

Imprès a Grup 4, S. A.
Antoni Bori 37, 08912 Badalona
Dipòsit legal: B. 42.395-1994
ISBN: 84-7900-058-9

L'ART DELS ABADAL

Impressors i xilògrafs de Mataró
dels segles XVIII *i* XIX

Quan Gutenberg, a mitjan segle XV, posa a punt la impremta de caràcters mòbils, s'inicia una nova època en la història de la humanitat. Certament, la reproducció a gran escala de llibres esdevé l'element civilitzador fonamental. La difusió de la cultura i el mercat de les idees en què es converteix Europa són a l'arrel dels primers moviments de dissidència dins els sistemes globals del moment. L'erasmisme, la Reforma, la recerca espiritual i intel·lectual no s'entenen sense els llibres, i són a l'origen de la cultura de la tolerància que llavors s'inaugura amb sang i dolor. I la lletra impresa va fer el seu camí, la realització més perfecta de la ment a la recerca de tots els significats. Contra la reducció dels signes i la voluntat suprema.

LA IMPREMTA A MATARÓ

La introducció de la impremta a Mataró és un fet relativament tardà si el comparem amb el que s'esdevé en unes altres poblacions de menor importància econòmica i social. S'acompleix exactament l'any 1779 quan Joan Abadal de Manresa arriba a la ciutat per establir-s'hi. Llavors Mataró, gairebé amb 10.000 persones, era la cinquena ciutat catalana, després de Barcelona, Reus, Tortosa i Lleida; però era la que feia deu a veure la impremta com a servei permanent. De molt antic, Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa tenien impremtes, però fins al llarg del segle XVIII no s'obren establiments tipogràfics a les ciutats de Cervera, Reus, Vic, Manresa i Olot; i Mataró les segueix.

En aquest temps, la impremta arrela com a negoci arran de la intensa activitat econòmica que es desvetlla, i a Barcelona n'obren moltes a redós de la gran demanda de llibres i d'altres productes tipogràfics. Un exemple: l'any

1790, la casa Pifarrer manté un intens comerç de cabotatge de llibres amb Alacant, Cadis, Cartagena, València i altres localitats. Els productes que hi ven són un bon resum del que es pot trobar en una botiga de llibres: novel·les, textos escolars, d'història, lectures pietoses, catecismes, papers pintats per a guardes, llibres ratllats, goigs, estampes, romanços, auques, fulls de soldat i jocs de l'oca.

L'iniciador de la impremta a Mataró havia nascut al si d'una nissaga d'impressors. El seu avi Pau havia estat l'introductor d'aquest art a Manresa, on es traslladà l'any 1718 des de Moià. Va ser succeït pel seu fill Andreu, pare del nostre personatge, que, en morir el 1778, deixà el negoci a la vídua, Isabel Gerifau, i a Ignasi Abadal, l'hereu. Però de gravadors Abadal n'hi ha de més antics, ja que la nissaga comença amb Pere Abadal i Morató, de Moià, que hi treballa durant el segle XVII. És el besavi de Joan, i en sabem que, fill d'un paraire, esdevé gravador d'auques i xilògraf de primera categoria, com mostren les matrius de boix de la seva autoria que s'han conservat. Els Abadal, doncs, en les seves diverses branques, són protagonistes del gravat en fusta català dels segles XVII i XVIII en l'àmbit de la xilografia popular il·lustrant romanços, goigs, llibres, naips o estampes. Però el seu art no va anar acompanyat de gens de reconeixement, ja que en aquells temps el gravador tenia la consideració d'un artesà poc significant que es limitava a reproduir l'obra dibuixada per un artista de categoria.

A Mataró, els Abadal realitzaren el seu ofici més d'un segle gairebé tots sols, cobrint la demanda que exigia la ciutat. I només d'una manera circumstancial hi trobarem algun altre impressor: l'any 1812, temps de l'ocupació francesa, coneixem dos volums dels tipògrafs Silveri Lleyxà i Agustí Roca; l'any 1816 Joan Marca treballa per a organismes oficials; l'any 1847, el primer periòdic local, *El Mataronés*, és imprès per Jaume Simó, establert a la Riera fins al 1854; i d'aquest mateix any sabem que Miquel Oliveras fa d'impressor al carrer d'en Pujol.

JOAN ABADAL, IMPRESSOR I ESTAMPER BARROC

L'arribada de Joan Abadal i Gerifau a la ciutat de Mataró fou motivada per qüestions domèstiques, seguint el procés habitual que s'esdevenia a les famílies menestrals després de la defunció del pare. Així, en la tradició catala-

na el fill hereu continuava el negoci, i per als fadristerns quedava la partida de la llar paterna a la recerca de la vida. En aquest cas, Joan deixa la ciutat nadiua i l'any 1779 s'aveïna a Mataró comptant amb la llegítima, que el proveeix del capital necessari per tal de muntar un negoci d'impremta en una ciutat que no disposa d'aquest servei. Consegüentment, el testament del pare mana que l'hereu pari botiga a Joan com a compensació dels anys que havia treballat a la casa; i així aquell ho fa donant-li «diferents llibres, y altres efectes y mobles concernents a dit ofici de llibreter». Entre aquests «efectes» hi havia un conjunt important de «boixos», alguns del besavi Pere, que encara es conserven, i la premsa de fusta. Les relacions de Joan amb Ignasi, el seu germà gran, eren molt afectuoses; així s'explica el llarg període que treballen plegats a la impremta del carrer de Sant Miquel a Manresa d'ençà que el seu pare, l'any 1769, pateix una malaltia que l'aparta de la feina. I els dos germans conservaren els lligams de família tota la vida, amb intercanvi de llibres, correspondència, viatges i favors diversos.

Establert a Mataró, Joan, un jove de vint-i-cinc anys, de seguida es posa a treballar, i, el mateix any, tres opuscles surten del seu obrador, tots d'autors escolapis: de Josep Pont imprimeix *De utilitate* i *Academia de letras humanas de 1779*, i d'Ildefons Ferrer, *Dichos y sentencias espirituales*. El lligam editorial amb els escolapis de la ciutat, que mantingué al llarg de la seva vida, pot ser tal vegada l'origen del seu desplaçament a Mataró, ja que en anys anteriors a la impremta del seu pare a Manresa s'hi havia imprès algun volum amb destinació als escolapis de Mataró i és molt probable que aquests l'encoratgessin a fer el trànsit cap a la costa.

Joan era un artesà amb ofici i destre en totes les tècniques de la impremta, bé en la impressió tipogràfica, bé en el gravat xilogràfic o l'enquadernació; i en uns quants papers oficials és designat com a estamper, llibreter i impressor, i en llatí *typographus & bibliopola*. Malauradament, no coneixem cap detall documental de les eines i de la maquinària que tenia per a treballar en el seu ofici, però notícies orals provinents de la família expliquen com encara no fa gaires anys es conservava l'antiga premsa plana de cargol feta de fusta que havia fet anar el nostre impressor, datada, segons llegenda gravada a la mateixa màquina, l'any 1735; en substància, la mateixa màquina que en el segle XV feia anar Gutenberg, que en un trasllat es va convertir en pols de tan corcada. I hem de suposar que tenia el taller ple de tipus mòbils, caixes, tintes i totes les andròmines pròpies de l'ofici. Ramon Salas, a les seves memòries, recorda com a finals del segle XIX havia vist l'antiga premsa i que

del temps antic encara es conservaven a la casa caixes de lletra amb els vells comodins, caixes amb lletres de fusta per a compondre cartells; les anomenades «pasteres» amb els quadrats i els espais; prestatges amb interlínies; galeres amb pala i galerins, tot de fusta; componedors d'antiga construcció; pinces, etc.

Tres anys després d'establir-se, Joan es casa el febrer de 1782 amb Teresa Casamitjana i Mon (Mataró, 1757-1836), filla d'un veler de la ciutat, que aporta 350 lliures de dot al matrimoni. L'acta de les noces explica que Joan Abadal era un «jove estamper natural de Manresa, bisbat de Vic, habitant emperò de essa, part de tres anys en la present ciutat de Mataró, y antes en la de Manresa». Vet aquí, doncs, documentada la data precisa de l'arribada de Joan. Pel que fa al lloc de residència, el seu futur sogre, Joan Baptista Casamitjana, vivia en una casa a la Riera assenyalada amb el número 37 en aquells temps i més endavant amb el 48; i és en aquest domicili on ja tenim documentat Joan d'ençà de l'any 1780, la qual cosa significa que l'hi van tenir com a rellogat i va acabar casant-se amb la noia de la casa. En aquest domicili, davant la Casa de la Ciutat, els Abadal s'hi estaren gairebé dos-cents anys. Indiquem que, l'any 1818, els hereus del pare de la seva muller li donen la casa de la Riera com a pagament de «vàrios favors y beneficis» que n'havien rebut: li devien diners i no trobaren cap més manera de compensar-lo.

El matrimoni Abadal-Casamitjana va tenir nou fills. Vet aquí les notícies que tenim d'aquesta nissaga: quatre de les criatures van tenir la vida molt curta, una circumstància ben normal en aquella època, en la qual les mancances alimentàries, la falta de coneixements sanitaris i la precarietat general de l'existència causaven unes xifres molt elevades de mortalitat infantil: Joan neix el 1782 i mort l'any següent; Teresa neix el 1785 i viu dos anys; Andreu neix el 1790 i viu tres anys; i Pere Màrtir, nascut el 1793, només viu cinc dies. Les tres noies que arriben a grans són: Gaietana, que neix l'any 1784 i el 1831 es casa amb el sabater Anton Peredejordi; Joaquima, nascuda el 1789, la qual es casa l'any 1820 amb el mitger i després important fabricant de filats Francesc Castells i Regàs; i Teresa, nascuda el 1798, que es casa l'any 1836 amb el mitger Jaume Barbany.

Els dos nois són l'hereu Josep Calassanç, de qui parlarem més extensament, i Joaquim, nat el 1801. Aquest darrer té una vida de gran interès: l'any 1824 es casa amb Elisabet Casalins i Terrats, germana de la dona del seu germà i filla de Francesc Casalins, pilot i comerciant amb béns a l'Havana, mort cap a 1818 «a bordo de la goleta Mataronina fondeada en la playa de Onim en la Costa de África» mentre anava a la recerca d'esclaus. A Joaquim li va

passar el que havia passat al seu pare: el seu germà Josep Calassanç es fa càrrec de la impremta de Mataró i ell, amb un préstec de quatre-centes lliures, s'ha de buscar la vida en el seu ofici en un altre indret. L'any 1824 deixa Mataró i obre taller a Puigcerdà, però el negoci no li va bé en aquella contrada i l'any 1835 es trasllada a Igualada, on els Abadal arrelen. Serà seguit en l'ofici pel seu fill Marià (1840-1901) i pel seu nét Emilià Abadal i Orpí. A l'arxiu de la família es conserven algunes cartes entre Josep Calassanç des de Mataró i Joaquim des de Puigcerdà en què es fan encàrrecs de llibres i plenes de prevenció per la inseguretat dels camins en plena guerra carlina, que ells anomenen de la «facción».

Pel que fa a l'activitat professional de Joan els primer anys, endevinem per les notícies que ens han pervingut que els seus clients principals eren els escolapis, ja que els opuscles de tota mena impresos amb destinació a l'escola de Santa Anna són força nombrosos. En primer lloc, anotem moltes ressenyes dels exàmens públics i de les representacions teatrals que amb gran solemnitat es feien cada any per tal de demostrar els coneixements adquirits pels alumnes més aplicats. Així coneixem força opuscles, amb bella tipografia i decoració barroca, sortits de les mans de Joan Abadal: *Academia de Humanidad* (1781), *Exercicios Literarios de latinidad, poesía, y retórica* (1785), *Exercicio Literario* (1787), *Joseph de Egipto* (1787), *Poesías ... en elogio del Rey de España Don Carlos III* (1789), *Academia Literaria* (1789), *Academia de Piedad y Letras* (1789), *Academia Pío-Literaria* (1802), *Exámenes públicos de doctrina christiana* (1804), *Ejercicios literarios* (1821) i *Examen público* (1830).

Però per als escolapis també editava llibres de text i opuscles relacionats amb l'ensenyament, com ara *Colección de problemas de aritmética* (1816), *De publica et domestica educatione* (1821), *Colección de problemas de aritmética* (1826), *Breve compendio de las quatro reglas fundamentales de la aritmética* (s. d.), *Breve compendio de la ortografía de la lengua castellana* (s. d.) o *Primera parte de la gramática latina* (s. d.) d'Agustí de Sant Joan Baptista. Imprimeix també la vida del fundador de l'orde: *Compendio histórico de la vida de San Joseph de Calasanz* (s. d.).

A més dels textos acadèmics, coneixem uns cinquanta opuscles de temàtica religiosa sortits de l'obrador de Joan Abadal, tot i que segurament el seu conjunt editorial era més nombrós. Són en general tractats apologètics, de teologia, sermons, oracions, devocionaris, molts dels quals són obra d'autors mataronins i escolapis: de Jaume Matas, *Sermón de las Santas* (1783); de Manuel Camín, *Sermón de las Santas* (1783), *Oración fúnebre de D. Jaime*

Matas (1786), *Sermón ... de San Gerónimo* (1788), *Oración Fúnebre* [a] *Don Carlos III* (1789), *El gigante de santidad* (1797) i *El varón apóstolico* (1797); d'Ildefons Ferrer, *Oración eucarística* (1783) i *Oración fúnebre de Carlos III* (1789); de Lluís Barberí, *Philosophica adserta* (1786), *Propositiones theologicae* (1800) i *Positiones Logicae, physicae, metaphysicae* (1801); d'Agustí de Puigcerdà, *Modelo de penitentes* (1786); de Nicolau Xammar, *Acerrimus ecclesiae propugnator ... D. Thomas Aquinas* (1789); d'Agustí Espina, *Propositiones philosophicae* (1790); de Josep C. Ferrer, *De latinarum ac humaniorum litterarum* (1791); d'Alonso de Ligori, *Visitas al Santíssim Sagrament y a Maria Santíssima* (s. d.; *c.* 1793); d'Antoni Estaper, *Niñear para ser grande en el reyno de los cielos* (1801); de Jaume Vada, *Respectuosos afectos* (1802); de Damià Sumalla, *Florilegium parochorum* (1815); de Miquel Busqué, *Pueritiae et adolescentiae intitutio* (1815); de Josep C. Ferrer, *Delectae e philosophia* (1817); de Pau Parassols, *Devot novenari ... a venerar las llagas de S. P. S. Francesch ... de Arenys de Mar* (s. d.); de Jaume Creus, *Pastoral als fidels de Menorca* (s. d.); i de Simó Salamó i Melcior Gelabert, *Regla de vida muy útil para los pobres y para el pueblo menos instruido*, volum de més de tres-centes pàgines i editat cap a 1810. Uns altres textos són anònims, com ara *Devota novena a las gloriosas santas Juliana y Semproniana, verges i màrtirs* (s. d.), *Setenario doloroso* (s. d.), *Método para gobernar una parroquia* (s. d.), *Decor carmeli* (s. d.), etc.

D'una manera progressiva, l'establiment de Joan passa a treballar per a institucions oficials. Així, l'any 1786, després de presentar una memòria en què ho sol·licita, rep permís «para reimprimir las Reales Cédulas, e imprimir las órdenes para los Lugares de ese Corregimiento». I a partir d'aquest moment té feina en gran quantitat imprimint pragmàtiques, cèdules, instruccions, consultes i ordres emeses pel rei i pel Concejo de Castella; ordres del governador del corregiment, el trasllat de decrets oficials, circulars, etc.; molta paperassa d'àmbit general, però també n'hi ha d'interès local. Dos exemples: *Apéndice al reglamento y orden de govierno para las matrículas de la Provincia de Mataró* (1786) i *Examen ... del Gremio de Mareantes de la Ciudad de Mataró* (1798), entre milers d'impresos relacionats amb la governació.

El nostre impressor també treballava molt per a l'Ajuntament. Així, al llibre del credencer consten les partides pagades a Joan durant el període 1817-1821, i algun any arriba a facturar 875 rals. En aquest llibre consta que l'any 1818 imprimeix cent exemplars de les *Ordinaciones de Almotazenería de la ciudad de Mataró* i cent de les *Ordinaciones de Policía de la ciudad de Mataró*, i el més de març de 1819 edita dos-cents fulls de convit per al funeral

de la reina. També per al municipi les seves tasques eren la impressió de fulls per a convocar a quintes, bans, patents de sanitat, impresos per al padró i per als bagatges, pòlisses, rebuts, notificacions, llibres de fulls en blanc per al credencer, per al mostassaf i per al cadastre, i un munt d'impresos diversos.

A més de l'activitat editorial religiosa i oficial, en coneixem també alguns treballs de caràcter «civil»: *Ordenanza del Colegio de Confiteros, Drogueros, y Cereros*, *Ordenanzas ... para los individuos que exercen el arte de platería de la ciudad de Mataró* i *Reales Ordenanzas del Colegio de Procuradores de la Ciudad de Mataró* (1781). Notem l'opuscle *Fernando VII en Mataró. Relación sencilla y sucinta* (1814), que és una crònica dels fets de la curta estada del rei a la ciutat. També són d'interès l'obra del metge Joan F. Bahi *Relación Médico-Política sobre la aparición de la fiebre amarilla* (1821), editada amb motiu de la greu epidèmia que en aquelles dates afecta Barcelona, i l'opuscle de Miquel Solà *Discurso ... distribución de premios ... por la Real Junta de Comercio de Barcelona* (1797).

Un apartat important en la feina de la impremta va ser, sens dubte, la relacionada amb l'activitat industrial mataronina. La veritat és que de l'obrador de Joan Abadal sortien una gran quantitat d'impresos amb destinació a les fàbriques locals: factures, rebuts, llibres de comptes, etc. Alguns dels «boixos» del període mostren aquesta relació: són les marques de fàbrica que decoraven les capses i les etiquetes de les fàbriques de teixits, filats, barrets i altres productes que sortien de Mataró cap a localitats espanyoles i americanes. De la importància del negoci tèxtil n'és un exponent l'edició de l'opuscle *Manual de comptes fets, per los que comercían en cotó* (s. d.).

Sabem que Joan era autor de fulls de gèneres populars que han desaparegut en la seva totalitat. Es tracta d'auques, de romanços i de cançons de bandolers; de literatura religiosa popular, com ara els catecismes i el «Venturós Pelegrí»; de soldats de rengle i d'estampes, gèneres mínims per als quals el pas del temps ha estat letal i de què només es conserva alguna matriu. Ara, en canvi, hi ha hagut més sort en la conservació dels goigs en lloança de les excel·lències dels sants, dels quals coneixem els de sant Santiago, patró de l'Hospital; de santa Isabel, reina d'Hongria; de sant Desideri; del Sant Crist de la Puríssima Sang; de les Santes Ànimes del Purgatori; de sant Martí, patró de Mosqueroles; de sant Magí; de la Verge del Corredor i de sant Pancraç, entre d'altres que devia editar i que s'han perdut però dels quals conservem el gravat del sant.

A més de l'activitat d'impremta, a la botiga de Joan hom hi podia trobar tota mena d'articles relacionats amb el món de les arts gràfiques: paper d'es-

criure, llapis, llibres i premsa forana. Consta a la família que el *Diario de Barcelona*, degà de la premsa continental, s'hi va vendre des del primer exemplar, editat el dia 1 d'octubre de l'any 1792.

En l'àmbit polític, sembla que simpatitzava amb els liberals, ja que fou nomenat encarregat d'allotjaments i de bagatges per l'Ajuntament Constitucional de 1814, amb un sou de seixanta lliures l'any, i imprimí durant el Trienni Liberal dos opuscles en defensa del nou règim. L'un és el discurs del frare carmelita del convent de Sant Josep, defensor abrandat de la Constitució, Tomàs de Santa Teresa, que duu per títol *Relación de la cívica y religiosa función en la solemne bendición de la bandera del primer batallón de Milicianos Voluntarios*. L'altre és una mena de periòdic de número primer i únic titulat *Almacén patriótico de frutos literarios, históricos, civiles, políticos, geográficos, naturales, mitológicos y religiosos*, també de tendència avançada. El fet que entre les pertinences de Joan que encara avui guarda la família hi hagi algun imprès de propagada liberal d'aquella època duu a confirmar aquesta militància, ja que, quan Ferran VII, l'any 1823, suprimeix la Constitució, la possessió d'aquests opuscles significa la mort o greus penes de presó per a qui en conservi. Notem que l'any 1814 era administrador de la capella de Santa Magdalena, situada al mateix edifici de l'Ajuntament. I hem trobat indicis que ens duen a pensar que tenia relació amb el tràfic colonial, comprant i venent a l'engròs productes diversos, com feien tants mataronins cap a l'any 1800.

Els darrers temps de la seva vida Joan estigué molt malalt. Així, l'any 1827, el seu fill Josep Calassanç explica que, «por la avanzada edad de su padre y achaques de que adolece, ha de cuidar por sí solo de la impresión de todas las órdenes y demás que se ofrecen para el mejor servicio de S. M. y del público». Potser per tal motiu, en aquesta època alguns dels impresos fets a l'obrador són signats, encara en vida del pare, pel seu fill Josep Calassanç. La seva mort es va esdevenir l'1 d'octubre de 1830, a l'avançada edat de setanta-sis anys, quan en feia cinquanta-un que s'havia establert a Mataró. La seva salut en aquells moments era molt precària i havia fet testament el dia 18 de juliol del mateix any «detingut en lo llit», i no va poder firmar-lo «a causa de un atach apoplètich». Els seus béns eren formats per la casa on s'estava i tenia la impremta, a la Riera; una peça plantada amb vinya i blat al torrent de Bera, a Argentona, que comprà el 1827; i algun capital que havia pogut reunir en tota una vida d'esforç. El negoci queda per a l'hereu Josep i deixa a les filles diners en efectiu.

El seu testament de l'any 1830, que obre el notari Simon, és un document

de primer ordre per a conèixer les interioritats dels mecanismes d'herència i el trancrivim sencer pel seu interès:

En nom de Déu y de la Gloriosa Verge Maria mare sua Amén. Jo Joan Abadal y Gerifau impresor y llibreter natural de la ciutat de Manresa y vuy de esta de Mataró fill llegítim y natural de Andreu Abadal també impresor de la expresada ciutat de Manresa y de Isabel Gerifau cònjugues difunts, si bé algo molestat de certa indisposició corporal estan ab tot mon enteniment, ferma memòria y clara paraula y bolent disposar de mos béns, fas testament ab lo que nomeno marmessors y de ell executors a ma apreciada muller Teresa Abadal y Casamitjana, y a Joseph Calasanz Abadal mon fill, donant-los ple poder y facultat de cumplir lo que per mi baix trobaran ordenat.

Primerament vull que tots mos deutes sien pagats segons de ells llegítimament cònstia.

Elegesch la sepultura a mon cadàver faedora en lo lloch destinaran mos espresats marmessors deixant a sa disposició lo funeral que se me àgia de celebrar.

Ytem per descans de la mia ànima y demés que tínguia obligació a Déu pregar bull que luego después de verificar-se mon òbit tots los que tínguian interès en est mon testament dèguian fer celebrar vint y cinch misas a set sous y sis diners cada una.

Ytem deixo y llego al fondo destinat al socorro de las famílias que patiren en la guerra de la independència, una lliura dos sous y sis per una sola begada cumplint em asò lo disposat per lo Gobern.

Ytem respecte que a Joaquim Abadal impresor de la vila de Puigcerdà y Joaquima Castells y Abadal viuda de Francisco Castells fabricant de filats que fou de esta ciutat al temps de contractar sos respectius matrimonis los bas donar y pagar tot cuant podia correspòndrer-los per sos drets paternos com consta de las àpocas que firmaren al temps de realisar-se aquella satisfacció, per est motiu no los deixo cosa ni cuantitat alguna.

Ytem en paga y satisfacció dels drets de llegítima paterna y demés puga competir en mos béns a Gayetana y Teresa Abadal y Casamitjana mas fillas de estat donsellas deixo y llego a cada una de ellas per gràcia particular y en demostració del particular afecte que me mereixen la cuantitat de cent y cinquanta lliuras catalanas pagadoras y entregadoras juntas ab ma calaixera ab sas robas y vestits corresponents en lo temps de celebrar sos respectius matrimoni carnal o espiritual.

Ytem bull y mano que mentres las espresadas mas fillas permanèscan en lo estat de donsellas, per sa mare y muller mia que baix nomenaré usufructuària, y después per lo infrascrit hereu sían mantingudas en tots los aliments de la vida humana necesaris de menjar y bèurer, calsar y vestir tant en sanitat com en malaltia fent ab ells respectivament una mateixa taula, habitació y vida comuna treballant ellas en lo que púgan a utilitat y profit de aquells, prevenint emperò

que quedant ab la sola compañia del hereu per mort de la espresada sa mare, si contra mas esperanzas no podían congeniar per lo motiu que vulga en lo que ha de bastar la simple manifestació de uns o altres, sens necesitat de justificar causa alguna, en est cas deixo a las referidas mas fillas lo ús de fruit de la casa situada en lo carrer de la Riera, llogant-la a qui bé los aparèguia o fent lo ús que més convenient los síguia, volent que en lo cas de morir alguna de ditas mas fillas la sobrevivent acrèsquia en esta part lo dret que tenia la premorta.

Ytem en lo cas de haber-se de separar per no poder congeniar ab lo hereu y sa família deurà aquest parar-los o entregar-los un cuarto parat ab tot lo necesari esto és lo llit que ocúpan ab dos matalasos y fiolas, un catre ab son corresponent traspontí, sis llansols grans y bons, los corresponents cuxins ab dos cuxineras a cada un que regularment seran tres u cuatre; com també los corresponents abrigais de hivern esto és la conxa y flasadas necesàrias, y lo parament de taula esto és dos estovallas y sis toballons bons, y al mateix temps donar-los las suas calaxeras ab totas sas robas esto és: dos calaxeras grans y una de xica. Al mateix temps a la mia filla Teresa se li donarà la piqueta de plata per aber-la treta en la estracció del Carme.

Ytem per los molts y agradables serveis que tinch rebuts y espero rèbrer de ma estimada muller la referida Teresa Abadal y Casamitjana li deixo lo ple e íntegro ús de fruit de tots mos béns ab los auments de ell resultans a sa libre voluntat durant sa vida y mantenint-se viuda de la mia viudedat sens que hage de prestar caució ni donar compte ni pèndrer inventari pues de estos càrrecs y cualsevol altre que de dret fos obligada la absolch; volent tan sols que de dit ús de fruit hage de pagar los mals y càrrechs a que mos béns estígan afectes y alimentar en sa casa y compañia al hereu meu avall escrit sa muller y família, no menos que a las espresadas Gayetana y Teresa mas fillas segons dal queda indicat en tots los aliments necesaris de menjar calsar y bestir axí en sanitat com en malaltia, debent treballar tots en cuant púguian a utilitat y profit de la usufructuària.

En los restans mos béns instituhesch en hereu meu universal al predit Joseph Calasanz Abadal y Casamitjana mon fill a sas voluntats.

Ytem prohibesch la alienació de mos béns inmobles fins que se tròbian libres del càrrech de restituir lo dot que aportà la mia nora al temps del contracte de son matrimoni y per ocasió de est, y benint lo cas de sa restitució no ecsistint diners per verificar-o, vull que en primer lloch se bènguia la pesa de terra plantada de viña que posehesch en lo terme de Argentona y lloch nomenat lo torrent de Bera la que fou comprada del referit dot, y no sent suficient lo producto de aquella pesa per satisfer lo dit dot y tenir-se que acudir contra la mia casa per acabar de satisfer-lo, en aqueix cas las mias o la mia filla acabaran de suplir lo que fàltia per dita satisfacció quedant ellas absolutament libres per fer cuant búlguian de dita casa sens obligació ninguna.

Ytem cualsevol obras que sian necesàrias o bé que sían per traure'n major profit, totas estas seran a benefici de las noyas de las cuals podran disposar.

Aquesta és la mia última voluntat que vull valga per testament codicil [...].

La seva muller Teresa Casamitjana morí sis anys després, i, quant al seu testament, succeí un fet curiós. Havia fet el primer testament a casa del notari Fins, però el dia 16 de gener de l'any 1831, al cap de pocs mesos de la mort del seu marit, va a casa el notari Simon i hi fa un testament nou, en el qual deixa a les filles Gaietana i Teresa, com a llegítima materna, vint-i-cinc lliures a cada una. Respecte a Joaquim, llavors a Puigcerdà, diu que ja el va satisfer econòmicament quan es va casar i també que ja havia pagat Joaquima. Deixa hereu Josep i dóna alguns diners als néts. Però l'endemà, el dia 17, torna a cal notari Simon i «després habent premeditat lo contengut dels mencionats mos testaments me hàgia aparegur millor deixar subsistent lo que tenia fet en poder del predit notari Fins».

JOSEP CALASSANÇ ABADAL, GRAVADOR TRADICIONAL

L'hereu de Joan, Josep Calassanç, continuà la tradició familiar que el lligava a la impremta. Nat a Mataró l'abril de 1787, es va casar el 1816 amb M. Rosa Casalins i Terrats i van tenir uns quants fills: Josep (1817-1878), l'hereu; Caterina (1819-1879), que l'any 1849 es casà amb Josep Anton Mayol; Joan (1821), que féu de gravador de «boixos» a Barcelona; Andreu (1823-1824); Joaquim (1828-?), a qui donà estudis de medicina per mitjà de la venda d'una casa i la creació d'un censal: « [...] no tenén altre medi a ells més útil y a sos béns menos dañós»; i Heliodor (1829-1902), joier i gravador.

Josep Calassanç va tenir un llarg aprenentatge al costat del seu pare, ja que, quan aquest morí, tenia quaranta-tres anys d'edat, tot i que en els darrers temps, amb el pare malalt, era ell qui dirigia el negoci i estava carregat de feina, fet que li serví per a no acceptar l'octubre de 1827 l'elecció per al càrrec de diputat del comú. La seva activitat, tant per la mena de clientela com pels aspectes d'estil, es confon amb la del seu pare. Continua la dedicació d'imprimir per als diferents organismes oficials de la ciutat perquè aquests són els consumidors principals de paper imprès. Així, al llibre del credencer, des de l'any 1826, que és l'època que comença a cobrar de l'Ajuntament fent

el relleu del seu pare, els honoraris són força crescuts: arriba a facturar algun any 1780 rals pels seus treballs. Notem l'edició, l'any 1834, de tres-centes paperetes del convit per a la publicació de l'Estatut Reial i com enquaderna amb un gran luxe aquest document, volum que es conserva a l'Arxiu Municipal; i tres fulls amb poemes sobre la proclamació d'Isabel II. També imprimeix una edició de les *Ordinaciones de Polícia de la Ciudad de Mataró* l'any 1837 i unes de noves l'any 1850 amb el títol de *Bando de Buen Gobierno de la Ciudad de Mataró*.

La seva producció per als escolapis també és abundosa. És formada pels tradicionals exàmens públics i molts llibres de text com ara: *Gramática castellana* (1822); *Philosophiae conclusiones* (1831); de Joan C. Junoy, *Varia sacrorum rituum* (1832); *Primera parte de la gramática latina* (1832); *Ejercicios Pío-Literarios* (1833); *Ejercicios Pío-literarios ... de las Escuelas Pías* (1834); del rector de Santa Anna, Pascual Suárez, *Lecciones escogidas para los niños que aprenden a leer* (1842); de Jacint Feliu, *Lecciones compendiadas de Aritmética* (1846); de Miquel Martí, *Breves lecciones de filosofía moral* (1846); de Joan C. Junoy, *Lexicon epitomatum* (1847); i de Tomàs Ballester, *Compendio o breve esplicación de la ortografía castellana* (s. d.).

Quant a la literatura estrictament religiosa, notem un canvi decisiu: la gairebé total desaparició dels textos teològics i de caràcter especulatiu que en temps de Joan Abadal, i tenint com a centre de producció l'Escola Pia, tant hi havien abundat. De fet, Josep edita en un període en què les formes socials, polítiques i religioses experimenten canvis radicals que des de la perspectiva d'una impremta local es manifestaren d'una manera progressiva en la preeminència de les obres «civils» i la reculada dels textos religiosos; però el que es deixa d'editar són especialment els textos religiosos més teòrics i de voluntat metafísica més explícita perquè, per altra banda, ara comença l'època d'or de la literatura religiosa més popular. Certament, si abans ja editaven textos per a excitar la devoció i acompanyar la ritualitat, ara hi ha una gran quantitat d'aquests papers, sovint opuscles mínims, però també llibres de gruix considerable. Vet-ne aquí alguns títols: de Josep Ullastre, *Exercici del Cristià* (1844); *Preces para implorar de la Madre del Amor Hermoso* (1849); *Tríduo a Nostra Senyora de la Soledat* (1854); *Novena al glorioso San Roque, abogado contra el contagio y peste* (1854); de Joan C. Junoy, *Ritual para la Orden* i *Notae seu observationes*; i del pare Valentí de Sant Joan de les Abadesses, *Sagrat Novenari de Maria Santíssima* (s. d.).

En aquesta mateixa temàtica, Josep Calassanç també va editat molts goigs. En coneixem els del Sant Crist, de Nostra Senyora de la Misericòrdia,

de Nostra Senyora del Puig de Bellver, dels màrtirs sant Quirze i santa Julita, de santa Rita de Càssia, de santa Helena, de sant Ponç, de la Verge del Rosari, de santa Filomena, de sant Joan Baptista, de Maria Santíssima, de Nostra Senyora del Remei, de sant Domènec, de sant Antoni de Pàdua i de les santes Juliana i Semproniana.

Pel que fa als textos de temàtica general, són gairebé inexistents: alguns poemes en honor a la reina Isabel i a la Milícia Nacional, i l'opuscle format pel poema d'homenatge a Joan Prim després de la seva victòria en la revolta centralista *Carta dirijida desde Madrid* (1843).

Es conserva una llibreta-inventari començada l'any 1847 que relaciona les subscripcions dels llibres que es venien a ca l'Abadal en fascicles i que és d'un gran interès per a conèixer les lectures del moment i els lectors, tots persones il·lustrades provinents de capes professionals i religioses i de la menestralia més culta. Es tracta de textos jurídics, religiosos, de medicina, d'heràldica, d'agricultura, d'història; de novel·les i d'altres temes. Algunes de les obres de més èxit són: de Victor Hugo, *Nuestra Señora de París*; d'Eugène Sue, *Los siete pecados capitales*; de H. B. Stowe, *La chosa de Tomás* (1852); de Carlyle, *Los héroes*, la més venuda, amb vuitanta-dos clients; *Glorias Nacionales*; *Madrid al daguerreotipo*; *Panorama Universal*; de Marià Cubí, *La frenología y sus glorias*; i d'Ayguals de Izco, *La escuela del pueblo*. També textos religiosos com *Año Virgíneo*; la *Bíblia de casa Pons*; del mataroní Josep Marià Riera, l'obra *Religión y filosofía*; i *Año Cristiano*, que tenia com a subscriptor Manuel Blanch.

Notem la ràpida difusió de textos d'autors romàntics forans que eren traduïts ben aviat. En el mateix registre documental consta la notícia de la venda d'un llibre editat per Josep Calassanç, el *Lexicon Epitomatum*, de l'escolapi Josep Rius, del qual es van editar mil exemplars. Veiem com l'envien a uns quants corresponsals de Barcelona, de Girona i d'unes altres localitats amb l'ordre de vendre'l a set rals, dels quals a l'editor li corresponia una comissió del 8 per cent.

Format en els motius i les tècniques barrocs, Josep Calassanç era un tipògraf i un gravador integrat plenament en l'estètica antiga, i així la major part de les obres que coneixem de la seva mà tenen aquest caràcter. De tota manera, és ell a qui, des del seu obrador, toca enfrontar canvis decisius en el gravat català, però l'arrelament del seu quefer li impossibilita d'apuntar-se a la renovació que el romanticisme engega. El seu germà Heliodor, com a gravador, i el seu fill Josep, com a tipògraf, seran els qui donaran un caràcter nou al treball de la impremta. Entre els seus impresos hi ha algunes mostres de la

crisi de model estètic, singularment un full dels escolapis que és una barreja confusa de decoració tipogràfica i l'evolució de l'escut oficial de la ciutat de Mataró, que despulla de la decoració d'àngels feta pel seu pare com a evidència del canvi de gust de l'època.

D'aquests anys de la impremta no en tenim cap notícia, i ens és desconegut si en va renovar el material o hi va fer alguna inversió. En canvi, tenim documentada la presència l'any 1830 del fadrí Pere Balagueró, que no devia ser l'únic en aquell establiment. Com el seu pare, Josep Calassanç no va fer mai gaires diners en un ofici que només donava per a anar vivint. Posseïa un patrimoni format per la casa de la Riera, la façana de la qual reféu l'any 1840, i una altra al carrer de Sant Joan, provinent de l'herència Casalins. Josep morí el 6 de setembre de 1854, segurament a causa del còlera, que en aquells mesos s'endugué més de mil ciutadans. Hores abans, el mateix dia, fa testament «detingut en lo llit de malaltia»: deixa hereu el seu fill Josep i a Heliodor, tot i assenyalar els «molts gastos» fets en els seus estudis de cisallador, li deixa dues-centes lliures. Als altres fills no els deixa res: a Joaquim a causa d'haver-li pagat els estudis de metge i cirurgià, i a Caterina per haver-li lliurat el dot en casar-se.

JOSEP ABADAL, UN IMPRESSOR REPUBLICÀ

El darrer membre de la branca masculina dels Abadal de Mataró fou Josep Abadal i Casalins, nat l'agost de 1817 i mort a Sant Antoni de Vilamajor, on s'estava per recobrar la salut, l'agost de 1878, als seixanta-un anys d'edat. Es va casar amb una parenta, Rosario Anglà i Abadal (Manresa, 1827 - Mataró, 1871) i va tenir uns quants fills: Anna (Mataró, 1846 - Buenos Aires, 1909), Josepa (Mataró, 1854 - Calella, 1923) i Paquita (Mataró, 1858-1926); visqueren pocs anys Roser (1848-1864), Emília (1849-1863), Jaume (1852-1854) i Josep (1866-1867).

En el període dels vint-i-quatre anys que va estar al capdavant de la impremta, Josep, que a diferència del seu pare i del seu avi no era gravador, dugué a terme una gran tasca editorial que cal centrar en la publicació d'alguns periòdics: amb *Revista Mataronesa* (1856), de bella tipografia i composició, tot i que dura només cinc mesos, la premsa periòdica arrela a la ciutat. Després de vuit anys sense periòdics neix la *Revista Mataronesa* (1864), tam-

Juan Abadal

Signatura de Joan Abadal

Joseph Calasanz Abadal

Signatura de Josep Calassanç Abadal

Elisabet Casalins i Terrats

Joaquim Abadal i Casamitjana

¡Viva pues la República democratica federal!
Y por unanimidad fué aprobado
Acto continuo se levantó la sesion. Lo
Jaime Rosell este añadido vale
Mariano Espin
José Abadal
José Viñas Francisco Fontanals

Signatura de Josep Abadal a l'Acord de l'Ajuntament de Mataró de 12 de febrer de 1873 proclamant la República a la ciutat

HISTORIA DEL REINADO
DEL
ULTIMO BORBON EN ESPAÑA.

De los crímenes, apostasías, opresion, corrupcion, inmoralidad, despilfarros, hipocresía, crueldad y fanatismo de los gobiernos que han regido á España durante el reinado de Isabel de Borbon.
por
FERNANDO GARRIDO.
Medio real la entrega. Se suscribe en casa Abadal.

La Correspondencia de España. Diario universal

de noticias. Se recibe todos los dias y se vende á 2 cuartos, en la imprenta de Abadal.

LA IGUALDAD.

Diario republicano, á 20 rs. trimestre.

El Federalista.

Periódico democratico-republicano. Órgano del Club de Los federalistas, á 2 rs. al mes.

LA VANGUARDIA.

Periódico republicano federalista, su único redactor D. J. A. Clavé. 2 rs. cada seis números, uno semanal. Imprenta de Abadal.

La alianza de los pueblos.

Periódico diario. Republicano democrático federal Universal. Se suscribe en la Imp. de José Abadal.

El hermitaño.

Periódico semanal á 2 reales y medio un mes. Se suscribe en la Imp. de José Abadal.

Crónica Mataronesa *(1868)*

De dalt a baix:
Josep Abadal i Casalins
Rosario Anglà i Abadal
Heliodor Abadal i Casalins

bé impresa per Abadal i que allarga dos anys. Un cas a part és el setmanari *Crónica Mataronesa* (1866), que va ser fundat per ell mateix durant el govern moderat per tal de defensar els ideals de la democràcia. Com assenyala anys després un cronista, la voluntat d'Abadal fou posar el periòdic «al servicio de la revolución en la medida que lo permitían los estrechos límites que a la libertad de prensa imponían las reaccionarias leyes en aquellos tiempos en vigor». A les pàgines d'aquest periòdic se saluda la Revolució del 1868 i es dóna suport al nou règim.

Abadal tanca aquest periòdic per obrir *El Eco de la Costa* (1869), ja clarament òrgan republicà federal. En el període esmentat surten del seu obrador els setmanaris *La Juventud* (1869) i *La Voz de Iluro* (1872), aquest darrer òrgan dels liberals de la ciutat. La darrera publicació impresa per Josep Abadal va ser *El Mataronés* (1876).

Alguns dels llibres que editià tenen un relleu especial: el de Joan Amich *Historia de los acontecimientos políticos de la ciudad de Mataró en 1843* (1855) és el primer text d'història política editat a la ciutat. És d'un gran interès el petit volum *Memorias históricas de la ciudad de Mataró* (1866), de Josep Rius, prolífic escolapi autor d'un gran conjunt d'obres de tota mena necessitades d'edició i estudi. També cal destacar-ne uns quants escrits del polític i industrial Josep Garcia Oliver: *Importancia de las instituciones de previsión* (1863), *Memoria Anual del Ateneo Mataronés* (1867), *Memoria de los actos más importantes tomados por el M. I. Ayuntamiento interino de Mataró en el año 1868* i *Memoria Anual de la Caja de Ahorros de Mataró* (1868), entre uns altres de menors.

No deixa de ser significativa del canvi d'orientació cultural que es vivia l'edició de tres volums literaris en català, un esdeveniment a l'època, tot i que els Abadal ja havien imprès en català des del segle XVIII petits volums de devoció i textos religiosos. De Pau Estorch y Siqués editen, l'any 1856, *Lo tamboriner del Fluvià. Poesies, cuart y últim repich*; del poeta Albert de Quintana, l'any 1859, el cant èpic *La conquista de Mallorca*; i d'Isabel Vallamartín, l'any 1862, el poemari *La desposada de Déu*. Probablement Abadal imprimí més volums de literatura catalana i castellana, però el fet és que no n'hem trobat la traça. Només consta l'edició l'any 1862 d'un text d'Ermenegild Coll de Valldemia titulat *El ángel de los alumnos del colegio de Valldemía*. I cal destacar un volum que imprimeix l'any 1860: l'obra de teatre *Los pastorcillos en Bethlem y nacimiento del niño Jesús*.

Del seu obrador sortiren força reglaments d'entitats locals: de la Societat d'Assegurances d'Incendis, de la Societat d'Amics de la Instrucció, el *Regla-*

mento y ordenanzas de la Milicia Nacional (1874), el *Reglamento para la organización y régimen de la Compañía de Bomberos de la Ciudad de Mataró* (1858); el *Catálogo ... de la Biblioteca Popular de Mataró* (1866); opuscles d'escola com ara el *Silabario para enseñar y aprender a leer bien y en poco tiempo el idioma castellano* (1856); textos relatius al còlera de 1854; un opuscle contra la prolongació del tren cap a Arenys, *Refutación de un escrito circular de la Junta Directiva del Ferro-Carril del Este de Barcelona* (1855); i molts més impresos mínims.

Notem com a mitjan segle hi ha una revifalla dels gèneres populars i de la literatura festiva, sobretot dels romanços, de les auques, dels goigs i dels soldats de rengle, que Josep Abadal va editar amb profusió. Lamentablement, tota aquesta literatura s'ha perdut. Pels anuncis coneixem que venia molta premsa barcelonina i que feia subscripcions a les diverses obres d'història i a novel·les que, a causa del seu preu i del seu gruix, s'editaven en lliuraments setmanals.

L'any 1870, Josep publica a la premsa local uns quants anuncis dels productes i dels serveis que ofereix, els quals són un bon resum de l'activitat d'un negoci d'aquesta mena. Es tracta de

> toda clase de impresiones, tanto de lujo como económicas, con la perfección que tiene acreditado en los muchos años que cuenta de ecsistencia el espresado establecimiento. En el mismo se encuadernan toda clase de libros a gusto de los interesados. También se ejecutan trabajos de litografía, tanto sencillos, como en cromo, a los precios más equitativos. Se hallarán también en el espresado un variado surtido de objetos de escritorio, papeles, comunes y superiores, tarjetas de lujo y sencillas, lápices, lacres, portaplumas, plumas de metal y de ave.
>
> [...] variado y económico surtido de devocionarios tanto de lujo como sencillos, objetos de escritorio, carteras de bolsillo y libros de memoria, estampitas para premios y regalos, tarjetas de visita, ídem perfumadas útiles para felicitar los días y festividades de familias, calcomanías, tintas de colores para escribir y sellar, objetos de dibujo, papeles de fantasía, pliegos «el pequeño arquitecto», los cuales sirven para recortar y construir con sus piezas cortadas edificios, arcos de triunfo, capillas, templetes, etc., papeles pintados, santos, soldados, aleluyas, romances, sainetes, historias e infinidad de otros artículos, prensitas para timbre de golpe y báscula. Se graban también toda clase de sellos para sociedades y particulares, tanto en boj como en metal a los precios más equitativos, sellos con iniciales, hay un variado surtido de abecedarios y numeraciones de varios tamaños, en zinc; se graban toda clase de patrones ya sean rótulos para fábricas, nombres de poblaciones, etc. Papeles para matar moscas y mosquitos.

Sense poder-ho assegurar, sembla que es deu a Josep la compra de segona mà d'una premsa de ferro Stanhope de carro ampliat que podia imprimir d'una sola passada el que abans costava dos tiratges. Tanmateix, aquest negoci era poc remunerador i Josep havia de recórrer sovint al crèdit. Així, en morir, al balanç dels seus béns, hi havia un actiu format per les cases del carrer de Sant Joan, número 4 (4.500 pessetes), la de la Riera, número 48 (22.500), el material de botiga (5.464), la indústria d'imprimir (4.000) i uns quants deutes a favor seu (2.184), cosa que amb les fraccions feia un total de 38.650 pessetes. En canvi, al passiu hi havia 22.552 pessetes entre llegítimes i deutes diversos, fet que ens indica la precarietat financera de l'establiment. Així, a les tres filles que heretaven els van quedar a cada una 5.365 pessetes. Anotem que el dia 10 de febrer de l'any 1867 la impremta es va derruir parcialment i una part de l'edifici es va salvar amb l'esforç de moltes persones.

El germà de Josep, Heliodor Abadal i Casalins, és un personatge important en el negoci familiar, en el qual s'està tota la vida a causa de la seva solteria. És un artista de primera categoria en les tècniques del gravat, de la joieria, del dibuix i de la pintura. Molts dels «boixos» gravats durant la segona meitat del segle porten la traça del seu estil refinat. Pel novembre de l'any 1865, la premsa explica que ha fet unes artístiques cobertes de tres devocionaris, dues de folrades de vellut i l'altra de petxina; però el que més s'hi destaca són les decoracions d'or i el tall de les miniatures. Pel gener de 1868, la premsa pondera «el corte de un misal»: es tracta d'un «precioso trabajo a cincel [...] de estilo gótico, elegantemente adornada de miniaturas al policromo».

Un altre germà, Joan Abadal i Casalins, deixa la casa familiar, s'instal·la del seu ofici a Barcelona i es converteix en un dels protagonistes més destacats del renaixement de la xilografia i la litografia culta postromàntica després d'anys de letargia del gravat català. Els anys seixanta grava les il·lustracions de molts llibres de literatura, d'història i de tema religiós i de tota mena de textos. Vet aquí dues notícies de Joan: l'any 1850 treballava al carrer dels Mirallers gravant boixos per a estampes, soldats de rengle i romanços, que a més pintava de colors; i l'any 1862 tenia botiga oberta al carrer de la Tapineria, número 32, on treballava el boix i feia litografies. És documentat fins a l'any 1873, quan, implicat en un fosc afer de falsificació de documents, es fa escàpol i es refugia a la Cartagena cantonal; quan els federals són derrotats, però, fuig cap a Àfrica, on se'n perd el rastre.

També hem de fer notar el tipògraf Felicià Horta, que fa l'aprenentatge de l'ofici a ca l'Abadal i esdevé regent de la impremta. És una persona de

confiança a la casa; per tant, al testament de Josep Abadal, fet l'any 1869, signa com a testimoni. Horta obrí establiment propi l'any 1884.

Ara bé, la importància ciutadana de Josep Abadal i Casalins és sobretot de caràcter polític, ja que era un membre destacat del republicanisme a partir de la seva implantació a la ciutat. Durant l'època moderada dels anys seixanta prèvia a la Revolució de Setembre, quan els demòcrates tenien una vida al marge de la llei, ell ja era un dels caps republicans a la ciutat. I era tan popular que fins i tot li havien demanat de participar com a regidor en els municipis del moment, cosa que no acceptà per motius polítics.

Amb els fets de l'any 1868 la seva persona passa a un primer pla de l'actuació política. De seguida es fa càrrec d'alguns llocs de responsabilitat: és nomenat per aclamació vice-president de la Junta Revolucionària que dirigeix la ciutat el setembre de l'any 1868, càrrec que poc després obté per elecció universal. Inicia aleshores una intensa vida política al si del republicanisme federal com a membre de la direcció del partit i president del Cercle Democràtic Republicà d'Instrucció i Propaganda l'any 1869. En una crònica escrita després de la seva mort, hom explica que

> Abadal, que en todos tiempos había abogado por el mejoramiento moral y material de las clases obreras, que siempre habían podido contar con su concurso personal, [...] fue uno de los demócratas de esta ciudad que más contribuyó a la creación del Círculo Republicano de Instrucción y Propaganda del que fue su primer presidente. El desarrollo que en poco tiempo alcanzó aquel centro popular de instrucción fue una de las mayores satisfacciones que en su vida llena de amarguras esperimentó. [...] También tomó parte Abadal en distintas épocas de las corporaciones oficiales del Partido, desempeñando varios otros cargos de importancia y figurando en multitud de comisiones.

Com a membre electe pels republicans a l'Ajuntament, exerceix d'alcalde segon durant els anys 1869 i 1870 i d'alcalde provisional per malaltia del titular, Josep Sauri, del juny de 1873 fins al gener de 1874, quan l'Ajuntament republicà és dissolt *manu militari*. Tenim algunes cròniques sobre fets que protagonitza Josep Abadal en la seva etapa municipal que ens ajuden a situar el personatge. De fet, ens parlen d'un polític conciliador i sensat, enemic de l'autoritarisme, la intolerància i la sang calenta dels utòpics, que les fotografies que se'n conserven mostren amb un rictus de dolor profund d'ençà que l'any 1871 la seva muller mor de verola, una tragèdia que mai no pogué superar i que s'ajuntava al fet d'haver perdut pocs anys abans les seves filles Roser i Emília.

Primera imatge:

> A raíz de la sublevación republicana, [...] en 1869, Abadal ejercía con el carácter de interinidad el cargo de alcalde de esta ciudad. Una noche se presentó inopinadamente, y en actitud nada tranquilizadora, una numerosa fuerza del ejército. El gefe que la mandaba se dirigió a las casas Consitoriales en donde le recibió el alcalde. —¿Dónde está el concejal N?, preguntóle el gefe con voz amenazadora. —Lo ignoro, contestóle el Sr. Abadal. —Si dentro de diez minutos no me lo presenta, replicó aquél, le fusilo a V. aquí mismo. —Es inútil que espere V. este tiempo, coronel; puede V. fusilarme enseguida, pues le repito que ignoro dónde se encuentra, y aunque lo supiera tampoco se lo diría a V., añadió con enérgico acento nuestro probo correligionario. El coronel se quedó mirando al ínclito alcalde como sorprendido por su viril respuesta.

Segona imatge:

> Más tarde, desempeñando también el cargo de alcalde, se le participó que un perro, escavando unos terrenos colindantes con el cementerio general de la Ciudad, había dejado al descubierto unos restos humanos. El Sr. Abadal comunicó la noticia al cura párroco para que les diera sepultura. Negóse éste, fundándose en que pertenecían los restos a una criatura muerta fuera del gremio de la iglesia católica. Nuestro amigo, ante tal negativa, se personó en el sitio en donde se hallaban los referidos restos, y consultando sin duda su conciencia cerca el respeto que los restos de seres racionales merecen, y en armonía con lo que la higiene reclama, ordenó su traslado al cementerio y que se les diera decente sepultura.

Tercera imatge que explica l'arxiver Manén: el dia 10 de gener de 1874, ja dissolta la República, a Mataró hi ha un avalot conduït per les tropes d'artilleria que s'hi estan i al qual s'ajunten alguns republicans i sindicalistes. El cap de la Internacional, Manuel Vilà,

> ab la carrabina a la espatlla, ha pujat a casa la ciutat y encarant-se ab l'alcalde li ha dit «què fem?, encara no són fora, ja se'n poden anar d'eixa casa, que no·ls necessitem per res», responent-li l'alcalde Sr. Abadal «qui ve a pendre possessió?», y contestant-li en Vilà «ningú, tanquin las portas, encara gràcias que conservem la casa».

Els fets de violència i el radicalisme republicà manifestat durant l'any 1873 duen moltes persones d'idees democràtiques però no identificades amb

el desordre permanent i el maximalisme reivindicatiu a allunyar-se del federalisme. Abadal és un dels qui abandonen un partit en el qual fa temps que es troba incòmode per passar als rengles dels seguidors de Castelar, més moderats i raonables. De fet, l'actitud benevolent del nostre personatge, que és el que el fa tan popular i àrbitre de moltes qüestions, el duu a continuar la recerca de la concòrdia. Així, el 26 de gener de 1874, al cap d'uns quants dies de la dissolució de la República i les organitzacions sindicals, forma part d'una comissió que es trasllada a Barcelona per intercedir-hi pels internacionalistes detingus.

Pocs anys després, el 1878, morí «tras larga y penosa enfermedad». La ciutat va manifestar el seu dol en una gran manifestació a la qual assistiren centenars de persones. Entre elles, la delegació dels demòcrates governamentals, algunes entitats cooperatives que sempre havien tingut Abadal com a defensor i dues corals. Com a comiat, hi prengué la paraula Maurici Roca, un dels homes més prestigiosos del moviment sindical mataroní, que durant els anys cinquanta havia començat a organitzar, però el qual, a causa de la seva moderació, havia estat superat pels radicals.

Vet aquí la ressenya periodística de l'acte, d'un gran interès documental:

A la memoria de José Abadal. - El día 30 del mes pasado falleció en el pueblo de Vilamajor, a donde había ido para recobrar la salud, el conocido demócrata mataronense D. José Abadal. Querido de cuantos le conocían sin distinción de opiniones, Abadal era venerado por sus amigos políticos. Decano de la democracia mataronesa, la causa de la libertad le es deudora de grandes servicios y en momentos de prueba los había dado de un valor cívico inquebrantable.

Había representado a su partido ejerciendo diferentes cargos sin que nunca se desmintiera su honradez y su consecuencia. ¿Cómo, pues, Mataró no había de manifestar el sentimiento de que estaba poseído por la pérdida de tan buen ciudadano? Lo hizo ayer y lo hizo de manera que nos permite unir a la pena que nos ocasionó el fallecimiento de un amigo inolvidable, la satisfacción de ver que en esta noble tierra no se olvidan los servicios ni desaparece de los ánimos el vivo fuego de la democracia.

Una comisión debía pasar a Vilamajor a depositar en la tumba de Abadal las coronas que a su memoria ofreciesen sus amigos y correligionarios. El punto de reunión era la plaza de Cuba y la hora las ocho y media. Sucesivamente llegaron a la plaza la sociedad de vidrieros con una corona fúnebre con el siguiente lema: «Recuerdo a José Abadal, los vidrieros de Mataró»; la sociedad coral Antigua de Mataró con una corona, cuya inscripción decía: «A la memoria de su socio protector y honorario, la sociedad coral Antigua de Mataró»; la Cooperativa Mata-

ronense, y en pos de ella un redactor de la *Gaceta* en representación de ésta y de *La Campana de Gracia*, con coronas en cuyas cintas se leía: en la primera, «Recuerdo al amigo José Abadal, la Cooperativa Mataronense»; en la segunda, «Al consecuente demócrata gubernamental D. José Abadal, la *Gaceta de Cataluña*»; y en la tercera, «Al consecuente demócrata gubernamental don José Abadal, *La Campana de Gracia*»; la sociedad coral de la Juventud con su respectiva corona, dedicada al irreprochable ciudadano José Abadal; la Constructora Mataronense, con su corona como recuerdo al amigo José Abadal. En un coche rigurosamente enlutado fueron colocadas las coronas de *La Campana* y la *Gaceta*; otra dedicada por D. Avelino Brunet a su amigo y correligionario, y otra con el lema: «Al ciudadano José Abadal sus amigos políticos.»

A las nueve y media organizóse y púsose en marcha la comitiva, a la que se unieron en gran número los vecinos de Mataró y varias comisiones de pueblos comarcanos, y a los tristes acordes de la música dirigida por el señor Vila, que tocó tres marchas fúnebres escritas espresamente para el acto por su director, recorrió el siguiente curso: Plaza de Cuba, calle del mismo nombre, de la Merced, Rambla, Riera, San Roque, calle y riera de Argentona, deteniéndose en el camino de la Giganta a espaldas del Prado.

En este sitio se encontró la comitiva que junto con la concurrencia que había acudido allí formaba una estensa y compacta masa. Subido a un margen algo elevado y en nombre de la comisión que le rodeaba, el señor D. Mauricio Roca pronunció con acento conmovido un discurso alusivo a la ceremonia que se estaba verificando. Lamentó la pérdida de D. José Abadal. «A nosotros toca, dijo, honrar la memoria del decano de la democracia mataronense, a aquél que tantos servicios prestara a la democracia.» Abadal, buen hijo, buen esposo, cariñoso padre, amigo leal, ciudadano intachable y consecuente demócrata, había sustentado los principios de la democracia en épocas de triste recordación en que la democracia era considerada como un crimen y castigado con lejana deportación quien tenía el valor de manifestarse demócrata; su recuerdo será imperecedero para sus amigos. El señor Roca dio las gracias a la prensa, a las sociedades y a las comisiones que habían acudido a pagar un tributo de aprecio póstumo a Abadal; y espresó la esperanza de que una conducta atractiva, perseverante y honrada acabará por dar el triunfo a la democracia. «Imitemos a Abadal, y si alguno de nosotros no tiene la fortuna de ver realizadas sus aspiraciones políticas, tendrá al menos la seguridad de que será llorado como lloramos en este momento a Abadal.»

La alcaldía exigió que se presentase previamente escrito lo que hubiera de decirse al disolverse la comitiva; y como sólo había podido escribirse el del individuo de su seno que había designado para dirigirse al público, de aquí la imposibilidad de que pudiera hablar otra pesona con cuya asistencia no pudo contarse con certitud previamente, y a quien por lo tanto no había sido posible pedir para enviar a la alcaldía la relación del discurso que pensase pronunciar.

> Disolvióse la reunión, la comisión partió, y sólo nos resta ya decir, para poner punto a esta pálida reseña, que los vecinos de Mataró, presenciando respetuosos el desfile de la larga comitiva, probaron que los nombres de los políticos honrados, las manifestaciones de ideas generosas, y el uso tranquilo de un derecho, merecen siempre consideración y generales simpatías.

Josep morí l'any 1878 a Sant Antoni de Vilamajor, però la seva despulla no fou traslladada a la seva ciutat nadiua fins al 3 de maig de l'any 1885. Per aquest motiu, la premsa republicana de l'època recorda l'enyorat polític:

> Entusiasta partidario de los principios democráticos [...] desde los primeros años de su juventud se interesó con ardimento en todo lo que podía acelerar su triunfo, sufriendo por ello no pocos disgustos y perjuicios en la industria a que se dedicó [...]. Con el movimiento revolucionario de 1868, el más importante que se ha realizado en nuestro país, halló campo vasto nuestro malogrado correligionario para dedicar toda su actividad y todo su entusiasmo en la propagación y defensa de los ideales democráticos [...]. [A] nuestro estimado amigo le preocuparon siempre, a la par que sus ideales políticos, la tranquilidad de Mataró y su progreso. Por ello inspiró siempre la más completa confianza a todas las clases sociales. [...] Si como hombre político y como mataronés poseía tan laudables circunstancias, las que como particular le adornaban no eran, por cierto, de menor estima. Modesto, cariñoso, sin perjuicio de sus deberes políticos y de hombre público, hallábase siempre dispuesto a servir a todo el mundo.

DE «HIJAS DE ABADAL» A LA FI DE LA IMPREMTA

Tot i que l'objecte d'aquest treball és els tres primers Abadal, els que estan lligats al món de l'artesania xilogràfica, donarem algunes notícies sobre la resta d'aquesta nissaga tan activa en la vida ciutadana. La veritat és que, després de la mort de Josep, hi ha un reajustament familiar a causa d'haver-hi raons entre les germanes. Paquita i Josepa tiren endavant el negoci de la Riera i Anna se'n va havent acceptat com a part de l'herència la casa del carrer de Sant Joan, acord aconseguit per mitjà del seu oncle Heliodor; però se'n queixa a les seves gemanes, que han volgut «a todo trance sacarme fuera y quedaros con todo lo de la Riera».

Anna, però, no abandona l'ofici i amb els seu marit, el tipògraf Josep Escobet i Serrapinyana (Berga, 1847 - Buenos Aires, ?), amb qui s'ha casat l'any 1877, s'instal·la el mes de maig de 1879 al carrer de Sant Josep, número 34. Durant els anys que l'obrador va estar en actiu, a més de les feines pròpies de qualsevol impremta, van imprimir uns quants periòdics: *El Clamor de la Marina*, *El Anunciador*, *La Verdad*, *El Ideal Moderno*, *El Nuevo Ideal* i *El Liberal*, però els negocis no els van anar gaire bé i van emprendre el camí de les Amèriques com tants mataronins havien fet. Anaren a residir l'any 1888 a Buenos Aires, on Escobet trobà feina del seu ofici en una impremta. Anna hi morí el 1909.

En un primer moment, l'establiment de la Riera funcionà amb el nom de la societat Hijas de Abadal y Compañía, formada per les dues germanes, que obriren sucursal a Barcelona i tiraren endavant un negoci que, segons inventari format aleshores, a més de les feines d'impremta, tenia una botiga molt ben assortida de productes de papereria (sobres, fulls, gomes, llapis, llibretes, carpetes, tinters), joguines (nines, soldats, flautes, acordions, guardioles, trens, baldufes, estereoscopis) i llibres d'escola: gramàtiques, aritmètiques, geografies, històries, devocionaris, etc. Al cap d'un quant temps, però, les germanes arribaren a un acord i Paquita continuà tota sola la centenària impremta. En aquells moments, l'arrelament de l'activitat econòmica i la importància que Mataró anava prenent feren que el seu obrador treballés de valent en tota mena d'encàrrecs. La represa industrial de les dues darreres dècades del segle XIX va ser tan important, que més impremtes s'obriren a la ciutat per atendre la nombrosa demanda: Horta i Vilà són els més coneguts, però també n'hi ha d'altres, com la Imperial i Pons.

Entre els papers de la família hi ha un pressupost datat el juliol de l'any 1888. Es tracta d'una inversió de més de nou mil pessetes en la compra de filets de coure, galerades, tipos diversos, una guillotina i una màquina d'imprimir. Així, a finals de segle, el taller comptava amb dues minerves de la marca Marinoni, una màquina plana d'imprimir diaris Monopol i una premsa de ferro Imperial. Assenyalem que l'any 1900, quan a Mataró obre la primera fàbrica d'electricitat, els Abadal instal·len un motor elèctric d'un cavall per a fer anar la indústria.

El mateix any 1888 Paquita Abadal es casà a Canet amb Salvador París i Giralt (Badalona, 1865 - Mataró, 1930), que era un artista pintor que havia anat a Mataró amb Enric Monserdà per ajudar-lo en la tasca de pintar els quadres que havien de decorar i encara decoren la capella del Santíssim a

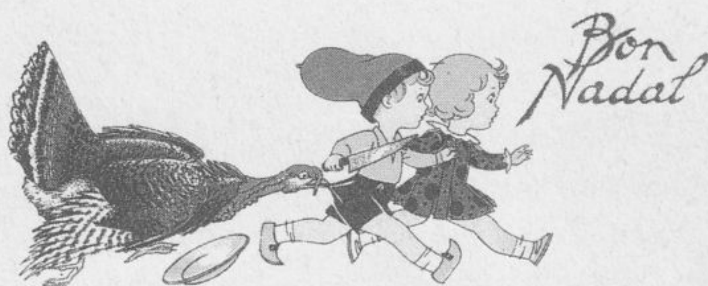
Santa Maria. El matrimoni va tenir dues filles que van arribar a grans: Elvira (1894-1954), que es casà l'any 1930 amb Eusebi Vidiella i Morató (Xerta, 1900 - Mataró, 1971), i Carme (1900-1935), que es maridà l'any 1923 amb el militar Máximo Gutiérrez Carvajal. Els fills que no arribaren a grans foren Mercè (1889-1890), Pelai (1890), Josep (1892-1893) i Josepa (1898-1899): la mortalitat infantil continuava fent estralls.

La senyora Paquita era una mena d'institució local i a la rebotiga de la casa es reunien sovint moltes persones a comentar l'actualitat i a parlar del món de la cultura, d'art i de literatura i també de política. El gruix de la premsa editada en aquells temps és important; així surten d'aquest obrador títols com *El Mataronés*, *El Semanario de Mataró*, *El Liberal*, *El Cronista*, *El Noticiero Mataronés*, *Mestral*, *Unió Federal*, *Butlletí del Círcol Catòlic*, *Vida Nueva*, *La Veu del Círcol*, *Acción Fabril*, *La Nau*, *Galanies*, *Els Panxistes*, *Nova Llavor*, *La Llumanera* i *Pensament Marià*. Però el més important per la seva durada fou *Diario de Mataró y la Comarca*, que imprimiren de l'any 1895 al 1905, que ho van deixar estar perquè no hi havia manera de cobrar. Llavors intentaren l'edició d'un periòdic titulat *La Información. Semanario Popular, Independiente*, el primer i únic número del qual va ser editat el 4 de març de 1905.

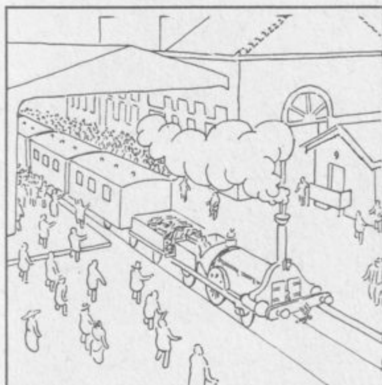
Vet aquí alguns dels volums més destacats dels impresos en temps de la senyora Paquita: de Salvador Llanas i Rabassa, *Amalia. Poema en ocho cantos* (1896), gruixut volum de 658 pàgines; la novel·la d'E. Conscience *Lances de honor* (1898); de Josep M. Pellicer, *Mataró. Synthesis historial d'aquesta ciutat* (1902); del poeta Francesc Rossetti, *Galanies d'Amor* (1921), de bella tipografia amb dibuixos originals i obra d'art noucentista; del doctor Joaquim Castellsaguer, *Maternidad. Tratado de Maternología* (1924), volum de gairebé set-centes pàgines; i d'Emili Saleta, el llibre de poemes *Paraules davant la vida* (1915). Van editar alguns sainets de teatre en català; en coneixem dues obres de Jeroni Soler: *Batalla de jendres* i *Un cap desballestat*, de l'any 1890.

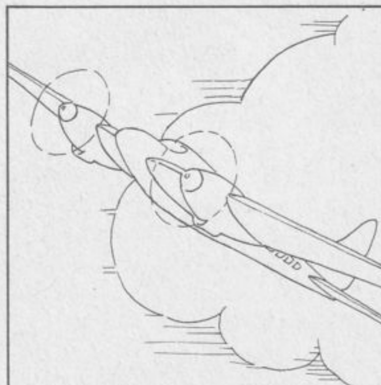
També continuava la producció de literatura religiosa, de llibrets pietosos com ara *Tresor espiritual* (1880) i de goigs de les més diverses advocacions: en coneixem els de santa Maria dels Desemparats, de les santes Juliana i Semproniana, de santa Cecília, del Sant Crist de l'Agonia, de sant Lleïr, de sant Pere, de sant Miquel i de la Verge del Remei, entre d'altres, sempre amb la utilització de les velles matrius de fusta gravades pels seus antecessors i només amb la modernització de la tipografia i l'estètica compositiva. Ressenyem l'edició de nombrosos reglaments, com el de l'Associació Mèdica (1881), el *Reglamento interno del Ayuntamiento Constitucional* (1884), que es va reim-

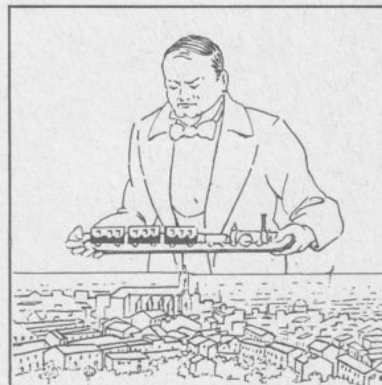
Felicitació de Nadal, obra d'Eusebi Vidiella

Dibuixos de l'auca del Centenari del tren de 1948, obra d'Eusebi Vidiella

Salvador Paris i Giralt

Eusebi Vidiella i Morató

Elvira Paris i Abadal davant la botiga

Josepa Abadal i Anglà i Paquita Abadal i Anglà

Premsa de ferro dels Abadal

primir l'any 1913; el de l'Escola d'Arts i Oficis (1888), el de la Mutua Mataronesa (1910), etc.

Quan, l'any 1926, Paquita Abadal morí sense haver fet testament, el patrimoni es dividí: la impremta va anar a les mans de la seva filla Carme i la botiga va ser per a l'altra filla, Elvira. En aquesta època cal assenyalar la impressió de tres periòdics: *Proa* (1930), *Albada* (1931) i *Combat* (1936). Carme morí l'any 1935 i el seu marit, Máximo Gutiérrez, una persona poc hàbil per als negocis, es féu càrrec de la impremta. A ell es deu la pèrdua del valuós arxiu de la família, que fou venut al drapaire i acabà en pasta de paper; per sort, gràcies a l'interès de la senyora Elvira, els «boixos» se salvaren. Quant a la llibreria, va passar a Elvira París i Abadal, que, en casar-se, va comptar amb la col·laboració del seu marit, el dibuixant Eusebi Vidiella.

Passada la guerra, l'any 1944, Gutiérrez deixa la ciutat i es ven les màquines. Llavors Elvira tira endavant la impremta Abadal bastint de nou el taller: compra una premsa que havia estat la primera de ferro entrada a Catalunya l'any 1828 i que procedia del fabricant francès Fermin Didot; i també compra la impremta de Josep M. Casanovas, que entra a treballar a la casa. En aquells moments, a ca l'Abadal la feina se centra més en el subministrament d'impresos per a necessitats de tota mena i s'hi deixen de fer llibres. La veritat és que, a Mataró, l'activitat editorial ja no era el que havia estat a causa de la malura cultural dels temps i pel desplaçament a Barcelona de les activitats d'edició de llibres i d'impresos d'una certa rellevància.

Un cronista ens explica de l'època de la senyora Elvira que

> hom podia anar a ca l'Abadal a llegir tots els diaris i revistes sense fer la més petita despesa. [...] Més que clients, els que hi anàvem érem considerats amics de la casa. El negoci era moltes vegades el de menys, es parlava més de la família i de les coses de la vida que de les operacions comercials.

La veritat és que la senyora Elvira era una persona que en la seva època cridava l'atenció perquè llegia molts llibres, i això no era corrent entre les dones. Com a resultat dels seus coneixements, a cada persona li recomanava aquell llibre que més li podia agradar. Notem que va ser la segona llibretera de la província i padrina del Gremi de Llibreters.

El senyor Vidiella era un gran dibuixant i una persona molt polifacètica que es dedicava també al teatre. Com a actor es destacà en el paper de Judes a la *Passió*, dissenyà decorats i els vestits actuals d'*Els pastorets* i de la *Passió* i era un mestre dels efectes especials. Com a dibuixant, una de les seves obres

més conegudes va ser l'auca del centenari del tren de Mataró, que li comportà algun problema amb la censura. Els nombrosos dibuixos que va fer per a les felicitacions de Nadal que editaven a la impremta també són d'un gran interès i la família en conserva molts de fets per ell que mostren el seu art d'estilitzada precisió, en el qual la capacitat de síntesi i l'expressivitat de la línea recorden la voluntat que hi havia darrera aquells vells gravats que ara editem. La fi de ca l'Abadal s'esdevingué l'any 1971 en morir el senyor Vidiella, just vuit anys abans d'arribar a complir els dos-cents anys de vida de la impremta mataronina.

ELS «BOIXOS» DELS ABADAL

En un món d'imatges, plens de tota mena de representacions gràfiques, ens és, potser, difícil d'imaginar una situació radicalment contrària, la d'un món sense imatges. En aquest àmbit, orfe de prodigis tècnics i medieval, la xilografia esdevé llum, i els artesans que tallaven finament la fusta són els qui creen les primeres imatges repoduïbles. El seu art és la manera de treballar amb burí una planxa de fusta en la qual es graven en negatiu dibuixos que són positivats gràcies a la seva impressió mitjançant la tinta sobre una superfície blanca, sovint de paper. No hem d'oblidar, però, que ens trobem davant d'un autèntic producte industrial que esdevé art, però que és objecte, amb la funció revolucionària de poder reproduir mecànicament i a gran escala les imatges.

L'art de gravar la fusta sembla que comença a la Xina al voltant del segle VIII, però a Europa les mostres més antigues són de cap al XII. A partir d'aleshores, aquesta tècnica té una progressió lenta i la seva utilitat no comença a manifestar-se a Europa fins al segle XIV. Els exemplars que se'n conserven són precisament de productes de molta demanda: estampes, jocs de cartes i matrius per a estampar teles. Aviat el gravat tempta artistes renaixentistes com Dürer i Holbein, que esdevenen mestres en una tècnica que amb ells obté la consideració d'art. Notem que a vegades els gravats eren acolorits per a imitar les velles il·lustracions miniades.

Hom treballava la fusta pel procediment al fil, la tècnica més primitiva, per a la qual servia qualsevol tros que no tingués grops ni fibres gaire marcades, i es tallava al llarg del tronc. Eren bones les fustes dolces com la perera i

el cirerer; el boix, tot i que és massa dur, també era utilitzat. Els artesans gravaven la superfície amb ganivets, gúbies, burins i enformadors. En primer lloc, es feia el dibuix sobre la fusta i després es buidaven les parts sobreres per tal de deixar el dibuix en relleu. La senzillesa de l'acabat era la virtut i la qualitat principals d'una tècnica de contrast entre el traç elemental, l'expressivitat de la línia, i el negre, ja que hom no disposava de l'ajut d'ombres, de grisos, que seran la riquesa del gravat de testa. Els Abadal feren gairebé tota la seva producció amb aquesta tècnica.

A més de la xilografia, les il·lustracions es poden obtenir per uns altres procediments, el gravat sobre metall i la litografia, tècniques més completes i de resultats més artístics. En el gravat sobre metall, sovint coure perquè és tou, l'artista treballa amb burí sobre la superfície que cal gravar i el procés d'estampació deixa damunt el paper la tinta continguda als solcs, al revés de la xilografia. Hi ha obres que fan servir aquest procediment des del segle XII, però comença a fer-se d'ús corrent cap al 1430 a Alemanya en les seves tècniques de punta seca, burí i aiguafort. La punta seca i el burí són tècniques similars de treball directe sobre el metall que utilitzen amb mà mestra Rembrandt i Hogarth. L'aiguafort és una altra cosa: en aquest cas, la planxa es cobreix amb vernís resistent als àcids i es dibuixa amb un punxó que l'en treu. Després hom la submergeix en aiguafort (àcid nítric rebaixat amb aigua), que ataca les parts descobertes del metall i hi fa el solc. Per acabar, hom en treu el vernís i entinta la superfície procurant que els solcs quedin plens. Goya va ser un dels autors més destacats en aquesta tècnica.

En la litografia, posada a punt cap a l'any 1796 per l'alemany Alois Senefelder, el dibuix a imprimir, fet amb matèria grassa sobre una pedra calcària, i les parts blanques són en el mateix pla. A causa de la repulsió del greix i de l'aigua, la tinta es fixa a les parts destinades a la impressió i l'aigua penetra dins les altres. Antoni Brusi obre el primer taller de litografia comercial a Barcelona l'any 1820 i, a finals de segle, el setmanari *La Flaca* és un exemple excel·lent d'aquesta manera de reproduir imatges. Sabem que els Abadal de Mataró treballaven amb la tècnica litogràfica, però no se n'ha conservat cap imprès ni cap matriu de pedra com a testimoniatge material.

Però tornem a la xilografia, que, en competència amb el gravat sobre metall des del segle XVI, entra en decadència com a art i només sobreviu per a usos modestos: estampes, auques, romanços... Així, amb el pas del temps esdevé una tècnica rutinària i sense imaginació ja que va reproduint les velles formes que el gust popular accepta. La regeneració de la talla de fusta va ser feta d'una manera solitària pel gran il·lustrador anglès Thomas Bewick

(1752-1828). Amb ell es fa el pas que a Anglaterra es descriu com de la talla de fusta al gravat sobre fusta, tècnica molt refinada d'una gran definició en la utilització de la línia blanca i no solament la negra: canviant sovint l'amplada dels solcs, va poder obtenir efectes de distància i to. El resultat fou un treball artístic en completa harmonia amb la qualitat de la tipografia. Aleshores el gravat sobre fusta esdevingué la principal manera vuitcentista d'il·lustrar llibres, però el seu gran èxit durant unes quantes dècades va comportar que, a causa de la gran demanda d'originals i la manca d'artistes autèntics, es convertís en reproducció mecànica i adotzenada, fins que a les darreries del segle fou suprimit pels procediments fotogràfics.

En el gravat sobre fusta, procediment que a Catalunya coneixem amb el nom de gravat en testa, es treballa la fusta no pas al llarg, sinó de través, o sia les superfícies de les llesques que resulten de tallar el tronc transversalment. Com a resultat, la zona a gravar té un cos diferent, més dur, i el resultat és sorprenent. És el món de les ombres i dels grisos, de les gradacions suaus, que els mestres gravadors aprofiten; i, entre ells, el nostre Heliodor Abadal, l'artista més complet de la nissaga, que havia après bé la lliçó de Bewick.

* * *

Els gravats dels Abadal de Mataró, d'un extraordinari interès artístic i històric, són un conjunt de més de sis-centes peces que coneixem perquè la matriu o la impressió en llibres, opuscles i fulls solts s'ha conservat. En el procés d'edició i estudi ens hem trobat davant dos problemes característics que presenta el gravat antic: saber qui el va fer i quan el va fer. És una realitat que no es pot resoldre de cap manera i que només accepta el camí de la hipòtesi i les dades que dóna la família per tal de bastir una cronologia i unes autories aproximades.

No tenim constància documental de qui va fer materialment els «boixos», ja que aquesta artesania no era vista com a art creatiu i els gravadors ni pensaven a fer-hi notar la seva mà. Només n'hi ha quatre de signats: tres per «Abadal», que són obra d'Heliodor dels anys 1850/1855, i un altre per un tal «Mateu», segurament de 1855. Podem parlar, doncs, de «boixos» molt tardans dins el conjunt que reproduïm, però el signat per «Mateu» planteja un vessant nou del problema perquè és una marca de fàbrica local i no hi ha cap membre de la família que respongui a aquest nom. De fet, es tracta de la marca de Llorenç Marfà i és d'una factura poc hàbil que reprodueix un model anterior de Joan Abadal, la qual cosa indica que, a mitjan segle XIX, una

època en la qual el gravat sobre fusta ja no és el que havia estat, a la impremta Abadal devien encarregar matrius a uns altres artesans. Pensem que, en aquell temps, Josep Abadal regentava la botiga, que ell ja no gravava i que el seu germà Heliodor només feia feines d'aquesta mena de tant en tant.

Sembla segur, però, per raons estètiques i com indiquen els impresos, que la majoria de les matrius foren gravades al taller de Joan Abadal i del seu fill Josep Calassanç. Davant la possibilitat que comptessin amb l'ajut d'alguns dels fadrins que sabem que treballaven a la casa, fonts orals de la família asseguren que els Abadal transmetien la tècnica de gravar la fusta de pares a fills com un autèntic secret d'artesà i que al lloc de gravar, una habitació petita plena d'eines, només hi entraven ells. Però tampoc no hem d'oblidar la possible existència d'algun circuit comercialitzador de «boixos», ja que hi ha peces —poques, és cert— que corresponen clarament a uns altres contextos culturals i alguns dels escuts que il·lustraven la paperassa oficial és probable que vinguessin de fora.

Quant a la data de cada gravat, i a manca de qualsevol possibilitat d'aclarir-ho d'una manera precisa, treballem en la hipòtesi, fonamentada en els impresos que es conserven, que els «boixos» de la impremta Abadal són en la seva quasi totalitat, com dèiem, del període cobert per Joan i Josep Calassanç. Les marques de fàbrica són fàcils de datar perquè sabem el període d'activitat de cada establiment i, en uns altres casos, l'aparició d'un «boix» en un imprès dóna pistes sobre el seu origen. Però la datació s'ha de fer amb molt de compte i és relativament incerta, ja que una mateixa matriu s'utilitza durant més de cent anys. El criteri estilístic també hi ajuda, sobretot pel que fa als més antics, alguns dels quals és possible que Joan portés de la impremta del seu pare de Manresa.

Joan Abadal i Gerifau és un gravador plenament barroc que domina els recursos plàstics d'aquesta estètica i que adopta solucions populars en una gran part de les obres que li poden ser atribuïdes. És un home d'ofici, de gust clàssic, en un art que no acollia innovacions perquè no hi havia demanda de canvis. És mestre de l'estampa religiosa i de la filigrana decorativa. La tècnica del contrast blanc/negre no té secrets per a ell i la seva capacitat de síntesi, d'expressar-se en unes línies mínimes, és notable. El seu gravat setcentista de les Santes és un prodigi d'equilibri i una de les seves millors obres, com també la marca de la fàbrica de Francesc Castells.

Josep Calassanç Abadal i Casamitjana viurà com a gravador uns canvis decisius; és l'eclosió de l'època romàntica, que en l'art del gravat català podem situar en els anys trenta als cinquanta i que significa un canvi temàtic i

estètic. Hi ha un gir cap a temes històrics medievals dins el procés de reivindicació de les glòries catalanes i la demanda de «boixos» ben fets per a il·lustrar revistes amb exigència artística augmenta. Llavors, seguint aquesta evolució, els xilògrafs mantenen un estricte rigor professional, però Josep Calassanç no s'apunta als temps nous. Ell és un arcaïtzant que segueix l'empremta del seu pare; això sí, despullant el gravat de les floritures d'abans. De fet, la demanda que ha de cobrir està relacionada gairebé d'una manera exclusiva amb la imatgeria religiosa i la tradició pesa molt en aquest àmbit.

Quan s'acompleix l'evolució de la talla de fusta cap al gravat en testa, els Abadal compten amb un artista de primera categoria. Heliodor Abadal i Casalins és en aquesta tècnica un hàbil joier i gravador que incorporarà a la tradició un estil més refinat i modern que ja es manifesta als seus treballs des de la joventut. L'estil delicat d'Heliodor, el darrer gravador dels Abadal de Mataró, fa clara la presència de la seva mà d'artista i els seus «boixos», massa escassos, són fàcils de reconèixer per la rotunditat del traç i la capacitat d'expressió de les línies treballades finíssimament. Ja no es tracta del contrast blanc/negre: ara s'imposen la gradació i el detall. Fins i tot el moviment s'endevina en el tigre magnífic del llibre de Joan Amich.

Els anys seixanta i setanta s'esdevé un gran apogeu de la xilografia realista com a activitat expressiva. És el gran moment de la xilografia catalana, que s'acaba a la dècada següent amb la introducció del fotogravat i que té en Joan Abadal i Casalins un dels puntals a Barcelona. Ara bé, a la impremta Abadal de Mataró ja s'ha perdut el nervi en l'aspecte de les il·lustracions i els impresos són en general sense gravats o, en el millor dels casos, s'amortitzen un cop més les antigues matrius de boix i perera dels avantpassats. La impremta continua amb empenta, però no hi ha imatges noves en aquell recinte on es conservava l'esperit de la feina artesana feta a mà.

* * *

Els «boixos» que editem en aquest volum tenen procedències diverses. En primer lloc, hi ha el centenar llarg de matrius adquirides a la família Abadal pel Patronat Municipal de Cultura que aquest organisme va cedir al Museu Comarcal del Maresme-Mataró; però també n'hi ha molts que provenen de la col·lecció particular dels descendents dels Abadal. Uns altres, a falta de la matriu original, els reproduïm dels opuscles, dels llibres o dels fulls solts originals de la impremta, que hem obtingut de la Biblioteca de la Caixa d'Estalvis Laietana, del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró i de l'Arxiu Mu-

ARBRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA ABADAL

MOIÀ

Pere Abadal Morató
Moià, *c* 1630-1684

Joan Abadal Fontcuberta
Moià, *c* 1660-1749

MANRESA

Pau Abadal Fontcuberta
Moià, 1663 - Manresa, 1729

Andreu Abadal Serra
Moià, *c* 1700 - Manresa, 1778

Ignasi Abadal Gerifau
Manresa, *c* 1750

Ignasi Abadal Bohigas
Manresa, s. d.

Andreu Abadal
Manresa, s. d.

MATARÓ

Joan Abadal Gerifau
Manresa, 1754 - Matarò, 1830

Josep Abadal Casamitjana
Mataró, 1787-1854

Josep Abadal Casalins
Mataró, 1817-1878

Paquita Abadal Anglà
Mataró, 1858-1926

Elvira Paris Abadal
Mataró, 1894-1954

BARCELONA

Joan Abadal Casalins
Mataró, 1821

Heliodor Abadal Casalins
Mataró, 1829-1902

IGUALADA

Joaquim Abadal Casamitjana
Mataró, 1801 - Igualada, s. d.

Marià Abadal Casalins
Igualada, 1840-1901

Emilià Abadal Orpí
Igualada, s. d.

nicipal de Mataró, a qui agraïm la seva col·laboració. Per obtenir positius dels «boixos», no hem passat pel tràmit acostumat de l'estampa tipogràfica, tal com feien els Abadal, sinó que hem utilitzat les tecnologies informàtiques davant la impossibilitat de manipular en impremta un material sovint en un estat de debilitat manifest. Els corcs i el pas del temps ens han dut a prescindir de la tinta i la premsa, que hem substituït per un escànner, fent el camí de la imatge xilogràfica a la imatge digital. Per raons de compaginació, la reproducció dels gravats no és gairebé mai en la mida original.

BIBLIOGRAFIA

COSTA, Francesc: «Els Abadal: orígens de la impremta a Mataró», *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria*, Mataró, juliol 1986.

FONTBONA, Francesc: *La xilografia a Catalunya entre 1800 i 1923*, Barcelona, 1992.

RIBAS, Marià: «La casa Abadal de Mataró: impressors i gravadors», *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria*, Mataró, juliol 1986.

SALAS, Ramon: *De quan jo era noi*, Mataró, 1981.

SOCIAS, Imma: «Algunes referències sobre l'impressor de Mataró Joan Abadal i Girifau (Manresa, 1754 - Mataró, 1830)», *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria*, Mataró, gener 1993.

ABREVIATURES

MCM	Museu Comarcal del Maresme-Mataró
AMM	Arxiu Municipal de Mataró
BCEL	Biblioteca de la Caixa d'Estalvis Laietana
MASM	Museu Arxiu de Santa Maria
CP	Col·lecció particular dels descendents dels Abadal
m	gravat tret d'una matriu de fusta
i	gravat tret d'un imprès
a	atribuïble
c	aproximadament

LA IMATGE INDUSTRIAL

Les marques de fàbrica, que registraven el nom dels fabricants, eren útils com a elements decoratius i descriptius dels productes que anaven dins les capses. N'hi ha de fàbriques de barrets, de ganivets i de tabac, però la majoria corresponen al sector tèxtil: de mitges i mitjons, de filats i de teixits. Algunes són belles mostres de gust barroc, com les de Carles Manén, Joan Arenas, Francesc Castells o Melcior Valdé. Notem-hi la decoració amb elements de la feina feta a l'establiment (mitjons, fil, barrets) o de les màquines que manejaven; també els elements emblemàtics com el tren, la muntanya de Montserrat, el treball, l'abundància, vaixells que fan el comerç atlàntic i l'escut de Mataró. Fixem-nos que en algunes de les marques dels productes que anaven a les colònies espanyoles s'assenyala que es tracta d'un de fabricat a «Cataluña» o al «Principado de Cataluña», una garantia de qualitat aleshores. També reproduïm la portada de les ordenances dels procuradors, que ens dóna una mostra de la imatge gremial.

REALES

ORDENANZAS

DEL COLEGIO

DE PROCURADORES

DE LA CIUDAD

DE

MATARÓ.

CON ORDEN DEL REAL, Y SUPREMO CONSEJO DE CASTILLA.

MATARó : Por JUAN ABADAL Impresor, y Librero Calle de la Riera.

oan Abadal · 1781 · BCEL/i

1

2

3

4

5

6

1. *Marca de la fàbrica de barrets de Francesc Fargas*
a Joan Abadal · *c* 1795 · MCM/m

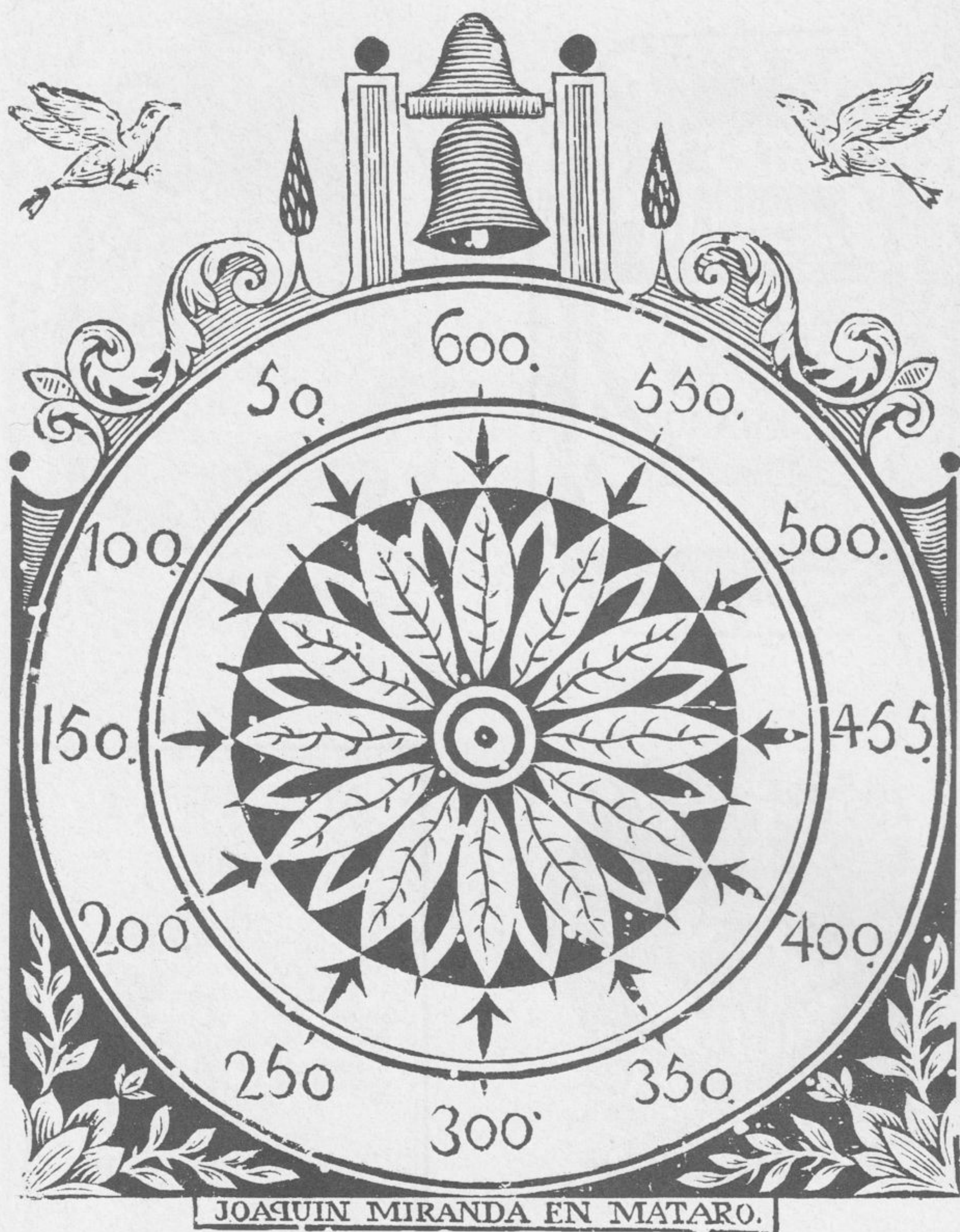
2. *Marca de la fàbrica de barrets de Francesc Fargas*
a Joan Abadal · *c* 1795 · MCM/m

3. *Marca de la fàbrica d'Anton Viada i Llibre*
a Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

4. *Marca de la fàbrica de cigars d'Antoni Montes, a Cuba*
a Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

5. *Marca de fàbrica, potser d'un ganiveter*
a Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m

6. *Marca de la fàbrica de barrets de Salvador Poll*
a Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

Marca de la fàbrica de filats de Joaquim Miranda
a Joan Abadal · *c* 1810 · MCM/m

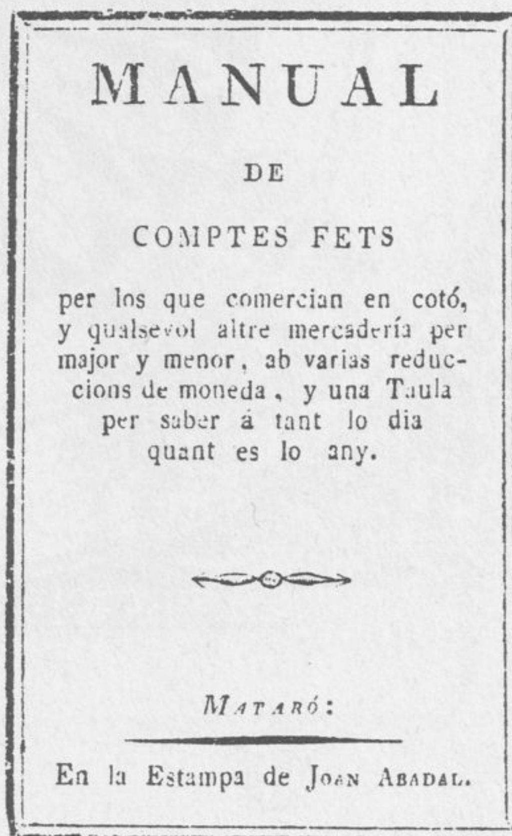
1

2

3

MANUAL

DE

COMPTES FETS

per los que comercian en cotó, y qualsevol altre mercadería per major y menor, ab varias reduccions de moneda, y una Taula per saber á tant lo dia quant es lo any.

MATARÓ:

En la Estampa de JOAN ABADAL.

4

1. *Marca de la fàbrica de filats de Joan Arenas i Pla*
a Joan Abadal · *c* 1810 · MCM/m

2. *Marca de la fàbrica de Francesc Palau*
a Joan Abadal · *c* 1810 · MCM/m

3. *Marca de la fàbrica del mitger Rafel Serralta*
a Joan Abadal · *c* 1810 · MCM/m

4. Joan Abadal · *c* 1815 · BCEL/i

1

2

3

4

1. *Marca de la fàbrica de filats de Melcior Valdé*
a Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

2. *Marca de la fàbrica del mitger Melcior Valdé*
a Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

3. *Marca de la fàbrica de filats i gènere de punt de Francesc Castells i Compayia*
a Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

4. *Marca de la fàbrica del mitger Carles Manén*
a Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

1

2

3

4

1. *Marca de la fàbrica de gènere de punt de Llorenç Marfà i Baladia*
signada per "Mateu" · 1855 · MCM/m

2. *Marca de la fàbrica de gènere de punt de Llorenç Marfà i Teresa Baladia*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1846 · MCM/m

3. *Marca de la fàbrica de filats de Pau Gallifa*
a Joan Abadal · *c* 1820 · AMM/i

4. *Marca de la fàbrica del mitger Gaietà Marfà*
a Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

1

2

3

4

1. *Marca de la fàbrica del mitger Josep Robira*
a Josep Calassanç Abadal · *c*1840 · MCM/m

2. *Marca de la fàbrica de filats d'Agustí Planell*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1843 · MCM/m

3. *Marca de la fàbrica del mitger*
Miquel Pou i Esmandies
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1830 · MCM/m

4. *Marca de la fàbrica del cafeter*
Joaquim Font i Clibillès
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · MCM/m

1

2

3

4

5

6

7

1. *Marca de la fàbrica de teixits de Josep Alsina*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

2. *Marca de la fàbrica de teixits d'Antoni Rosal*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · AMM/i

3. *Marca de fàbrica*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · CP/m

4. *Marca de fàbrica no identificada*
a Josep Calassanç Abadal · MCM/m

5. *Marca de productes de Lona*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · CP/m

6. *Marca de la fàbrica de cigars de Pere Mas, a Cuba*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · MCM/m

7. *Marca de fàbrica no identificada*
a Josep Calassanç Abadal · MCM/m

LA IMATGE RELIGIOSA

El conjunt més important de gravats és el de temàtica religiosa, conservat gairebé d'una manera íntegra. La talla d'aquests «boixos», de factura semblant, cal atribuir-la a Joan i Josep Calassanç Abadal quasi en la seva totalitat, que els van fer amb el regust popular que demanava la seva utilització per a impresos dirigits al poble menut, com el llibre de Josep Ullastre Exercici del Cristià, *editat l'any 1844 i que conté moltes imatges. Notem la sèrie del viacrucis, les de la missa i la curiosa dels «medallons», que denota una gran capacitat de síntesi i d'elegància. Ara, el gruix més important correspon a les imatges fetes per a il·lustrar els goigs i les estampes dedicats a les advocacions més diverses. L'Escola Pia generà una gran quantitat de gravats, i també editem junts els de Les Santes, que van des de Joan Abadal fins a la gran obra d'Heliodor.*

Notem l'edició d'un llibre religiós d'una manera clandestina: Tesoro de Milagros y oraciones de la S. S. Cruz de Caravaca. *Com que incidia en temes de superstició, no tenia autorització eclesiàstica i Hijas de Abadal l'editàamb peu d'impremta situat a Roma.*

Agraïm al senyor Rafael Soler la identificació de moltes matrius de sants. Hem de fer constar, però, que en alguns casos hi ha imatges dubtoses i unes altres que servien per a unes quantes advocacions; i és que davant de sants poc coneguts l'impressor no tenia gaires manies i feia servir el «boix» que tenia més a la vora.

PRIMERA ESTACIÓ.

AHONT PILÁT FIRMÁ LA Sentencia de mort contra del Senyor.

SEGONA ESTACIÓ.

AHONT CARREGAREN AL Senyor la Creu.

TERCERA ESTACIÓ.

AHONT LO SENYOR CAYgué primera vegada ab la-Creu al coll.

CUARTA ESTACIÓ.

AHONT LA REYNA DELS Angels María Santíssima, encontrá à son Fill Santíssim carregát ab la Creu al coll.

QUINTA ESTACIÓ.

AHONT SIMON CIRINEU ajudá à Jesus à portar la Creu.

SEXTA ESTACIÓ.

AHONT LA Sta. VERÓNICA limpiá la sagrada Cara de nostre Senyor Jesucrist.

El Via Crucis
Josep Ullastre, *Exercici del Cristià*
Josep Calassanç Abadal · 1844 · CP/i · Matrius al MCM

SÉPTIMA ESTACIÓ.

AHONT NOSTRE SENYOR
Jesucrist caygué segona vegada
ab la sua santíssima Creu

OCTAVA ESTACIÓ.

AHONT LO Sr. ENSENYÁ
à plorar á las Fillas de
Jerusalém.

NONA ESTACIÓ.

AHONT LO SEÑOR CAYGUÉ
tercera vegada ab la Creu.

DÉCIMA ESTACIÓ.

AHONT DESPULLAREN AL
Senyor de las suas vestiduras.

UNDECIMA ESTACIÓ.

AHONT LO SENYOR FOU
clavát en la Creu.

DUODECIMA ESTACIÓ.

AHONT FOU ENARBOLADA
la santíssima Creu estant lo Se-
nyor crucificát en ella.

El Via Crucis
Josep Ullastre, *Exercici del Cristià*
Josep Calassanç Abadal · 1844 · CP/i · Matrius al MCM

DECIMATERCIA ESTACIO.

AHONT LA VERGE SANTISsima rebe en sos brassos al Sagrát Cos ja difunt de son Fill.

DECIMACUARTA ESTACIÓ.

AHONT LO SENYOR FOU posát en lo Sant Sepulcre.

Matriu no editada

El Via Crucis
Josep Ullastre, *Exercici del Cristià*
Josep Calassanç Abadal · 1844 · CP/i · Matrius al MCM

La Missa (col·lecció de 21 boixos)
a Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

La Missa (col·lecció de 21 boixos)
Josep Ullastre, *Exercici del Cristià*
Josep Calassanç Abadal · 1844 · CP/i

Escenes bíbliques
Josep Ullastre, *Exercici del Cristià*
Josep Calassanç Abadal · 1844 · CP/i

Escenes bíbliques
Josep Ullastre, *Exercici del Cristià*
Josep Calassanç Abadal · 1844 · CP/i

1. *Trisagio Serafico*
Joan Abadal · 1826 · BCEL/i

2. *Exercici de oracions especialment per los noys*
Josep Calassanç Abadal · *sd* · CP/i

3. *Sant Josep, Santa Maria i l'Esperit Sant*
a Joan Abadal · *c* 1810 · MCM/m

4. *El nen Jesús*
a Joan Abadal · *c* 1810 · CP/m

1

2

3

1. *La Santíssima Trinitat i la Sagrada Família*
a Joan Abadal · *c* 1790 · CP/m

2. *Jesucrist*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1830 · CP/m

3. *La Verge Maria i el nen Jesús*
a Heliodor Abadal · *c* 1870 · CP/m

GOIGS DE LA SANTA CREU,

QUE SE CANTAN EN LA PARROQUIAL IGLESIA DE CABRILS.

O Creu santa, y molt amada!
del Divino Redemptor.
Guardaunos de pedregada,
y de tot altre furor.

Es la Creu lo escut visible,
y la arma mes principal,
que espanta, ab modo terrible,
al esperit infernal:
y puig sou tan senyalada
ab virtut molt superior.
Guardaunos, &c.

Unica Esperansa sou
de Jesu-Christ nostre Deu
que ab tota pena conclou
essent clavat en la Creu:
sia la Creu venerada,
y objecte de nostre amor.
Guardaunos, &c.

Aqueixa Divina fusta
fou trono de Jesu-Christ
en éll sa Persona augusta
regná en aquest Mon trist:
de tres llenguas fou notada
la Monarquía, ab honor.
Guardaunos, &c.

De dos Lladres, la crueltát
feu de Cristo companyia;
pero lo del dret costát
morí Sant en aquell dia:
en la Creu que, confessada,
clamá, la culpa, al Senyor.
Guardaunos, &c.

Tingam sempre en lo recort
per fer la culpa aborrida,
lo arbre, que fou de la mort
y lo arbre que's de la vida:
gustant de la Creu sagrada
lo fruit de immortal sabor.
Guardaunos, &c.

Cáthedra sou del amor
la Santa Creu, atenent,
doná en ella l' Redemptor
la oració mes reverent:
en la cual está fundada
tota gracia, y tot favor.
Guardaunos, &c.

Per molts anys fou ignorada
la Creu; pero lo Divi
permeté que fos trobada,
y Elena la descobrí:
dels nous Christians abrassada,
fou exaltada ab primor.
Guardaunos, &c.

Constantino la portá.
per consell de Santa Elena,
y ab aqueix medi curá
de la lepra, que lo apena:
esta cura tan notada
celebrá lo Emperador.
Guardaunos, &c.

Qui vol del regne de Deu
la corona al punt finál,
déu portá la sua Creu,
en esta vida mortál:
la vida mortificada,
es Creu, presa ab tot fervor.
Guardaunos, &c.

De pedra, de trons, y llamps,
triumfará sempre Cabrils,
los arbres, vinyas, y camps,
nos serán fertils, si humils
dels homens es reclamada
quant lo Cel mostra rigor.
Guardaunos, &c.

De Cabrils la devoció
ha tingut felís Estrella
en la acertada erecció
del Temple que's maravella:
y es Parroquia molt honrada
ab la Creu del Salvador.
Guardaunos de pedregada,
y de tot altre furor.

TORNADA.

Puig que sou nostra advocada
regnen sempre en nostre cor,
y en tot temps de pedregada
daunos auxili, y favor.

℣. *Adoramus te Chiste, & benedicimus tibi.* ℟. *Quia per Crucem tuam redimisti mundum.*

OREMUS.

Deus, qui pro nobis Filium tuum Crucis patibulum subire voluisti; ut inimici á nobis potestatem expelleres: concede nobis famulis tuis; ut resurrectio gratiam consequamur. Per eumdem &c.

Mataró: Imp. de J. Abadal, 1875.

Goigs a Jesucrist
Josep Abadal · 1875 · MASM/i

GOIGS Á LA DEVOTA IMATGE DEL SANT CHRISTO,

QUE BAIX LO TITOL DE LA PURISSIMA SANG, SE VENERA EN LA IGLESIA PARROQUIAL DE LA CIUTAT DE MATARÓ.

Digám tots ab gran dolor,
à Jesus en Creu clavát:
Misericordia Senyor
perdonáu nostre pecát.

Mirém en un pal posada
de Deu home la escultura,
tant feament aborrada,
que apenas te figura:
Tal afecte pecador
has tu à ton Deu causát, &c.

Mirém en lo Cap sagrát
agudas puntas marinas,
quel tenen tot barrinát
per ser tant malas espinas:
Tal corona de dolor
nostre mal pensar ha dat, &c.

Mirém en dos claus posadas
aquellas mans divinals,
pagánt las nostras erradas
de tots los tocaments mals:
Per tos pasos pecador
de peus tambe es clavát, &c.

Contemplém ab amargura
Christians al Rey del Cel
despullat en la Creu dura
sens tenir un pobre vel:
Tal pobresa, y desonor
causa nostra vanitát, &c.

En aqueix vostre Pit Sacro
mirám clara obertura,
de nostras culpas lavacro
manánt Sanch, y Aygua pura
entrem alli sens temor
puix nos es tant franqueját, &c.

Aquella amarga beguda,
que gustá lo Salvador,
patínt una set aguda
en son Cos ab gran ardor:
Bríndis de tan mal sabor
per nostra gola fonch dat, &c.

En aqueix pal, ò mon Deu
nostras culpas vos clavaren,
puig que ab torment molt greu
lo vostre Cos desangraren:
Convertint de éll lo blancor
en coral tot liquidát, &c.

Estesos teniu los braços
en aqueixa Creu sagrada,
perque deixánt nostres llassos
nos doneu una abraçada:
Tal dulçura de amor
de un Deu enamorát, &c.

De cap morireu inclinát
lo meu be, y vida mia,
mirant ab gran pietat
á la part hont es Maria:
O que fletxa de amor!
à la Mare ha traspassát, &c.

Los merits de tals dolors
que en aqueixa Creu sufrireu,
sian nostres valedors
per la Sanch, que avertireu:
Si acas tingan valor,
y no resten afrustats, &c.

Lo qui s' honra ab las llagas
de nostre Deu y Senyor,
vos suplica ab tot ardor
lo libreu de totas plagas:
De tot vici y del dolor
de ser per vos condemnát, &c.

TORNADA.

Puix de tots sou Salvador,
y tant vos havem costát:
Misericordia Senyor
perdonau nostre pecat.

℣. *Disciplina pacis nostræ super eum.* ℟. *Cujus livore sanati sumus.*

OREMUS.

R*espice, quæsumus Domine super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Jesus-Christus non dubitavit manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum; qui tecum vivit, & regnat in sæcula sæculorum.* ℟. Amen.

Mataró: Per Joan Abadal Estamper y Llibreter.

Goigs a Jesucrist
Joan Abadal · *c* 1810 · MASM/i

COBLAS EN ALABANSA DE LA SAGRADA Imatge de CRISTO, que se venera en la Ciutat de Mataró, en una cantonada entre los carrers anomenats Rabalet, Cami-Real, Pou-de-Vall, y de Sant Pere.

Digám tots ab gran dolor
á Jesus en creu clavat,
Misericordia, Señor,
perdonau nostre pecat.
De respecte y de ternura,
lo nostre cor penetrat
contempli aquesta figura
de Jesus crucificát:
Tas locuras, pecador,
á ton Deu aixi han posat, &c.
Mira á Jesus, nostre bé,
mira al Deu de la grandesa:
un pobre vestit no té
per cubrirse: Gran pobresa!
Nostra pompa, al Redemptor
de aquest modo ha despullat, &c.
Lo gran Rey de terra y cels,
té lo cap atravesat
ab las espinas cruels,
que tot lo han desfigurat:
tal crueltat y tal rigor
ton mal pensar ha causát, &c.
Las nostras malas accions,
los mals passos que habem dat,
son los barbaros sayons
que mans y peus li han clavat:
Nostra culpa y son amor
en tal extrem lo han posat, &c.
Aquella boca sagrada,
Font de gracia y de dulçura,
está ab negre fel regada
y saciada de amargura:
Nostra gola al Salvador
tal beguda ha preparat, &c.
Mira, cor empedernit,
com un colp de llança dura,
ha format en aquell pit
una asombrosa obertura:
Per ella ans mostra lo cor
en amor nostre abrasat, &c.
Oberts sempre te los braços
nostre Deu, y nos combida
á que gustém sos abraços,
que infundeixen nova vida:
Anima, acut ab fervor
á gosar de tal bondat, &c.
No vulgas ja, pecador,
obstinarte en ta duresa,
mirant en ton Salvador,
tant amor, tanta finesa,
Ja es temps de que un viu dolor
rompia nostre cor ingrat, &c.
Mira á Jesus, que inclinát
te lo cap, pera mostrarte:
que está sempre disposát
pera ohirte y acceptarte:
Ea acut sense temor,
implora sa pietat, &c.
Ja pera sempre acabada
está nostra ingratitut,
en esta imatge sagrada
ja buscám nostra salut:
Per ella tornám, Senyor,
á vostre amable amistat, &c.
En un lloc public volguereu
ser clavat ab gran afront,
perque lo amor quens tinguereu
fos patent á tot lo mon:
per no olvidar vostre amor
en est cantó os hém posat, &c.
Mirantvos en est cantó,
nos acút á la memoria
de vostra amarga passió
la molt dolorosa historia:
Aixi se aumenta lo amor
ques' mereix vostra bondat, &c.
Morint Vos al mitg del mon,
á las cuatre parts salvareu;
tambe cuatre carrers son
los que ab esta Imatge honrareu:
En mitg dells estáu Senyor;
salvau pues aquest veinát, &c.
Nostre cor en vos confia,
esperant lograr, Senyor,
los afligits alegria,
los desamparats favor,
clemencia lo pecador
y los malalts sanitat, &c.

Puig de tots sou Salvador,
y tant vos habem costat;
misericordia, Senyor,
perdonau nostre pecat.

℣. *Dederunt in escam meam fel.* ℟. *Et in siti mea potaverunt aceto.*

OREMUS.

Respice quæsumus, Domine, super hanc familiam tuam, pro qua Dominus noster Jesus Christus non dubitabit manibus tradi nocentium, & Crucis subire tormentum, qui tecum vivit & regnat, &c.

Reimprés per Joseph Abadal, any 1851.

Goigs a Jesucrist
Josep Calassanç Abadal · 1851 · MASM/i

COMPENDIO HISTORICO
DE LA VIDA DE
SAN JOSEPH DE
CALASANZ
DE LA MADRE DE DIOS,
FUNDADOR
DE LAS ESCUELAS PIAS.
PARA USO DE LAS AULAS DE LEER DE la Provincia de las Escuelas Pias de Cataluña.

CON LICENCIA.
Mataró : Por JUAN ABADAL Impresor.

1

ACADEMIA
PIO-LITERARIA
QUE LOS
DISCIPULOS DE ESCRIVIR Y CONTAR
DE LAS
ESCUELAS PIAS
DE LA CIUDAD DE MATARÓ
OFRECEN AL PUBLICO,
Y DEDICAN Á SUS PATRICIAS Y PATRONAS
LAS INSIGNES VIRGINES Y MARTIRES
SANTA JULIANA Y SEMPRONIANA
en los dias 6, 7 y 8 de julio de 1802.

CON LICENCIA EN MATARO:
En la Imprenta de JUAN ABADAL.

2

3

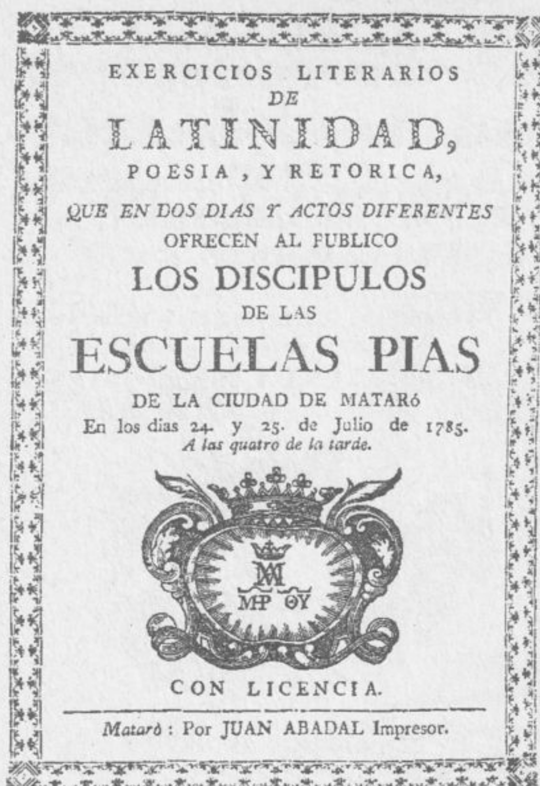
4

1. *Compendio histórico de la vida de San Joseph de Calasanz*
Joan Abadal · *c* 1800 · BCEL/i

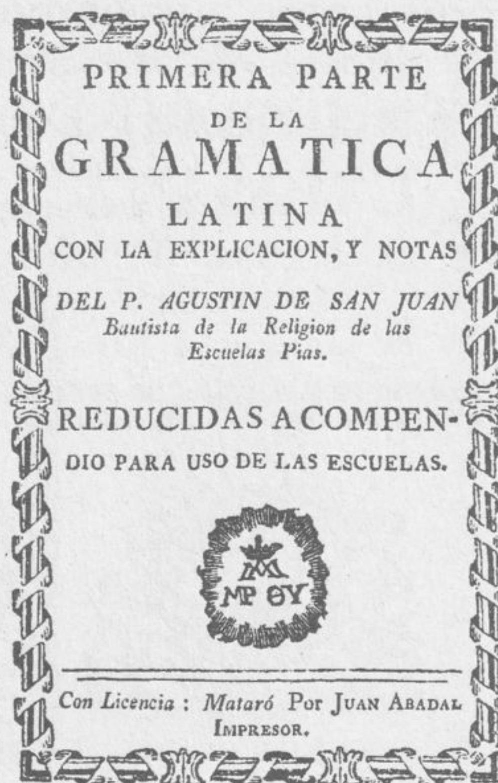
2. *Academia Pio-Literaria*
Joan Abadal · 1802 · BCEL/i

3. *Compendio histórico de la vida de San Joseph de Calasanz*
Joan Abadal · *c* 1800 · BCEL/i

4. *a* Josep Calassanç Abadal · *c* 1802 · CP/m

EXERCICIOS LITERARIOS
DE
LATINIDAD,
POESIA, Y RETORICA,
QUE EN DOS DIAS Y ACTOS DIFERENTES
OFRECEN AL PUBLICO
LOS DISCIPULOS
DE LAS
ESCUELAS PIAS
DE LA CIUDAD DE MATARÓ
En los dias 24. y 25. de Julio de 1785.
A las quatro de la tarde.
MP ΘY
CON LICENCIA.
Mataró : Por JUAN ABADAL Impresor.

1

PRIMERA PARTE
DE LA
GRAMATICA
LATINA
CON LA EXPLICACION, Y NOTAS
DEL P. AGUSTIN DE SAN JUAN
Bautista de la Religion de las Escuelas Pias.
REDUCIDAS A COMPENDIO PARA USO DE LAS ESCUELAS.
MP ΘY
Con Licencia : *Mataró* Por JUAN ABADAL IMPRESOR.

2

3

LECCIONES ESCOGIDAS
PARA LOS NIÑOS
QUE APRENDEN Á LEER
EN LAS ESCUELAS DEL REINO,
CORREGIDAS Y AUMENTADAS
POR EL PADRE PASCUAL SUAREZ,
DEL DULCE NOMBRE DE MARÍA,
RECTOR QUE FUÉ DE LAS ESCUELAS PIAS.

MATARÓ:
IMPRENTA DE JOSÉ ABADAL;
AÑO 1842.

4

1. *Exercicios literarios ... de las Escuelas Pías*
Joan Abadal · 1785 · BCEL/i

2. *Primera parte de la Gramática Latina*
Joan Abadal · 1810 · BCEL/i

3. *a* Joan Abadal · *c* 1827 · AMM/i

4. Pascual Suárez, *Lecciones escogidas*
Josep Calassanç Abadal · 1842 · BCEL/i

1

2

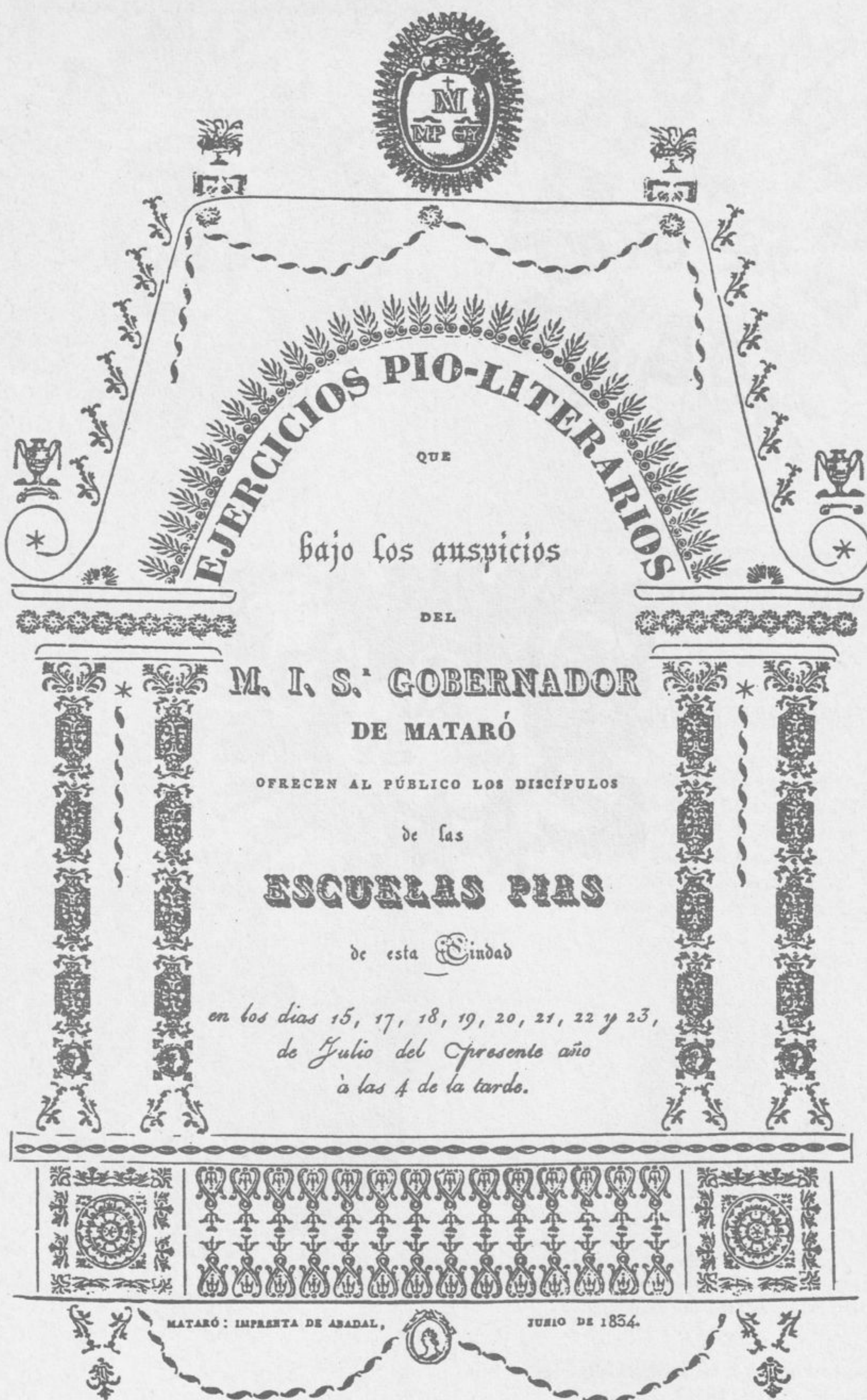

3

1. *Examen Público ... de las Escuelas Pías*
Joan Abadal · 1830 · BCEL/i

2. *Ejercicios literarios ... de las Escuelas Pías*
Joan Abadal · 1821 · BCEL/i

3. *P. Francisco Ferrer. Colección de problemas de Aritmética*
Joan Abadal · 1816 · BCEL/i

EJERCICIOS PIO-LITERARIOS

QUE

bajo los auspicios

DEL

M. I. S.r GOBERNADOR

DE MATARÓ

OFRECEN AL PÚBLICO LOS DISCÍPULOS

de las

ESCUELAS PIAS

de esta Ciudad

en los dias 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22 y 23,
de Julio del presente año
à las 4 de la tarde.

MATARÓ: IMPRENTA DE ABADAL, JUNIO DE 1834.

Ejercicios Pío-Literarios ... de las Escuelas Pías
Josep Calassanç Abadal · 1834 · AMM/i

GOIGS DE LAS GLORIOSAS SANTAS JULIANA, Y SEMPRONIANA, fillas de la Ciutat de Mataró.

PUig vostra fé cristiana
te sempre los cels propicis:
amparau vostres patricis
Juliana, y Semproniana.

Mataró. Ciutat ditxosa
per ser la patria, y terreno,
que en vosaltres doná ameno
dos flors, á cual mes preciosa
te ab vostre regres gososa
sa gent, y la comarcana, &c.

En la flor de vostra edat;
sent Cugát per quius' guiareu,
fé, y virginitat votareu
al sol Deu de Santedat;
libres de la ceguedat
de la idolatria vana, &c.

Ab docilitat seguireu
del Sant director los passos,
rompent tots los natius llassos
per los sermons, que li oireu;
é inflamadas de ells, sufrireu
la persecució tirana, &c.

Lo valor, ab que al martiri
Sant Cugát se encaminá.
vostra fé mes animá,
y ternura en asistirhi;
sentvos exemple advertirhi
sa constancia, mes que humana, &c.

Perçó al tirá tant irrita
vostre esperit. y constancia,
que, confiis ab sa arrogancia,
com castigarvos medita;
á est fi lo mes cruel imita
la ciega rabia pagana, &c.

Se val de planxas ardents,
de garfis, y de câtasta;
pero tot assó no basta
per rendir cors tant valents:
als quals fa suaus los torments
la vista de Deu cercana, &c.

Ja que invencibles vos veu
lo tirá, ab quanta ira cab,
maná tallarvos lo cap,
y aixis volareu á Deu;
duplicant per cop tant breu
lo llorer, queus' engalana &c.

Vostras animas lograren
lo Cel per la gran victoria
dels cossos que ab tanta gloria
en la pau se sepultaren
y en pols perduts se ocultaren
tiráns, y pompa mundana, &c.

Lo Castell Octaviá,
teatro de vostra mort,
que ab lo temps per millor sort
en real Claustro cambiá,
vostres cossos custodiá;
part de sa honra soberana, &c.

Dels dos vostres sagrats cossos,
en lo martiri companys,
prop de mil quatre cents anys
desitjá alguns dels sants ossos
Mataró; com propis trossos
de sa antiguitat Romana, &c.

Puig que tals reliquias tens
de tas dos Santas germanas
Mataró, ab tot quant demanas
conta, si ab fé te hi detens;
ja quel' culto, quels' mantens,
de amor de patria dimana, &c.

Ab vostra fé cristiana,
y sencér odi dels vicis,
amparau vostres patricis
Juliana, y Semproniana.

℣. *Adducentur Regi Virgines post eam.* ℟. *Proxime ejus afferentur tibi.*

OREMUS.

DA nobis quæsumus Domine Deus noster Sanctarum Virginum, & Martyrum tuarum Julianæ, & Semproniana palmas incessabil i devotione venerari; ut quas digna mente non possumus celebrare, humilibus saltem frequentemus obsequiis. Per Christum Dominum nostrum Amen.

Mataró: Per Joseph Abadal, estamper y llibreter.

Les Santes de Mataró
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · MCM/i

1

2

3

4

1. *Les Santes de Mataró*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

2. *Les Santes de Mataró*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

3. *Les Santes de Mataró*
Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

4. *Les Santes de Mataró*
Heliodor Abadal · *c* 1860 · MASM/i

Sant Francesc

Sant Abat Benet

Santa Caterina

Sant Mateu

Sant Simó

Sant Pau

Sant Pere

Santíssim Sagrament

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

La Crucificció

Verge del Carme

Sant Judes Tadeu

Sant Jeroni

Sant Maties

Sant Llorenç

Sant Felip

Sant Gregori

Santa Polònia

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Sant Isidre

La Puríssima

Jesucrist

Sant Tomàs apòstol

Sant Pasqual Bailón

Santa Helena

Sant Blai

Verge de l'Assumpció

Sant Jaume menor

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Sant Gaietà

Sant Ramon

Verge del Remei

Sant Joan Evangelista

Sant Antoni Abad

Sant Domènec del Val

Santa Teresa

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Verge del Pilar

Sant Bartomeu

Santa Magdalena

Santa Llúcia

Sant Bisbe

Sant Domènec

Verge de la Soledat

Sant Gabriel

Sant Agustí

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Verge del Rosari

Sant Antoni de Pàdua

Arcàngel Sant Miquel

Sant Rafael

Sant Roc

Sant Josep

Sant Miquel

Sant Cristòfor

Sant Tomàs d'Aquino

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Sant Roc

Verge dels Dolors

Cor de Maria

Santa Bàrbara

Els Sants (sèrie "Els medallons")
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Els Sants (sèrie llarga)
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Els Sants (sèrie llarga)
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Els Sants (sèrie llarga)
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Els Sants (sèrie llarga)
a Joan Abadal · s XVIII · CP/m

Verge del Remei

Santa Teresa

Santa Llúcia

Verge de l'Assumpció

Sant Josep

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"
a Joan i Josep Calassanç Abadal
s. XVIII-XIX · CP/m

Verge del Rosari

Sant Josep de Calassanç

Verge del Carme

Verge del Carme

Verge del Carme

Sant Josep de Calassanç

Verge de Monserrat

Santa Rosa

Verge del Roser

Immaculada Concepció

Verge del Carme
A la part posterior de la matriu hi diu «Es de la Confraria del Carme y donada Don Anton de Boix»

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"
a Joan i Josep Calassanç Abadal
s. XVIII-XIX · CP/m

Santa Bàrbara

Verge del Pilar

L'Anunciació de Maria

Santa Magdalena

Sant Isidre

Sant Pere de Verona

Sant Joan

Sant Simó

Sant Tomàs d'Aquino

Sant Cosme i Sant Damià

Sant Gregori

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"
a Joan i Josep Calassanç Abadal
s. XVIII-XIX · CP/m

Sant Marc

Sant Esteve

Sant Francesc de Pàdua

Sant Francesc d'Assís

Sant Llorenç

Sant Narcís

1. Sant Marià

2. Sant Tomàs d'Aquino

Santa Justina

Santa Cecília

Santa Rita de Càssia

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"
a Joan i Josep Calassanç Abadal
s. XVIII-XIX · BCEL/i

1 i 2: CP/m

Verge del Carme

Verge del Corredor

Verge dels Desemparats

Sant Sebastià

Sant Antoni de Pàdua

Sant Magí

1. Sant Eloi

2. Sant Tomàs d'Aquino

3. Sant Roc

4. Sant Quirze i Santa Julita

Verge del Roser

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"
a Joan i Josep Calassanç Abadal
s. XVIII-XIX · MASM/i

1, 2, 3 i 4: BCEL/i

Verge de l'Assumpció

Verge dels Dolors

Verge del Puig de Bellver

Verge de la Misericòrdia

Sant Lleïr / Sant Ponç

Santa Helena

Sant Pau

Sant Vicenç, diaca

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"
a Joan i Josep Calassanç Abadal
s. XVIII-XIX · MASM/i

Sant Pere

Sant Jaume

Sant Cristòfor

Sant Domènec

Arcàngel Sant Miquel

1. Verge de la Misericòrdia

2. Sant Pelegrí de Forli

3. Verge del Rosari

Els Sants
Sèrie "Els Goigs"

1: *a* Heliodor Abadal · *c* 1858 · MASM/i
2: *a* Joan i Josep Calassanç Abadal · s. XVIII-XIX · MCM/m
3: *a* Heliodor Abadal · BCEL/i

DOLOROSOS SENTIMENTS DE LAS SANTAS ANIMAS DEL PURGATORI,

QUE SE CANTAN EN SANTA MAria de la Ciutat de Mataró.

O Mortál, y Viador,
que tant olvidáts viviu;
à las Animas ohìu,
que cridan: Ay que dolor!

Ay, Catholichs Christians!
que excesivas son las penas
patím en estas cadenas
lligadas de peus, y mans:
Lliuraunos de aquest rigor,
puix es Cert poder teniu;
à las Animas ohíu, &c.

Es aquest foch tant terrible,
que una centella no mes
cremaría lo demés
es en lo Mon combustible:
Lo de aquí es mort ardor,
aquest es incendi viu;
à las Animas ohiu, &c.

Penas, martiris, torments
se pateixen en lo Mon,
junts, sombra destos no son,
si figuras aparents:
Com en lo fornal lo or
estám com lo Sabi diu;
à las Animas ohiu, &c.

Apar un torment etern
no veurer à Deu la Cara,
es una pena tant rara,
semblant à la del Infern:
Est es lo treball major,
segons lo Sant Job escriu;
à las Animas ohiu, &c.

Ay Fills! Com sou tant ingrats!
Ay Pares! Com sou cruels?
Ay Germans! Com sou infels?
Marits, Mullers, descuydats!
Amichs, donaunos favor,
puix no ho fa lo parentíu;
à las Animas ohíu, &c.

Ay Marmessors! Ay Hereus!
que los bens anau gastant,
los sufragis retardant,
fentvos sorts à nostras veus:
No fies de ells Testador,
feu lo bé ans no moriu;
à las Animas ohíu, &c.

Ay Ministres del Altissim!
no siau també ingráts,
puix sou nostres Advocáts,
enviaunos lo riquissim:
infinit, y gran Tresor
del Senyor, à qui serviu;
à las Animas ohiu, &c.

Almoynas, y Oracions,
Missas, visitas de Altar,
confessar, y combregar,
penitencias, y perdons:
Os suplicám per amor
de JESUS Fill de Deu viu;
à las Animas ohíu, &c.

Ditxosa será la sort
dels quins donáu adjutori
per eixir del Purgatori,
os valdrém en vida, y mort:
Del Judici lo furòr
templarém si quant viviu;
à las Animas ohiu, &c.

Lo Archangel Sant Miquel
lo descans nos afiansa,
puix lo pés de la balança
nos eleva fins al Cel:
Será nostre Protector,
si al Novenari veniu;
y à las Animas ohíu,
que cridan: Ay que dolor!

FI.

MATARó: Per Joan Abadal Estamper, y Llibreter.

Goigs de les Ànimes del Purgatori
Joan Abadal · *c* 1800 · MASM/i

GOIGS A SANT PANCRAS QUE SE CANTAN EN LA SUA CAPELLA ERIGI-

da en la Iglesia Parroquial de Santa Maria de Matarò.

PUix en Vos sépre ha trobat
Advocàt la devociò ;
Pancràs Benaventurat ,
valgans vostra proteccio.
En Frigia Patria lograreu ,
que honra vostra fortalesa
de vostres Pares Noblesa ,
y Sanch Illustre heredareu :
Tenint en la tendre edàt
de Gentils , la educaciò ;
Pancràs benaventurat , &c.
Pero apenas de la infancia
los ultims limits pasareu ,
quant Pares, y Patria deixareu
ab fervorosa constancia :
Haventvos Deu inspiràt
tan santa resoluciò :
Pancràs benaventurat , &c.
Quant del Imperi Romà
tirá lo gobern tenian ,
hils Christians perseguian
Dioclecià , y Maximià :
A Roma foreu portat
per Divina inspiraciò ;
Pancràs benaventurat , &c.
En las Criptes escondit
al Pontifice encontrareu ,
y de sa boca lograreu
eser en la Fè instruit :
Fonch vostre cor inflamat
ab sa fiel predicació :
Pancrás benaventurat , &c.
Lo mateix Summo Pastor
de la Iglesia aus batejà :
ius introduhi ab sa ma
al fiel ramàt del Senyor ;
Logrànt de tan gran Prelat
nova Regeneraciò :
Pancrás benaventurat , &c.
Dels Emperadors Tiràns
los Ministres , poch despres
cruelment lligàt , y prés
vos portaren inhumans :
Posantvos sa impietát
en dura obscura presó ;
Pancràs benaventurat , &c.
Allius mana sa feresa
à sos Deus sacrificar ,
lo que vareu reusar
ab Christiana fermesa :
essent per Vos menyspreat
son culto , y superstició ;
Pancràs benaventurat , &c.
Pres dôchs per la fé christiana
duras cadenas sufrireu :
finalment lo cap rendireu
á sa indignacio tirana :
Essent de sa vil crueltàt
vostra gran Fé , confusió ;
Pancràs benaventurat , &c.
De Octavilla la Fe pura
despres de haver Vos finát
dona à vostre Cos Sagrát
decorosa Sepultura ;
La Anima en la Eternitat
gosa brillant gallardó ;
Pancràs benaventuràt , &c.
Vos aclaman singular
los Miracles que haveu fet
perço en sa Iglesia us admet
la Ciutat de Matarò ;
Aqui à implorar la pietát
vostra , acut la devoció ;
Pancràs benaventurat ,
Qui vos alcansa propici
sa pretencio asegura ,
feliz sort logra , y ventura ,
y feyna de son Oñci :
Perço suplica postrat
tothom vostra intersesiò ;
Pancràs Benaventurat ,
valgans vostra protecciò.

TORNADA.

Puix en Vos sempre ha trobat
Advocàt la devoció ;
Pancràs benaventurat ,
valgans vostra protecció

℣. Gloria , & honore coronasti eum Domine. *℟. Et constituisti eum super opera manuum tuarum.*

OREMUS.

PRæsta quæsumus Omnipotens Deus : ut qui Beati Pancratii Martyris tui natalitia colimus , intercessione ejus in tui nominis amore roboremur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Mataró : Per JOAN ABADAL Estamper , y Llibreter à la Riera.

Goigs de Sant Pancraç
Joan Abadal · *c* 1800 · BCEL/i

GOZOS EN ALABANZA DEL GLORIOSO PRECURSOR SAN JUAN BAUTISTA,

QUE SE CANTAN EN SU PROPIA IGLESIA DE LA SAGRADA, Y MILITAR RELIGION DE S. JUAN DE JERUSALEN

en la ciudad de MATARÓ.

Pues Supremo Embajador
del Cielo sois elegido,
Bautista de Dios querido,
dadnos consuelo, y favor.

Parto de esteril fecundo,
y prodigio singular,
de gracias lleno sin par,
en los nacidos del mundo;
os pronunció aquel Señor,
que de Virgen fué nacido, etc.

Sin pecado concebida
MARIA Madre Divina,
á vuestra casa camina,
porque sea abastecida
del Fruto, y Grano mejor
en virgen tierra esparcido, etc.

En el Cielo de MARIA
al Sol antes de nacer,
llegasteis á conocer,
dando muestras de alegria;
tributándole el honor,
que solo á Dios es debido, etc.

Las Divinas Letras dan
testimonio verdadero,
que del Cielo un Mensagero,
nos trajo el nombre de Juan;
y tambien ser Precursor
del Mesias prometido, etc.

De vuestra Natividad
tantas luces se esparcieron,
que los vecinos creyeron,
tener algo de Deidad;
efectos del resplandor,
en blanca nube escondido, etc.

Siendo muy tierno en los años
de duras cerdas cubierto,
en el yermo tomais puerto,
del mar huyendo de engaños;
expuesto á todo el rigor
del hielo, y Sol vuestro nido etc.

Vuestra vida fué lucero,
que dió luz á todo el mundo;
en pureza, sin segundo,
en la aspereza el primero;
entre fieras sin temor,
desde niño habeis vivido, etc.

Para prevenir camino
al que es camino: y Verdad,
salís de la soledad,
por un impulso Divino;
penitencia con fervor
predicais de Dios movido, etc.

Del Jordan á la Ribera
bajais ligero, y gustoso;
en nada sois perezoso,
por ver la Verdad primera;
á vuestros pies al Señor
adorasteis confundido, etc.

El Cordero sin mancilla,
por Vos quiso ser lavado;
fuisteis por eso enviado
del gran Jordan á la orilla;
la Paloma resplandor
dió por señas esparcido, etc.

Vuestra vida fué tan rara,
que os juzgó el mundo ser Cristo
sin que despues se haya visto,
quien con él se equivocara;
tal fama, y tal resplandor
á tal virtud fué debido, etc.

Cifradnos nos quiso dar
los elogios del Bautista,
la verdad su Coronista
dice, que es, no hay que dudar;
Angel, Profeta, Doctor,
Virgen, y Martir lucido, etc.

Alguna vez escuchaba
Herodes vuestra doctrina;
y aunque vil, su Concubina
daros muerte procuraba;
No cesó vuestro clamor,
de dar voces al perdido, etc.

Herodías ofendida
de vuestro ferviente zelo,
acordó con gran desvelo
haceros quitar la vida;
mandó Herodes tal rigor
al lascivo ardor rendido, etc.

Bajo vuestra Proteccion
quien en asilo se pone,
Jesu-Cristo le dispone,
con eficaz contricion;
no negais ser valedor·
del queá Dios tiene ofendido, etc.

Pues de nuestro Redentor
sois la Voz, y gran valido, etc.

℣. Vocem Precursoris clarificarit Deus. *℟. Ut Verbum suum ostenderet nobis.*

OREMUS.

Deus, qui verbi tui eximium Præconem, et sincerum veritatis mmstratorem, Beatum Joannem Baptismam instituit; ac tot charismatibus signisque exornasti, quod Salvator mundi crederetur; præsta nobis quæsumus, ejus meritis, et intercessione, ut post hujus vitæ curriculum, inaccessibilem, quam ostendit lucem videre mereamur. Per Dominum nostrum Jesum-Cristum Filium tuum; qui tecum vivit etc.

El ilustrísimo y reverendísimo Sr. D. Andrés de Orbe y Larreategui (olim) obispo de Barcelona, en el dia 28 de Marzo año 1723 concedió cuarenta dias de indulgencia, á cualesquiera que devotamente cantare, ú oyere cantar los sobredichos gozos.

Su Escma. é ilustrísima el Sr. D. Pedro Martinez de San Martin, obispo de Barcelona, en acto de visita concedió cuarenta dias de indulgencia á los que rezaren un padre nuestro y ave Maria delante de esta santa cabeza, hallándose concedidos tambien igual numero de dias de indulgencia por el mismo rezo por el Ilmo. y Rdmo. Sr. D. Gavino de Valladares y Mesia, obispo que fué de la referida Ciudad.

Mataró: Imp. de J. Abadal, Riera núm. 48.

Goigs de Sant Joan Baptista
Josep Abadal · *c* 1860 · MASM/i

GOIGS DEL GLORIOS SAN ANTONI DE PADUA

QUE SE VENERA EN SON PROPI ALTAR EN LA IGLESIA PARROQUIAL DE MATARÓ.

Puig que Deu vos ha honrat
Ab gracias tan superiors,
Pregau Antoni de Pádua
A Deu per los pecadors.
1 Y fou la gran Lisboa 'l lloch
Ahont felisment nasquereu,
Essent noy no coneguéreu
Las travessuras del joch,
Nius anganyaren tampoch
Del sigle las vanas flors. &c.
2 Ans be per estar guardat
Y fugir del mon los llassos
Dirigireu vostres passos
Del claustro á la soledat.
Prenent ab lo major grat
L' habit dels frares menors. &c.
3 La ciencia alta y divina
Que en Vos infundí lo Señor
Prompte doná resplandor
De gran virtut y doctrina,
La cual fou tan peregrina
Queus meresqué mil llaors. &c.
4 Del regne de Portugal
Foreu á dar llum á Italia,
Lo mateix féreu en Gália
Ab un zel tot celestial,
Batent la turba infernal
De heretges y sos errors. &c.
5 Predicant en Pádua un dia
Ab fervorós y sant zel
Seus revelá desdel Cel
Que vostre Pare patia
En Lisboa per la impia
Perfidia de alguns traidors. &c.
6 Deixantvos de predicar
En Pádua adormit quedáreu,
Y á Lisboa os presentareu
A vostre Pare á llibrar;
Un difunt fereu parlar
Contra dels calumniadors. &c.
7 Fou aquest prodigi gran
Que os adquirí nom famós,
Puig fou vist lo vostre cos
En dos llochs en un instant,
Y lo que fou mes brillant
Lo fer parlar fins als morts. &c.
8 No fou cas menos estrany
Aquell en que essent portat
A justiciar un lletrat,
Sens haber fet ningun dany
Lo llibráreu del afany
De la mort y sos horrors. &c.
9 Ab estranya maravella
Fou per Vos lo innocent
Tret de entremitg de la gent
Y 's trobá en vostra capella
Ahont prompte se atropella
Multitud de espectadors. &c.
10 Lo poble de Perpinyá
Que vegé lo referit,
Al pas que molt aturdit
Molt agrahit vos quedá,
Puig vegé de vostra má
Un dels miracles majors. &c.
11 Las cosas que son perdudas,
Si sou de cor invocat,
Es un fet averiguat
Que molt prest son aparegudas,
Fent que las cosas mes mudas
Párlian per fer tals favors. &c.
12 Ab vostre favor es cert
Que 's confon fins lo dimoni.
Per Vos lo fals testimoni
Se fa á tothom descubert.
Quedant l' honor á cubert
Y afrontats los detractors. &c.
13 Ab la vostra ajuda alcánsa
Lo malalt la sanitat,
Lo trist queda consolat,
Y 'l mar sas iras amansa,
Mudanse en feliz bonansa
Las tempestats y furors. &c.
14 Lo foch y los vens cedeixan
Si seus clama ab viva fé,
Y l's terremotos també
A vostre nom obeheixen,
Si l's devots que vos serveixan,
Vos envian sos clamors. &c.
15 Al lladre mes atrevit,
Al assesino inhumá
Li feu cáurer de la má
Lo punyal á son despit,
Fent que quédia arrepentit
Y emprenga camins millors. &c.
16 Segons vostra vida proba
Es també molt manifest
Que l' blasfemo y deshonest
Per vostres prechs se renova
Puig en Vos mil remeys troba
Contra mals tan destructors. &c.
17 No es menos cert y probat
Que sou Vos un fort remey
Per unir en dolsa lley
Al mes renyit y agraviat
Mudant en fiel amistat
Los mes enconats rencors. &c.
18 No hi ha perill, no ha pur
No existeix calamitat,
Ni tampoch necesitat
En que no siau Vos un mur,
Y un protector molt segur
De vostres fiels amadors. &c.
19 Vostra singular puresa
Y eficás amor de Deu
Sens dupte, dichos sant, feu
Que aquell Deu de la grandesa
Fentse noy en petitesa
Vos dispensás tants honors. &c
20 Honor fou inesplicable
Que á tothom deixá confús
Quant en persona Jesus
Se portá ab Vos tan tractable
Que á vostres brassos amable
Baixá plé de resplandors. &c.
21 Per assó vostre poder
Ser tan gran ningú estranya
Habent servit de peanya
Vostres brassos al gran Ser,
Y habent ab éll lograt fer
Tantas caricias y amors. &c.
22 Be próban en termes clárs
Vostres virtuts y portents
Los regalos y presents
Que en molts de vostres altars
Hi pórtan de totas parts
També pobres com señors. &c.

TORNADA.

Puig que Deu vos ha honrat
Ab gracias tan superiors,
Pregau Antoni de Pádua
A Deu per los pecadors.

℣. *Ora pro nobis beate Antoni.* ℟. *Ut digni effciamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

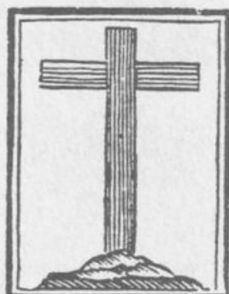
Ecclesiam tuam, Deus, beati Antonii confesoris tui deprecatio votiva lætificet, ut spiritualibus semper muniatur auxiliis, et gaudiis perfrui mereatur æternis. Per Dominum nostrum &c. ℟. *Amen.*

Mataró Imp. de Joseph Abadal

Goigs de Sant Antoni de Pàdua
Josep Abadal · *c* 1860 · MASM/i

GOZOS,

QUE EN HONOR DE SU PATRON Y TUTELAR SANTIAGO
se cantan en la Iglesia del Hospital de la Ciudad de Mataró.

Pues que os hemos elegido
por singular Protector,
dadnos consuelo y favor,
Apóstol de Dios querido.
  Quando os tenia ocupado
de Pescador el Oficio,
para mas noble exercicio
fuisteis por Christo llamado:
Redes, nave y Padre amado
pusisteis luego en olvido, &c.
  Jesus os tuvo á su lado,
como á su favorecido,
en Gethsemaní afligido,
y en Tabór transfigurado:
En feliz y adverso estado,
fiel le habeis siempre asistido, &c.
  El Salvador Rey del Cielo,
de hijo del trueno os dió el nombre,
porque mayor que el de un hombre
fué vuestro encendido zelo:
Marchásteis á extraño suelo
de vuestro ardor conducido, &c.
  Entre todos, el primero,
partisteis á tierra extraña,
y alumbrásteis á la España
como brillante lucero:
La fe os debe el Reyno entero,
y el haberla mantenido, &c.
  La Virgen á Zaragoza
vino á encontraros en vida
en una nube lucida,
que la sirvió de carroza:
Por Vos esta Ciudad goza
de un favor tan distinguido, &c.
  Vuestro ardor cesar no puede,
y asi volveis á Judea,
donde la perfidia hebrea
á vuestro zelo fin cede:
Aqui es donde se os concede
el martirio apetecido, &c.
  De todo el Apostolado
entregásteis el primero
vuestra garganta al acero,
qual valeroso Soldado:
Quedó el Verdugo pasmado,
y á nuestra Fe convertido, &c.
  Fué despues de vuestra muerte
vuestro cadáver sagrado
á estos Reynos trasladado,
ó de España feliz suerte:
Mil veces á defenderte
con su poder ha acudido, &c.
  Quántas veces batallando
por defender vuestra España,
rayo invicto en la campaña
fuisteis contra el Sarraceno:
Quedó al veros peleando,
su fiero orgullo abatido, &c.
  Acuden con fin piadoso
gentes de toda la tierra
al sepulcro, en que se encierra
vuestro Cuerpo milagroso:
Es el número asombroso
de los que habeis socorrido, &c.
  Porque fiel en Vos confia
la Ciudad de Mataró,
su Hospital os dedicó,
y á Vos su proteccion fia:
El confiesa cada dia,
ser de Vos favorecido, &c.
  Pues que lograis en el Cielo
puesto y favor distinguido,
al que os invoca afligido,
conceded pronto consuelo:
Abrid entrada en el Cielo
al pecador convertido, &c.
  Pues que os hemos elegido
por singular Protector,
dadnos consuelo y favor,
Apóstol de Dios querido.

℣. *Ora pro nobis Sancte Jacobe.* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

Esto, Dómine, plebi tuæ sanctificátor, et custos: ut Beati Jacobi Apóstoli tui munita præsidiis, et conversatióne tibi placeat, et secura mente deserviat. Per Christum Dóminum nostrum. ℟. *Amen.*

Goigs de Sant Jaume
Joan Abadal · *c* 1810 · AMM/i

GOZOS Á LOS GLORIOSÍSIMOS ABUELOS DE JESUS, Y PADRES DIGNÍSIMOS DE MARIA S. JOAQUIN Y SANTA ANA.

Pues de nuestro Salvador
sois los Santos mas validos:
socorred Padres queridos
á quien os pida favor.

De Reyes sangre y nobleza
á los dos el Cielo dió
tanta, que el Verbo la unió
á su infinita grandeza;
¡oh que admirable fineza!
¡que raro y sublime honor!
socorred, &c.

Fuisteis luces refulgentes
desde la primera edad,
insignes en santidad,
y en virtudes eminentes;
en vuestros pechos ardientes
os abrasaba el amor;
socorred, &c.

Por larga infecundidad
padecisteis irrisiones,
mil afrentas, y baldones
con grande conformidad;
premió Dios vuestra humildad
con daros la Hija mejor;
socorred, &c.

De vuestra familia honrosa
José justo es Santo Yerno;
Maria candor eterno,
vuestra Hija toda hermosa
en Santidad prodigiosa,
Madre digna del Señor;
socorred, &c.

De un parto en gracias fecundo
os dotó el Eterno Padre,
pues por Hija os dió la Madre
mejor, que conoce el mundo:
favor raro y sin segundo,
privilegio superior,
socorred, &c.

Darla toda á Dios pensasteis
en gratitud generosos:
os creisteis mas dichosos,
cuando á Dios la consagrasteis
así por Dios os privasteis
de esta prenda de valor;
socorred, &c.

Con vuestro fruto bendito
á la Iglesia dais aumento,
pues se entiende con portento
de los justos el distrito;
quedando Luzbel maldito
reprimido en su furor
socorred, &c.

De si misma por deudora
teneis á la Vírgen Madre,
la querida de Dios Padre,
de todo Reina y Señora;
de sus Padres honradora,
con dulce y tierno primor;
socorred, &c.

Jesus Nieto liberal
con noble agradecimiento
por tal prenda y tal talento
os dió gloria celestial:
despues de la maternal
cualquiera le es inferior;
socorred, &c.

Cual será vuestro poder?
pues os honran los mejores,
y mas excelsos Señores,
que en el cielo puede haber;
feliz quien al fenecer
alcanzará vuestro amor;
socorred, &c.

Pues de nuestro salvador
sois los Santos mas validos.
socorred, Padres queridos,
á quien os pida favor,

℣. *Potens in terra erit semen eorum.* ℟. *Generatio rectorum benedicetur.*

OREMUS.

Deus, qui præ omnibus Sanctis tuis Beatos Joachim & Anam Genitricis Filii tui Parentes esse voluisti, concede, quæsumus, ut quorum merita veneramur, eorum quoque perpetuo patrocinia sentiamus. Per eundem Christum Dominun nostrum. ℟. Amen.

MATARÓ; Imp. de J. Abadal, Riera, 48.

Goigs de Sant Joaquim i Santa Anna
Josep Abadal · *c* 1860 · MASM/i

GOIGS EN ALABANZA

DE LA PRODIGIOSA IMATJE DE MARIA Santísima, baix la invocació del Remey, ques cantan en lo lloch de Caldes Destrach ahont fonch miraculosament trobada y devotament se venera.

Puix la devoció amparada
vos doná esta invocació
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

Molts sigles la terra dura
en una cova amagó
vostra imatje, Verge pura,
é intacta la conservá,
fins que á la veneració
volguereu ser esposada;
Mare del Remey sagrada
valgans vostra prótecció

Lo lloch descubert se veu
per miragle singular;
que á dos bacas volgué Deu
lo que als homens no ensenyar:
ab mugits sa inclinació
la joya ostenta amagada;
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecciò.

Vista maravella tal,
tots los del Poble allí anaren
tan rich tresor sens igual
en lo lloch humil encontraren;
vostra imatje sa atenció
veu en la coba asentada;
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

A Deu las gracias donaren
per tan singular favor,
y la imatje sen portaren
contens ab tan rich tresor
deixantla ab gran professó
en la Iglesia col-locada;
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

Vos deixaren en lo altá
de sant Helm, pues al major
vostra imatje va pasar
ab prodigi no menor,
fen de ser ostentació
nostra major advocada;
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

Saquejá aquest lloch antich
per nostres pecats lo moro,
perdent son poder inich
fins á la Iglesia el decoro:
sols Vos ab tal confusió
sou del rigor preservada;
Mare del Remey sagrada
volgans vostra protecció.

Dels moros abandonat
lo poble, Monserrat Pi
á la imatje un dit trencat
ó un bras se diu li afegí,
de curar gracia perço
osos trancats li ha donada:
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

Apenas després torná
de Caldas al lloch la gent,
á la imatje col-locá
en son altar felisment
ab humil veneració,
ahont es de tots adorada:
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

Desde aqui al mar aplacau
en la tormenta mes fiera,
alivio en lo part donau
á la que de Vos lo espera,
remediau tota aflicció
dels devots que sou cridada:
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

Sou á tot trevall amparo,
dau ajuda á tot rigor,
sou á tots los danys reparo,
dau remey á tot dolor;
per nostra consolació
sou de Deu assenyalada;
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

TORNADA.

Puix dau remey invocada
á tota tribulació,
Mare del Remey sagrada
valgans vostra protecció.

℣. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.* ℟. *Ut digni efficiamur promisionibus Christi.*

OREMUS.

Famulis tuis quæsumus Domine, cælestis gratiæ munus impertire; ut quibus Beatæ Virginis partus extitit salutis exordium, Nativitatis ejus votiva solemnitas, pacis tribuat incrementum. Per Dominum nostrum Jesum-Christum Filium tuum qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, &c.

Mataró: Imp. H. Abadal, Riera 48.—1882.

Goigs de la Verge del Remei
Hijos de Abadal · 1882 · MASM/i

GOZOS EN ALABANZA

de María Santísima bajo el título de la Purificacion titular de la Parroquial Iglesia de la Ciudad de Mataró.

Pues que el Título, y Blazon
de esta Iglesia sois Maria:
Seais nuestro amparo, y guia
en la Purificacion.

Fuera cosa maliciosa
suponer impunidad
en la vuestra Santidad
pues que fuisteis toda hermosa
por ser mas pura, y preciosa
os presentais hoy en Sion, &c.

Para darnos buen ejemplo,
á la ley os sujetais,
y en vuestros brazos tomais
para presentar al Templo
á Jesus que estaba esento
de toda legislacion, &c.

Con la ofrenda acostumbrada
y con José vuestro Esposo
llevais vuestro Niño hermoso,
y emprendeis vuestra jornada
dende Belen á la entrada
del Templo de Salomon, &c.

A penas pisais Señora
los umbrales de Sion,
os recibe San Simeon
como á la divina Aurora,
juzgando cerca la hora
de la nuestra Redencion, &c.

En paz me dejais Señor
cantaba el devoto Anciano
pues toco ya con la mano,
y diviso al Redentor,
no desdeñeis ó mi amor
los abrazos de Simeon, &c.

Al Redentor tan deseado
hoy á Dios su eterno Padre
ofrece á su pura Madre
de toda virtud dechado:
O que don tan apreciado!
por nuestra satisfaccion, &c.

En vos como candelero
arde la Divina Luz
que despues morirá en Cruz
os dice el Divino Agüero
para bien del mundo entero
ó fuerte revelacion! &c.

O que linda Procesion
al Templo se llega hoy dia
Jesus, José, y Maria
cantan Anna, y Simeon
Angeles llevan Pendon
digamos con alegria, &c.

O Patrona venerada
en esta nuestra Ciudad
á todos iluminad
pues sois luz del Cielo dada
siendo vos nuestra Abogada
lograrémos salvacion, &c.

Señora tened piedad
de Mataró vuestra Tierra
libradnos de Peste, y Guerra,
de Rayos, y Tempestad
de Niebla, y de Sequedad,
y alcanzadnos contricion, &c.

REPETICION.

Pues que el Titulo y Blazon
de esta Iglesia sois María, &c.

℣. *Difusa est gratia in labiis tuis.* ℟. *Propterea benedixit te Deus in æternum.*

OREMUS.

Omnipotens sempiterne Deus Majestatem tuam suplices exoramus ut sicut unigenitus Filius tuus cum nostræ carnis substantia in Templo est presentatus: Ita nos facias purificatis tibi mentibus præsentari. Per eundem, &c.

Mataró: Por Jose Abadal Impresor y Librero, calle de la Riera nº 49.

Goigs de la Puríssima
Josep Abadal · *c* 1860 · MASM/i

GOZOS EN ALABANZA

de la inclita virgen y martir Sta. Filomena que se cantan en la Iglesia Parroquial de Santa Maria de Mataró.

SANTA FILOMENA V.Y.M.

Pues nunca tuvo cabida
En Vos la gloria terrena:
Guiadnos á mejor vida,
Virgen Martir Filomena.

De la Grecia un trono ilustre
Por su heredera os pregona,
Pero Vos á otra corona
Aspirais de mejor lustre:
Pues os es apetecida
Solo la de espinas llena. &c.

De muy prematura edad
A Cristo dais en ofrenda
La rica joya, la prenda
De vuestra virginidad:
Sois su esposa muy querida,
Blanca, y fragante azucena. &c.

El atroz Diocleciano
Sensible á vuestra hermosura,
Todos los medios apura
Para obtener vuestra mano:
Vos, si bien que agradecida,
De ello os mostrais muy agena. &c.

Vuestros Padres, su precepto,
Dos tronos con su atractivo,
No os son bastante motivo
Para mudar de concepto:
La fé á Cristo prometida
Tal desprendimiento ordena. &c.

Del tirano el fiero encono
A la venganza le impulsa,
Al ver que lleva repulsa
En su persona y su trono:
Su bilis enardecida
Por de pronto os encadena. &c.

Mas las cadenas y grillos
Como precioso joyel
Muestran mejor al infiel
Del alma vuestra los brillos:
Vé que un amor sin medida
A Jesus os enagena. &c.

Aherrojada os encierra
En carcel muy tenebrosa,
Donde la hambre y sed penosa
Os hagan continua guerra:
Allá en vez de la comida
Esperais la eterna cena. &c.

Para Vos el calabozo
No es lugar de desconsuelo;
Que en él la Reina del Cielo
La tristeza os vuelve gozoso
Y os deja fortalecida
Para vencer toda pena. &c.

Constancia tan no esperada
De furor le pone ciego;
Manda seais desde luego
Publicamente azotada:
La soldadesca atrevida
¡Cuanto en Vos se desenfrena! &c.

Toda de pies á cabeza
A golpes os desfiguran;
Angeles empero os curan
Y aumentan vuestra belleza:
Con ventaja conocida
A la de la antigua Helena. &c.

¡Que de tormentos no fragua
El emperador mohino!
Intenta al fuego divino
Que arde en Vos, matar con agua:
Por tanto á ser sumergida
Barbaramente os condena. &c.

Con áncora al cuello os lanza
Del Tiber en la corriente;
Y tal crimen no consiente
El áncora de la esperanza:
Por ella sois conducida
Salva y enjuta á la arena. &c.

Que al rigor de la saeta
Perezcais quiere el tirano:
Su conato será en vano
Contra Vos, invicta atleta:
Como estais ya apercibida
A la lucha vais serena. &c.

Por tres veces nada pudo
Contra Vos aquel tormento:
¡Y que mucho, si de intento
Angeles son vuestro escudo!
Pues ni la mas leve herida
Recibis en tal escena. &c.

Tantos portentos cuidado
Ya dan al tirano aleve;
Porque teme que la plebe
Adore al Crucificado:
Y asi con saña no oida
Decapitaros ordena. &c.

Asi se os abre el camino
Por el cual al Cielo vais;
Do las bodas celebrais
Con el cordero Divino:
Quien como esposa querida
De sus favores os llena. &c.

De vuestras gracias notables,
De vuestros grandes prodigios,
Ve el incrédulo vestigios,
Que le son irrecusables:
Vuestra fama esclarecida
Por todo el orbe resuena. &c.

Ya que, pues Vos, desde lo alto
Veis de Sion los apuros;
Y que el averno á sus muros
Intenta dar el asalto:
Sea de Vos socorrida....
Sed su inexpugnable almena. &c.

La antigua Iluro, que tanto
En vuestro culto se esmera;
Por Vos verse libre espera
De toda angustia y quebranto:
Y conseguir cuanto pida
A Dios en vuestra novena. &c.

Pues que ois compadecida
Al que os invoca en su pena:
Alcanzadnos mejor vida
O divina Filomena.

℣. *Ora pro nobis Sancta Filumena:* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

ORATIO.

Deus qui inter cætera potentiæ tuæ miracula etiam in sexu fragili victoriam martirii contulisti: concede propitius ut qui beatæ Filumenæ virginis et martiris tuæ festivitatem colimus, per ejus ad te exempla gradiamur. Per Christum &c.

Mataró: Imp. de José Abadal.

Goigs de Santa Filomena
Josep Abadal · *c* 1870 · MASM/i

GOZOS EN ALABANZA de la gloriosa Santa Isabel Reina de Ungria, Patróna de las Terciarias Capuchinas de Mataró.

SEguro, y fuerte broquel
de todo el Reyno de Ungria:
Sednos luz, amparo, y guia
Sacra Princesa Isabel.

Hija de Andrez Rey famoso,
muy de niña recatada,
pia, devota, avisada
formais un alto colóso
de santidad, espantoso
à la tropa de Luzbel, &c.

En vos las Perlas preciosas,
los mas lucientes Diamantes,
los Rubíes mas radiantes,
las Esmeraldas costosas
labra, en acciones lustrosas,
de la virtud el sinzél, &c.

Galas, y ricos vestidos,
atavíos de primor
cubren vuestro exterior;
mas los cilicios ceñidos
doman à vuestros sentidos,
postran Idolos de Bel, &c.

Los clavos, y las espinas,
dar à Jesus pena tanta
vuestro corazon quebranta
con hambre, con diciplinas
condenais modas mesquinas,
correis toda Jesabel, &c.

Amais à Lanzgrave Esposo;
y mas amais à Jesus,
pues al mirarle en la cruz
tan blando, tan amoroso,
dexais la cama, y reposo,
para abrazaros con él, &c.

Todo pobre, y desvalido
halla en vos Madre clemente;
ni llagas os hacen frente,
ni la muerte del Marido:
todo por Dios admitido
os es mas dulce que miel, &c.

Abandonada de todos,
Viuda ya por altos fines,
de Vasallos, y de Afines
os veis, y de varios modos,
befas, desprecios, y lodos
sufris, mas mansa que Abel, &c.

Para pobres, y dolientes
fundais un vasto Hospital;
vestis el sacro Sayal
de la Orden de Penitentes;
al Padre de tantas gentes
os proponeis por nivél, &c.

Bella estrella asi guiays
à las Mugeres Terciarias;
asi las fuerzas contrarias
de los Mundanos quebrais;
servir así bien mostrais
ser dicha, al Dios de Israel, &c.

Vuestra virtud, vuestra gloria,
milagros muy memorables,
con muertos, con incurables,
hacen al Mundo notoria:
confunde, si, toda escoria
de la Torre de Babel, &c.

Pues con tanta bisarria
os hermoséa el laurel;
Valednos hija de Ungria
sacra Princesa Isabel.

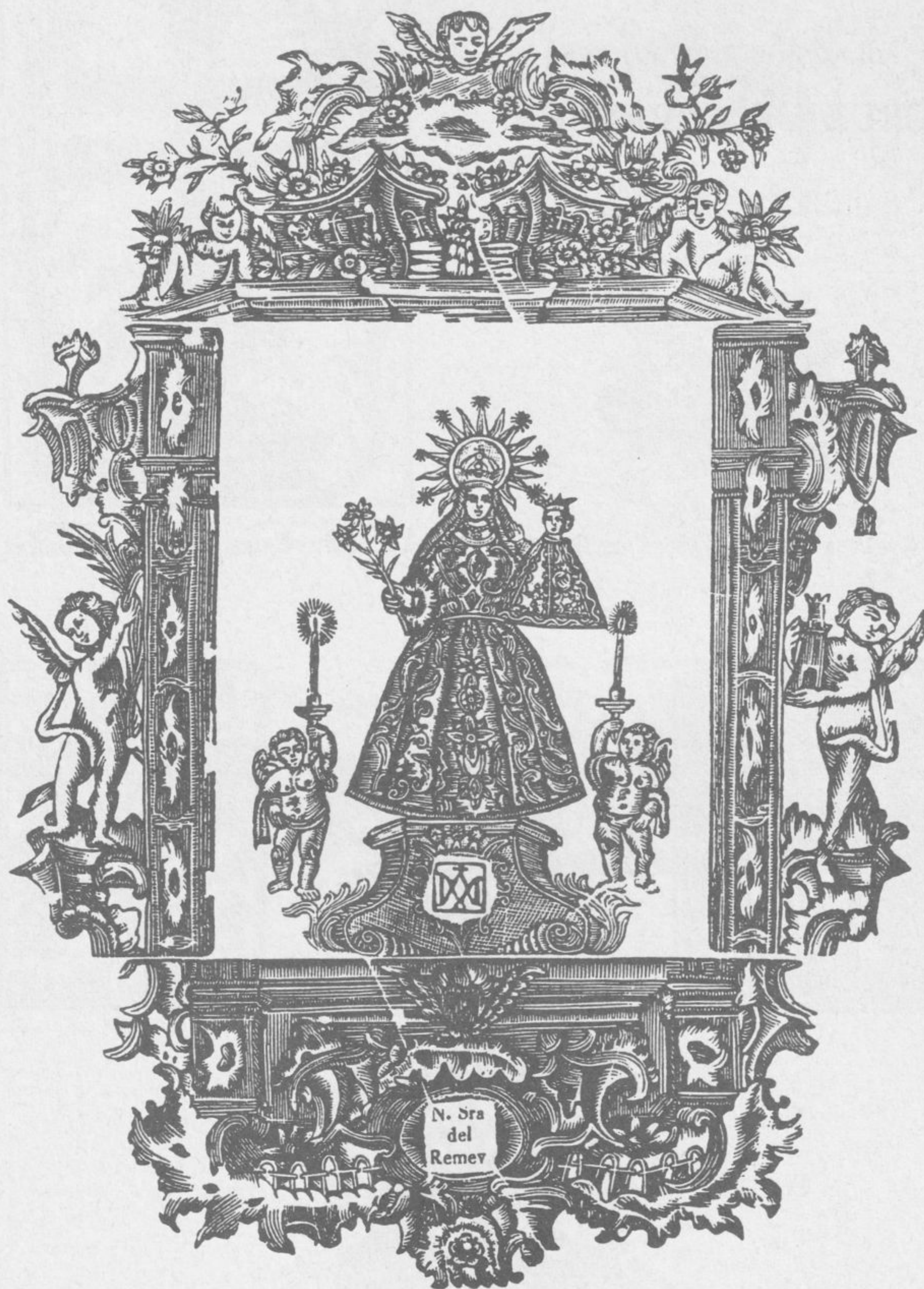
℣. Ora pro nobis B. Elisabeth. ℟. *Ut digni efficiamur promis. &c.*

OREMUS.

TUorum corda Fidelium Deus miserator illustra, & beatæ Elisabeth precibus gloriosis fac nos prospera Mundi despicere. & cœlesti semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum, &c.

Mataró: Por JUAN ABADAL Impresor, y Librero calle de la Riera.

Goigs de Santa Elisabet
Joan Abadal · *c* 1810 · MASM/i

Estampa de la Verge del Remei
a Joan Abadal · *c* 1800 · MASM/i

TESORO
DE
MILAGROS Y ORACIONES
DE LA SS.
CRUZ DE CARAVACA

de gran virtud y eficacia
para curar toda clase de dolencias
así del cuerpo como del alma
como también un sinnúmero de prácticas
para librarse de hechizos
y encantamientos
con bendiciones y exorcismos, etc.

ROMA

IMPRENTA DE S. SALVATORE DE HORTE

1

La SS. Cruz de Caravaca

2

3

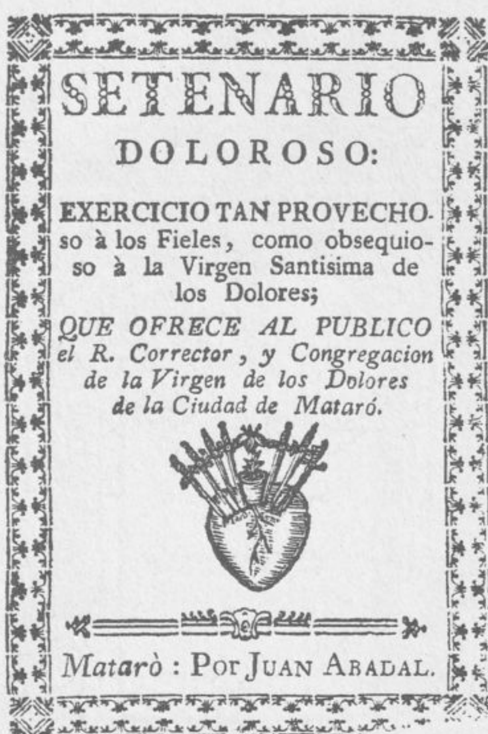

4

5. El Santíssim Sagrament

1 i 2: Filles d'Abadal · *c* 1900 · CP/i
3: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · CP/i
4: *a* Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · CP/i
5: Joan Abadal · *c* 1793 · CP/i

SETENARIO

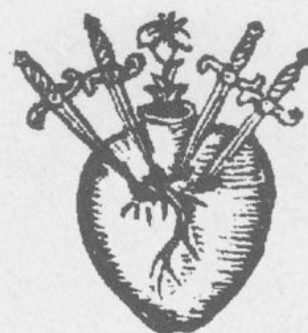
DOLOROSO:

EXERCICIO TAN PROVECHOSO à los Fieles, como obsequioso à la Virgen Santisima de los Dolores;

QUE OFRECE AL PUBLICO el R. Corrector, y Congregacion de la Virgen de los Dolores de la Ciudad de Mataró.

Matarò : Por Juan Abadal.

1

2. Quart Dolor

3. Cor de flames

4. Element decoratiu

5. Element decoratiu

6

1: Joan Abadal · *c* 1810 · BCEL/i
2: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m
3: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

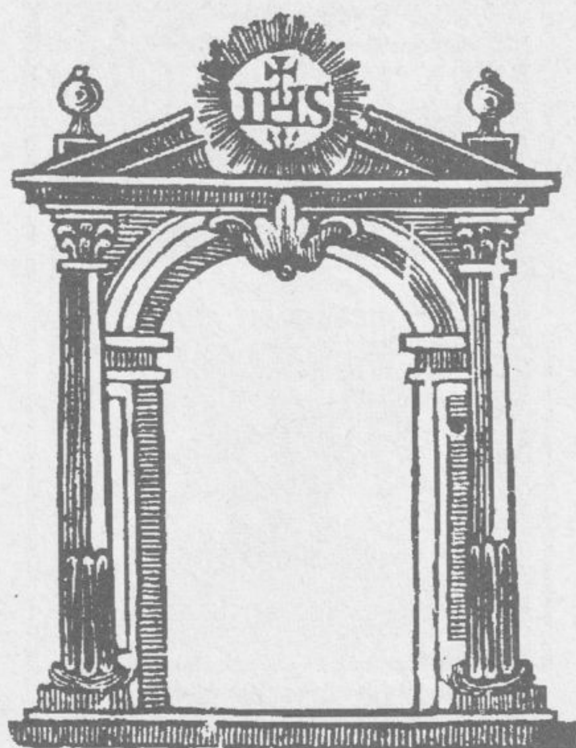
4: Joan Abadal · 1790 · BCEL/i
5: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m
6: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · MASM/i

1. Element decoratiu

2. Element decoratiu

3. Element decoratiu

4. Sant Jaume

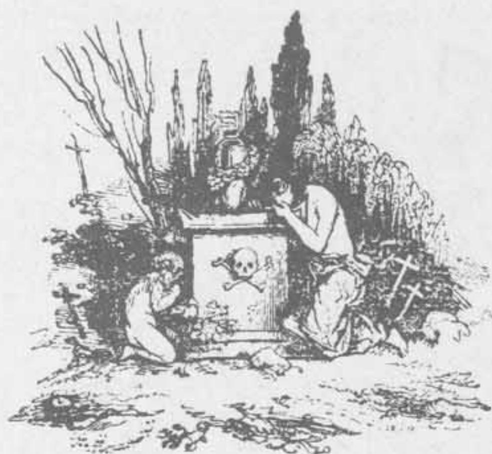

5. Sant Antoni de Pàdua

6

1: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m
2: *a* Joan Abadal · *c* 1785 · BCEL/i
3: *a* Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m
4: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m
5: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m
6: *a* Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m

1

2

3

4. Sant Antoni de Pàdua

5

1. *Títol de propietat del Cementiri de Mataró*
a Heliodor Abadal · *c* 1850 · MASM/i

2. *Títol de propietat del Cementiri de Mataró*
Heliodor Abadal · *c* 1850 · MASM/i

3. *a* Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m

4. *a* Joan Abadal · *c* 1850 · CP/m

5. *Sant Simó*
a Heliodor Abadal · *c* 1870 · CP/m
(impressió realitzada a partir de l'original per Raül Capitani, director del Taller de gravat del Patronat Municipal de Cultura de Mataró)

La Verge Maria i el Nen Jesús
a Heliodor Abadal · *c* 1870 · CP/m
(impressió realitzada a partir de l'original per
Raül Capitani, director del Taller de gravat
del Patronat Municipal de Cultura de Mataró)

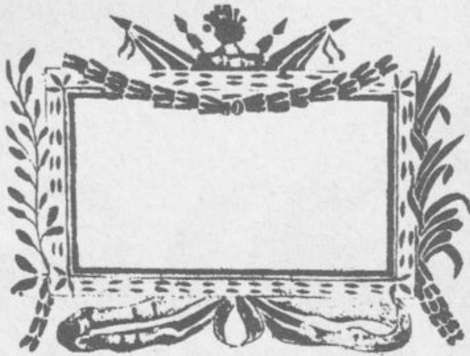
LA IMATGE POPULAR

Els gravats per a impresos populars han desaparegut gairebé tots, i ens trobem davant una part ínfima del que devia existir. La seva no-conservació es deu al fet que, a diferència dels religiosos, una vegada emprats, difícilment es podien tornar a fer servir perquè la seva funció havia caducat. Un santjosep sempre era útil, però el gravat d'un crim o d'una escena folletinesca no ho era tant. Els que editem presenten personatges estrafolaris, bandolers i escenes de violència que il·lustraven els romanços de canya i cordill que els cecs venien per les places. També n'hi ha d'auques d'oficis, fulls de caramelles, imatges de serenos, cambrers, tartanes, nens que juguen, un acròbata, relleus per a targetes de visita. D'una rellevància i una tradició especials són els soldats de rengle, que feien les delícies dels més petits i des del segle XVIII *tenen un públic assegurat.*

Animal mitològic
a Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

1

2

3

4

5

6

7

1 i 2: *Relleus per a targetes personals*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · CP/m

3: *Arte de echar las cartas*
Filles d'Abadal · *c* 1900 · CP/i

4: *Sereno*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · CP/m

5 i 6: *Cambrers*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · CP/m

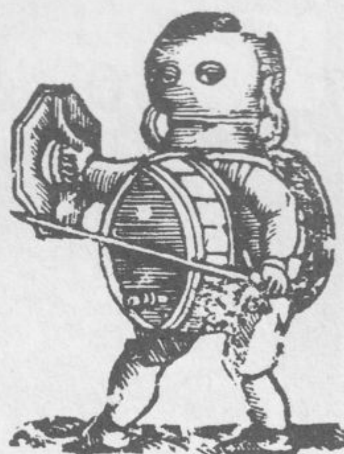
7: *Gravat publicitari del servei d'òmnibus i tartanes*
Josep Abadal · 1866 · AMM/i

1

2

3

4

5

6

7

1 i 4: *Caps d'home* (es mira del dret i de l'inrevés)
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · MCM/m

2 i 3: *Figura grotesca*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1840 · MCM/m

5: *Home salvatge*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

6: *Figura de bandoler*
a Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

7: *Representació de la mort*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1830 · MCM/m

Auca d'oficis (fragments)
a Joan Abadal · *c* 1800 · CP/m

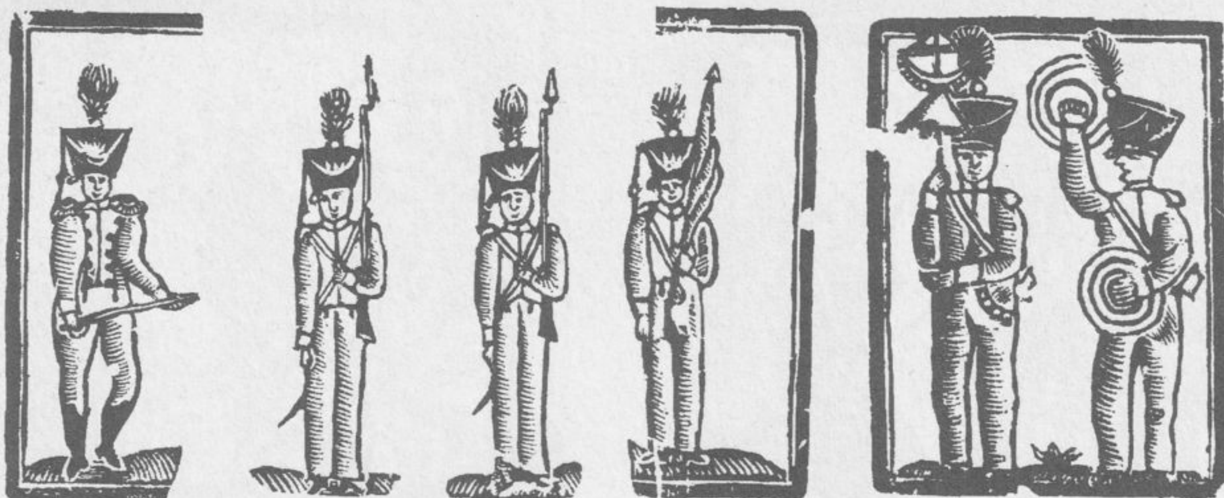
1

2

1: *Nens jugant*
a Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

2: *Figures femenines*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1830 · MCM/m

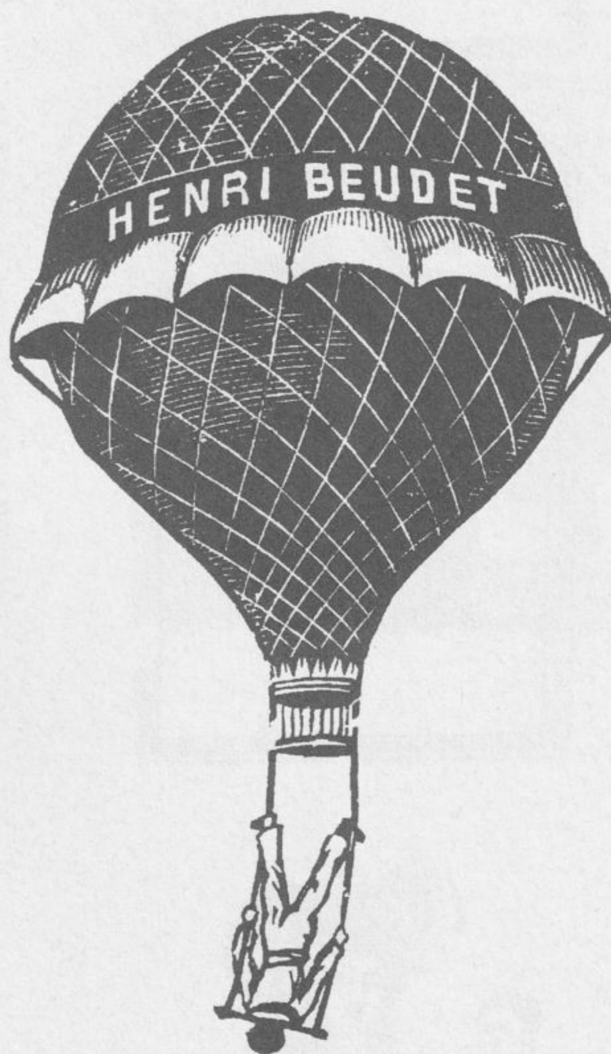
1

2

3

4

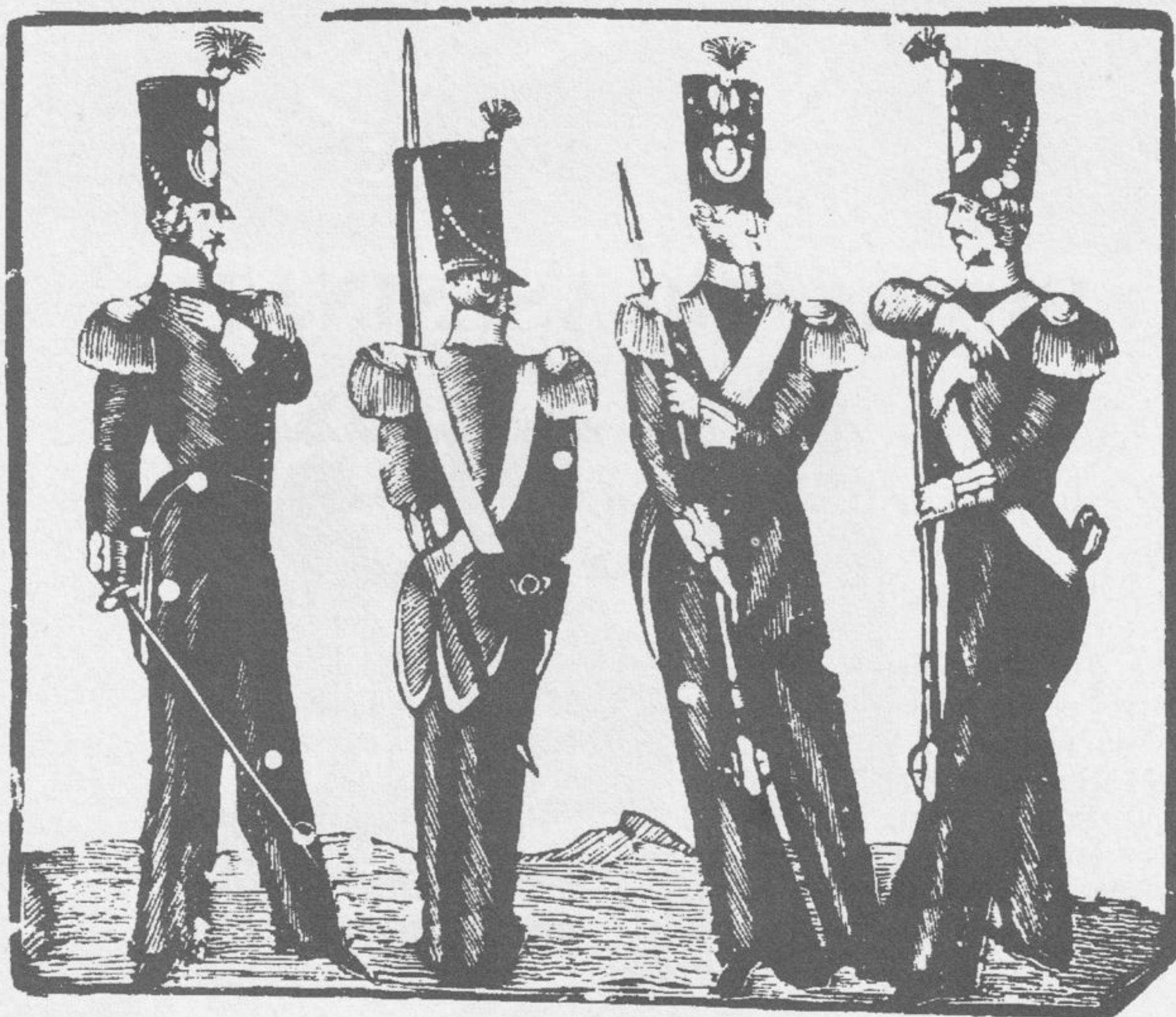
1 i 2: *Soldats de rengle*
a Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

3: *Figures femenines*
a Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

4: *Gravat publicitari d'un aeròstata*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

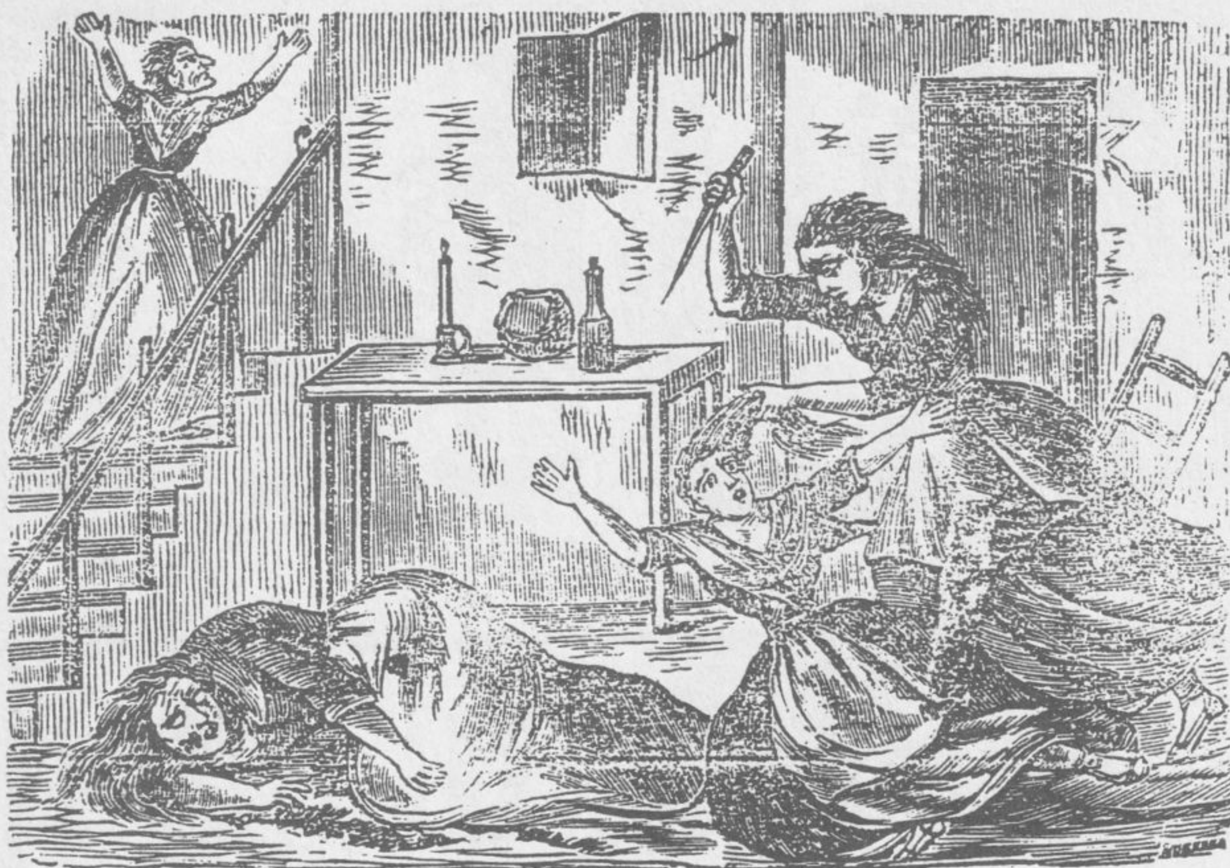

1

2

1: *Soldats de rengle*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1830 · MCM/m

2: *Gravat de romanço popular*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

HORRENDO ASESINATO

Cometido por Feliciana Ortiz de 20 años de edad, en la ciudad de Granada, en el mes de Agosto del presente año, y su muerte en garrote vil.

Juventud que descarriada
vás por la senda del vicio,
sin reparar que te arrojas
en horrendo precipicio.
Escucha atenta mi voz
y escucharás los horrores,
que contra de sus mayores
cometió una niña atroz.

—

En la ciudad de Granada
entre su vega florida
habitaban dos esposos
en paz y cristiana vida.
Dióles el cielo una hija,
me equivoco, digo fiera,
mas inhumana que el tigre
mas cruel que la pantera

Romanço popular (escrit per Manuel Garcés)
Josep Abadal · 1865 · BCEL/i

1

2

1: *Gravat de romanço popular*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · MCM/m

2: *Gravat de romanço popular*
a Josep Calassanç Abadal · *c* 1850 · CP/m

CARAMELLAS

CANT DEDICAT Á LAS HERMOSAS DE MATARÓ.

CORO.

Aleluya cantem d' alegria,
Aleluya cantem ab conhor,
Lo dols bálsem celest ya envia
Per l' esclau lo Etern Redemptor!...

Vuy lo Rey de los mars, terra y cels,
Que per nos en el Gólgot morí
Resucita gloriós y ecsels
Jesu-Christ nostre mestre diví.

Ninetas falagueras
Mes bellas que 'ls estels,
Que brillan en l' esfera
Il-luminant los cels:
Reynas de l' hermosura
Veniu aqui, y deixáu
Lo sony, y ab galanura
Veniu, veniu si os pláu.
Deixáu desvetlladetas
Morfeo adúst al llit;
Noyas aixaridetas,
No s' dorm en eixa nit.
No es pas per desvetllarvos
Lo fi que avuy portem:
Pues es per agradarvos
Y ab cants vos saludem.
Que nit de fantasia..!
Que jorn de gran conhor..!
Tot respira alegría
Y tot respira amor.
Via fóra la cruesa...
Be prou que habem penat;
Mes y mitj de tristesa,
De dol y soledat.
La Lluna, las estrellas
Al Eter de safir
Ab áureas flamarellas
Don' mes clar rellubir.
L' Aurora ab s' alborada
De púrpura y carmí
Rient llantsa rosada
De nacre cristallí.
Lo Sol mes pur fulgura
Daurantne 'ls camps humits,
Hout gosánt sa frescura
Saltejan los cabrits.
Los arbres mes frondosos
Per Favoni bressáts
Saludan magestuosos
De flors engalanáts.
Las flors, oberts ensenyan
Llurs cálsers esmaltats,
Que l' atmósfera emplenan
D' olórs embalsamats.
Lo ayre entre las penyas
Repeteix rumorós
Los ecos per las brenyas
Del cant estrepitós.
Del mar l' aygua serena
Com lluna de mirall
Llepánt la parda arena
Contesta al cant del vall.
Los aucellets joyosos
En sos palacis verts
Entonan refilosos
A Deu lloant desperts.
Las linfas diamantinas
De las fonts murmurants
De Sílfides y Ondinas
Al Cel tributan cants.
La ditxa mes propicia
Cundeix de pol á pol:
Tot despedeix caricia,
Tot exhala consol!
Tota Naturalesa
Coberta ab nous mantells
Ne mostra en falaguesa
Sos riquíssims joyells.
Delicia nos convida,
Tal dicha disfrutem....
Es la Pascua florida...
Delicias del Edén!..
¿No sentiu l' armonia
Del sonorós metall...?
Q' es tanta melodía..?
Lo goitg nos es vassall!..
¿No sentiu com fan salva..?
No oíu lo retronar?
Es per la felís alba
Que ja ve á clareixar.
Los ecos filarmónichs
D' Angels y Serafins
Per lo espay armónichs
Vibran tirant rubins.
Mirau! l' Omnipotent
Com puja triunfant
Al trono prepoténi
Los núvols esquinsánt!!!
Afront del Gentilisme
En nítits arrebóls,
Aporta el Cristianisme
Al fulgor de mils sols.
A la gloria nos crida
Lo Trino Criadó,
Nos dona nova vida
La Resurrecció.
Rebéu aqueixas toyas
De olorosas flors:
Imatges de las noyas,
Emblemas dels amors.
Rebeulas graciosas,
Qu' hi van los nostres pits,
Y en cambi, carinyosas,
Allargueunos los dits.
Ompliu las cistalletas,
Ompliulas de bon grat,
Per celebrar las pletas
De tal Festivitat.
No som golosos, ninas,
Los que vos demanem:
De vostras gracias finas
Millor nos nutrirém.
Se saboreja ab gust
Lo dó del séxo bell,
Com es costum vetust
Anant á can Portell.
Allí ab calma y ternura,
Ninfas de Mataró
Veurém l' aygua mes pura
Que surt del Pericó.
Estant ben provehits
De veure y de menjá
Gustarém requisits
De vostre franca má.
Tots junts, baix las alsinas,
Que suspiran amors,
En pláticas molt finas
Descubrirém los cors.
Ditxosos si alguns
Pódan per semblant cas
Veurers per amor junts
Lligats ab dols enllás!
A la tarde, en la Sala
Lo ruvéll ne traurém;
De las camas fent gala,
Brincant á tot estrém.
Y ab tota l' espressiva
Alegría del cor
Cantem: "*La Pascua viva*:
Aleluya al Senyor!!"

Jaume Tarés.

Imp. de Abadal.

Caramelles
Josep Abadal · *c* 1860 · CP/i

COBLAS PERA CANTAR A LAS MINYONAS

Per la tua gran finesa,
y la bona voluntat,
cantarém ab alegría
y no et voldriam enfadar
lo tracte es ta hermosura,
que es un cosa sens par;
Nostre Senyor te ha criada
per fer morir y penar.
Lo primer, es un goig alegre
comensán per lo teu cap,
la hermosura de ta cara,
de la boca y del teu nas,
dels ulls y dels teus cabells,
y l' teu front tan ben posat:
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo segon, ab alegría
també voldria explicar,
la cara tens tan hermosa
com un clavell encarnat;
als llabis tens una rosa,
ditxós qui la alcansará:
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo tars, de la tua llengua
també voldría cantar,
que per dos mil maravellas
obras tu ab lo parlar:
sen pot tenir per ditjós
aquell quet podrá alcansar:
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo quart, es un goig suáu
que es fet ab fantasía,
tractan del teu cos garbós,
del teu ayre y gallardía:
jo crech que tothom se admira
del teu hermós caminar:
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo quint, es de tas virtuts;
graciada tens la memoria
perque la has alcansada
del que goberna la Gloria:
sempre t' tinch á la memoria,
y may te puch olvidar;
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo sisé, es com resplandeixes
ab ton aire y hermosura
Nostre senyor te ha criada,
com á linda criatura,
tota la mia ventura
en las tuas mans está:
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo seté, per cumpliment
de tot lo que habem cantat,
la tua gran hermosura
lo meu cor ha cautivat:
lligat ab fortas cadenas,
tan sols tu las pots trencá,
Nostre Senyor te ha criada etc.
Lo vuyté, de ta presencia
nos volem ara ausentar,
si en res te hem agraviada
ab lo cantar y sonar,
devant de las tuas plantas
perdó t' volém demaná;
Nostre Senyor te ha criada etc.
Santas festas vull donar,
las que dó Nostre Senyor
á ton Pare y ta Mare
y a tú, prenda del meu cor;
perleta mia estimada,
que no te puch olvidar:
Nostre Senyor te ha criada etc.
Santas festas te vull dar,
axí te las done Deu,
esperánt que sias meva
que es lo pensamen meu,
bon amor á Deu siau,
que es hora de retirar:
Nostre Senyor te ha criada etc.

Imp. H.-Abadal.—Mataró.

Cobles populars
Filles d'Abadal · *c* 1880 · CP/i · Matriu MCM, *a* Joan Abadal · *c* 1800

GOIGS Y ALEGRIAS DEL GLORIOS GRAN PATANTUM,

QUE SE VENERA EN LAS MONTANYAS DE ARMENIA.

Vostres goigs ab gran calór
cantarém per servos llum.
Guardeunos de mal de caps,
gloriós gran Patantúm.
A las montanyas de Armenia
allí fereu gran penitencia
ab pa blanch, y vi del bo,
á la vostra conciencia:
teniu un tamboret per seura
que n'estaba sense cul, etc.
Lo primer miracle fou
las butxacas escurar,
de dos homens que dormian
á fins que 's van despertar:
portento fet á las foscas,
perque hi veyau sense llum, etc.
Anareu bora marina,
á fer la capta dels alls,
suplicant ab gran cautela;
«donas allargueu las mans
per aquest gros que tinch al ayre
y desota ni fan fum.» etc.
Vos que teniu la ma torta
y lo bras caragolinát,
per favor vos demanem
si anirém á sagar lo blat:
tenir bon any de tosinos,
pastanagas, vi y llegum, etc.
Cuant vos erau grandet,
sen anareu á caçar
perseguireu corps y garsas
no deixantlas sosegar,
malehiau las sigalas
perque feyan la sum sum, etc.
A las montanyas de Armenia
teniu lo cos sepultat,
dins de una carbasa
sepulcre de magestad;
allí estau molt ben guardat,
de la boyra y del fum, etc.
Cuant anaban á segar
portaban la fals de serra
trevallareu per no res,
y seguireu molta terra,
y portaban vestit de seda
que era us vostre y costum, etc.
Allá dal de la montanya

PATRO

DELS

DIVERTITS.

teniu vostre parentela
teniu un oncle gitano,
que fá tremolá la terra,
y com es home de guerra
sempre está moven molt fum, etc.
Cuant vos anareu á estudi
pasabau las bassarolas,
y allí vos vareu apendre
de tocar las castanyolas;
y de tan que las tocareu,
vos donaren de batum, etc.
Als estudis de Cervera,
erau mol modest y casto
mostrabau capsa de plata
perque os fiesen vostre gasto:
y á fi del curs vos fongueren
sense deixar pols ni batum, etc.
Una bolta van trobá
al carrer de las mentidas,
un llaminer que 'l seu nas
lo tenia entre cortinas,
li alsareu vostra mangala
prolongan mes la chum chum, etc.
A la vostra gran ermita,
sempre esteu vos preparat,
per pagar clases de deutes
que diuben: tapar forats,
los escarbats se hi xalan
cantant tots junts la bum bum, etc.
A vostra devant teniu
una bota de bon ví,
que luego que esteu ben tip:
y visitantla hos fa pahí.
Rebeu calor y alegria,
propia del sabrós charrúm, etc.
Acudint tots los confrares,
que viuhen á costa agena
á ser devots de aquest truan,
que Patantum se anomena.
Y fentne ell tants miracles
també portan oli pel llum, etc.

TORNADA.

Puig que de poltrona vida
sou modelo, guia, y llum;
guardeunos de mals de caps
gloriós gran patantúm.

Ora pro potris grandi Patantumi. *Indignus pisatibus gentes tristi.*

Grescam tuam provinentum de vinorum bonorum, cum botifarrorum et llangonisorum, et cum rapinyarum dinerorum ad buxacorum, ad omnes descuidatibus, pro mendicata hipocritamentarum et persecutionæ animalis escarbatorum et singulorum, et usurpatæ cosechalam agenam, habendum posessorem ad xum xumis, cum propiæ mangale: sendo pagatore et dispensæ in deudæ de manjare, et beberet vinum, pro bene pahire. Creatur innumerabile recuæ de secuasornæ, satelitorum olgassanorum, quis prolongandum virtutes vestras, et memoranda et sempiterna, per omnia etc.

Goigs satírics
a Josep Abadal · *c* 1860 · CP/i

D. JOSÉ GALLIFA,

TENIENTE 1.º DE ALCALDE DE ESTA CIUDAD, HA SIDO ASESINADO!!!

SÉALE LA TIERRA LEVE.....

HAGA LA JUSTICIA SU DEBER.....

El Muy Iltre. Ayuntamiento

ha resuelto que se celebre un solemne funeral en sufragio de su alma á las 10 de la mañana del dia 6 del actual Setiembre en la Iglesia Parroquial, á la asistencia de cuya religiosa ceremonia invita á todo el vecindario.

Mataró 4 Setiembre de 1849.

P. D. D. M. I. A. C.

Francisco Font y Thos Secretario.

Esquela oficial
Josep Calassanç Abadal · 1849 · AMM/i

LA IMATGE OFICIAL

En aquest apartat trobem els escuts d'alguns corregidors de Mataró: el baró de Saint Amant, Pedro Tyrrell, Antonio de Coupigny i el baró de la Barre, que utilitzaven com a signatura dels decrets i dels bans. Hi ha mostres de les Reials Cèdules emeses pel rei i se'n conserven molts exemplars, tots presidits per l'escut reial en versions diverses. De les patents de sanitat en reproduïm un exemplar de Malgrat i un de més modern de Mataró. Quant a la iconografia de l'escut de la ciutat, els Abadal en gravaren uns quants models. D'estil barroc n'hi ha alguns, tots amb els elements característics. Notem l'escut de l'any 1818, que mostra la plenitud barroca de Joan Abadal, decorat amb angelets i filigranes diverses. Poc després, l'any 1837, ha passat de moda i, quan Josep Calassanç l'ha de fer servir, en treu la decoració i els angelets. La matriu fa evident una mutilació que denota el canvi d'època estètica. L'any 1820, temps revolucionaris del Trienni Liberal, hom abandona les formes clàssiques de l'escut pels senyals d'identitat del nou règim: el lleó, el sol i un exemplar de la Constitució de Cadis. L'any 1869, a la capçalera del periòdic Crónica Mataronesa *apareix l'escut de la ciutat però envoltat de simbologia republicana. I cap a 1890 trobem un escut nou que, aquest cop, ha patit els embats estètics dels modernistes.*

1

2

3

4

1. *Escut d'Antonio de Coupigny, corregidor de Mataró de l'any 1803 al 1808*
a Joan Abadal · 1806 · AMM/i

2. *Escut de Pedro Tyrrell, corregidor de Mataró de l'any 1790 al 1794*
a Joan Abadal · 1791 · AMM/i

3. *Escut del Baró de Saint Amant, corregidor de Mataró de l'any 1775 al 1790*
a Joan Abadal · 1787 · AMM/i

4. *Escut del Baró de la Barre, corregidor de Mataró de l'any 1814 al 1820*
a Joan Abadal · 1817 · AMM/i

5. *Escut reial d'Espanya*
a Joan Abadal · *c* 1800 · MCM/m

5

✠

REAL CEDULA
DE S. M.
Y SEÑORES DEL CONSEJO,

POR LA QUAL SE PERMITE A LOS Fabricantes de Lanas y Seda del Reyno puedan á imitacion de los Extrangeros hacer en sus texidos y manufacturas las variaciones que consideren precisas en Peyne, Telar y Torno, con tal que à estos texidos se les ponga un sello que los distinga de los arreglados à Ordenanzas, observandose las demás prevenciones que se expresan para seguridad del comprador.

AÑO 1786.

IMPRESO EN MADRID.

REIMPRESO EN MATARó:

EN LA IMPRETNA DE JUAN ABADAL.

Joan Abadal · 1786 · AMM/i

REAL CEDULA
DE S. M.
Y SEÑORES DEL CONSEJO,

POR LA CUAL SE MANDA GUARDAR y cumplir, y que se públique para que llegue á noticia de todos, el Real decreto inserto, en que S. M. participa al Consejo su tratado casamiento en la forma que se expresa.

AÑO DE 1819.

MADRID EN LA IMPRENTA REAL.

En Mataró: Por Juan Abadal.

Joan Abadal · 1819 · AMM/i

REAL CEDULA

DE S. M.

Y SEÑORES DEL CONSEJO,

POR LA CUAL SE APRUEBAN LOS ESTAtutos de la Real Junta de Damas creada para gobierno de los estudios de dibujo y de adorno destinados á la enseñanza de la juventud de su sexo.

AÑO DE 1819.

MADRID EN LA IMPRENTA REAL.

En Mataró: Por Juan Abadal.

Joan Abadal · 1819 · AMM/i

APENDICE
AL REGLAMENTO Y ORDEN
DE GOVIERNO PARA LAS MATRICULAS

DE LA PROVINCIA
DE MATARÓ,

DADO EN REVISTA DE INSPECCION GENERAL

Año 1786.

EN MATARÓ.

Por Juan Abadal Impresor.

Joan Abadal · 1786 · AMM/i

BOLETA DE SANIDAD.

EL MAGNIFICO AYUNTAMIENTO Y Diputacion de Sanidad de la Villa de Malgrat Corregimiento de Gerona.

Certifica : como sale de la presente Villa , la qual esta libre de peste , y de todo mal contagioso (á Dios gracias) el Sor. Juan Pablo, Suppiga vecino e ... con su Laud Sn. Antº, y quarano Mariner. cinco en todos para Los Mismos.

Por lo que se despacha la presente firmada por nuestro Escribano Secretario y Sellada con el sello de dicha Villa en Malgrat y Marzo 14 — de 1814.

Ruiz de ... Secº

Vº Bº Aldabó, y Planzi

Patent de Sanitat de Malgrat
Joan Abadal · *c* 1810 · AMM/i

CIUDAD DE MATARÓ. OFICINA DE SANIDAD.

NOS LA JUNTA DE SALUD PÚBLICA.

Certificamos que el *patron José Castellá que lo es del laud [illegible]* por el mismo y tripulado de *cinco* personas en todas incluso el Patron, segun consta del rol de su equipaje que ha exhibido, sale de este puerto para el de *Cadiz* con *lastre y arreos de pesca para ejercitarse en aquellas costas a la pesca de la corredera.*

PASAGEROS.

Y porque (gracias á Dios) la salud es muy buena en esta ciudad de Mataró y pueblos de su costa; sin ninguna sospecha de peste ni otras enfermedades contagiosas, de las cuales nos guardamos por medio de las precauciones mas rigurosas, suplicamos á todos los Gobernadores, Comandantes y cualesquiera otras Autoridades, le dejen navegar libremente, ir y volver, detenerse y negociar, sin ponerle impedimento alguno.

En fe de lo cual damos la presente carta firmada por nuestro Presidente, refrendada por el Secretario de esta Junta y autorizada con el sello de esta Ciudad. En Mataró á *treinta y uno de Mayo* del año mil ochocientos sesenta *y uno.*

EL PRESIDENTE, EL CAPITAN DEL PUERTO,

[illegible]

El Secretario,

[illegible]

MATARONIS SIGILLUM CIVITATIS

Imp. de J. Abadal.

Patent de Sanitat
Josep Abadal · *c* 1860 · AMM/i

1

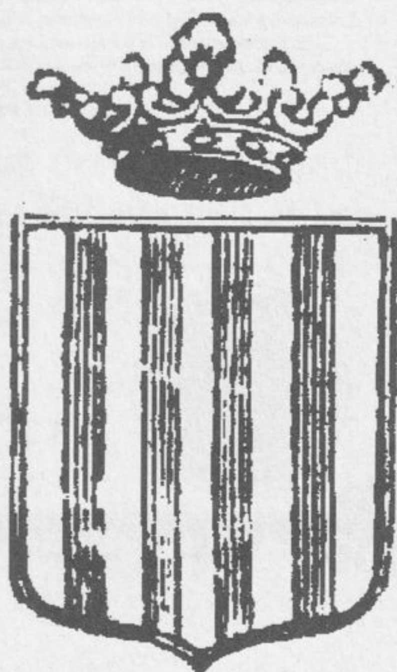
2

3

4

5

1. *Paper segellat de quaranta maravedisos*
a Joan Abadal · 1808 · AMM/i

2. Josep Abadal · 1860 · AMM/i

3. *Ordenances del Col·legi de Procuradors*
Joan Abadal · 1781 · MCM/m

4. *Segell de l'Alcaldia Constitucional*
a Joan Abadal · 1820 · AMM/i

5. *Escut de Catalunya*
s. XIX · MCM/m

EL MUY ILUSTRE AYUNTAMIENTO DE
Corregidor y Regidores de la Ciudad de Mataró, Principado de Cataluña, en Junta de Sanidad.

CErtifica, como el dia de hoy párte de esta Ciudad (la qual y su Rada está libre, á Dios gracias, de peste y todo mal contagioso, y se guarda de los parages que lo padecen, segun Reales Ordenes,) para la escala, el Pn. thomas Bayell, que lo es de su barco, nombrado Sn. Antº. con tres Marin. —

Y para que conste, mandamos despachar la presente, firmada de nuestro Secretario. Dada en Mataró 9 — de Setiembre — de 1806

Joseph Antº. Simon Secretº.

Patent de Sanitat de Mataró
Joan Abadal · 1806 · AMM/i

ORDINACIONES DE

POLICÍA

DE LA CIUDAD DE

MATARÓ.

EN MATARÓ:

Por JUAN ABADAL Impresor y Librero.

Joan Abadal · 1818 · AMM/i

ORDINACIONES

DE POLICIA

DE LA CIUDAD

DE MATARÓ.

EN MATARÓ:

POR JOSÉ ABADAL IMPRESOR Y LIBRERO.
Año 1837.

Josep Calassanç Abadal · 1837 · AMM/i

1

2

3

4

1. *Capçalera del periòdic* Crónica Mataronesa
Joan Abadal · 1869 · AMM/i

2. *Al·legoria de la ciutat de Mataró*
a Heliodor Abadal · *c* 1880 · CP/m

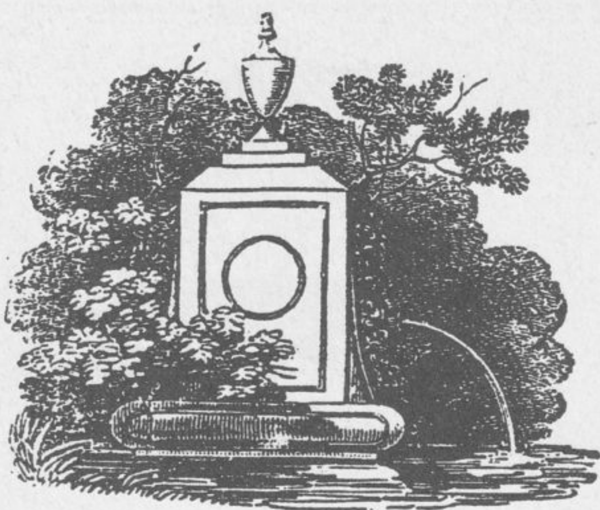
3. Filles d'Abadal · *c* 1880 · AMM/i

4. *Escut de Mataró*
Filles d'Abadal · *c* 1890 · AMM/i

MATARÓ EL 1843

El llibre editat l'any 1855 per Josep Abadal Historia de los acontecimientos políticos de la ciudad de Mataró en 1843*, del mataroní Joan Amich, és el primer text d'història política de la ciutat. I és d'un gran interès a causa de les seves il·lustracions per a veure un cas concret d'aplicació dels gravats a l'època de la transició estètica vuitcentista. El volum té 182 pàgines i és adornat amb deu gravats. Se'n destaquen els dos signats per «Abadal» com a gravador, un dels quals amb Valls com a dibuixant, que corresponen a la mà mestra d'Heliodor; tots dos, d'una gran expressivitat, són plenament dins el corrent estètic del moment. Fixem-nos en la composició adotzenada dels vaixells, el motiu floral i la presó, segurament gravats provinents del circuit comercial. Però el més curiós és el de la font, una obra que no sabem qui va gravar, però que correspon a l'estètica anglesa de l'escola de Bewick i que en el context del llibre és estranya. En definitiva, un volum fet de retalls, però amb dues obres mestres d'Heliodor.*

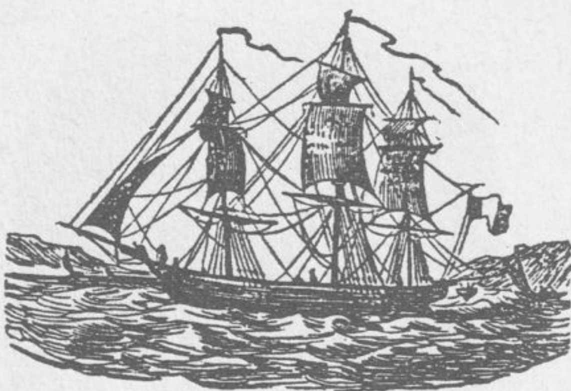
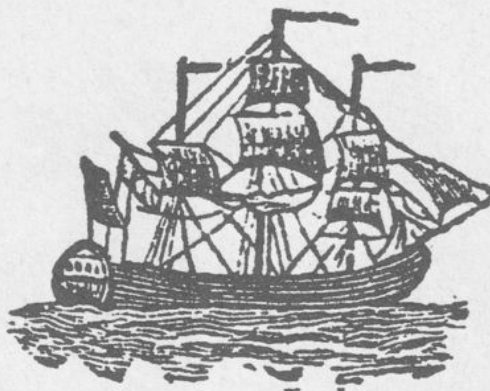

Juan Amich, *Historia de los acontecimientos políticos de la ciudad de Mataró en 1843*
Josep Abadal · 1855 · CP/i

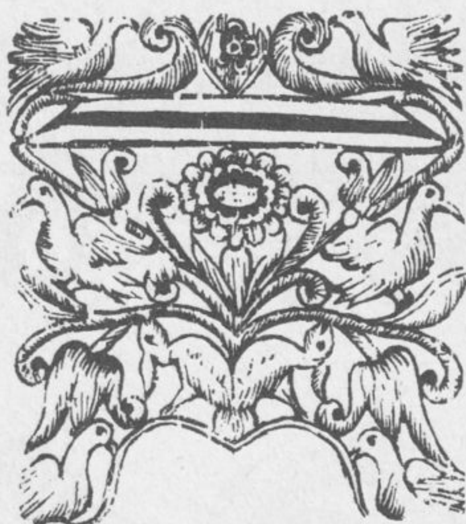
Juan Amich, *Historia de los acontecimientos políticos de la ciudad de Mataró en 1843*
Josep Abadal · 1855 · CP/i

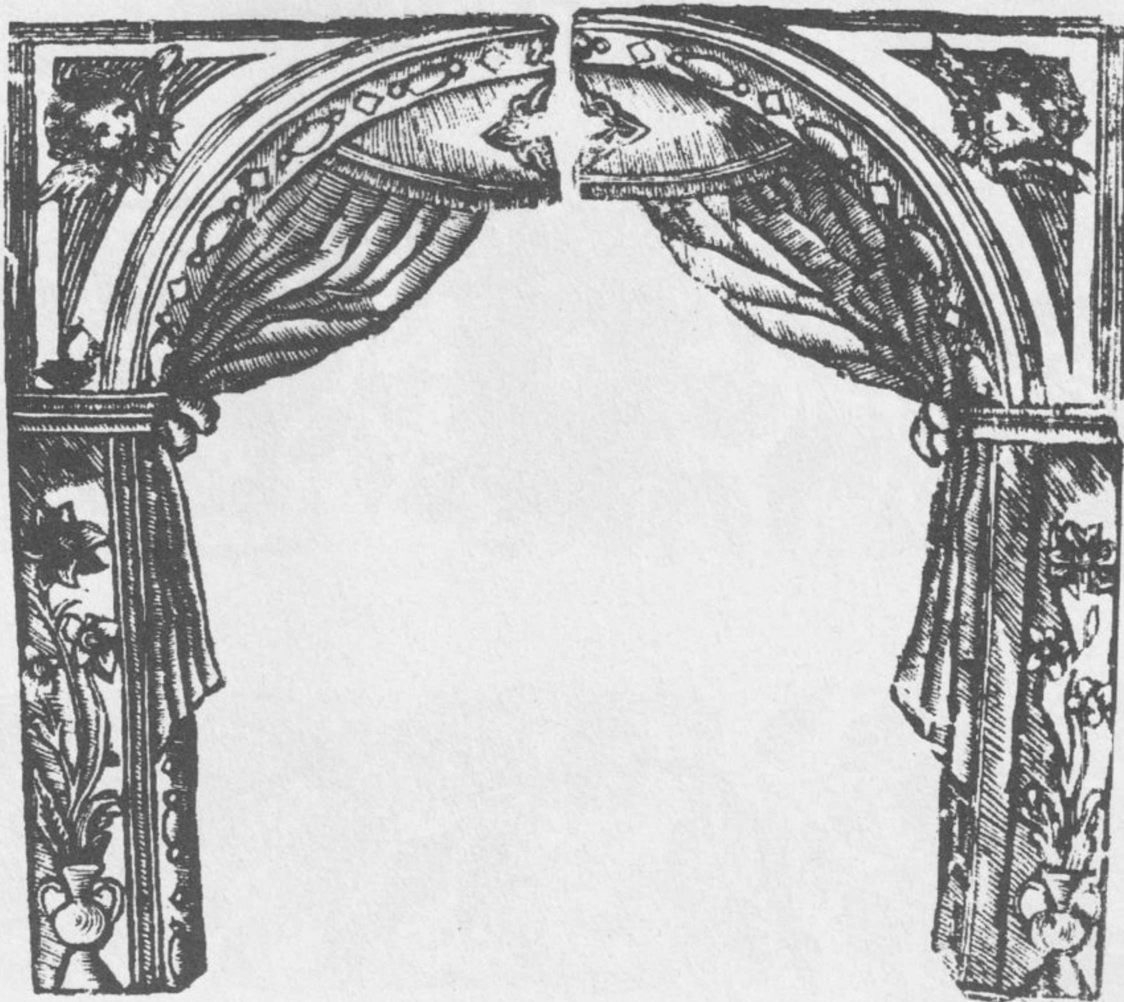
ELEMENTS COMPLEMENTARIS

Vet aquí les mostres de «boixos» decoratius plenament barrocs, alguns dels quals, tot i que els atribuïm a Joan Abadal, podrien ser anteriors. Els elements florals, animals, musicals i arquitectònics dominen en uns gravats de gran elegància estètica. També reproduïm les portades d'alguns dels nombrosos impresos dels Abadal com a mostra de l'art tipogràfic d'èpoques diverses.

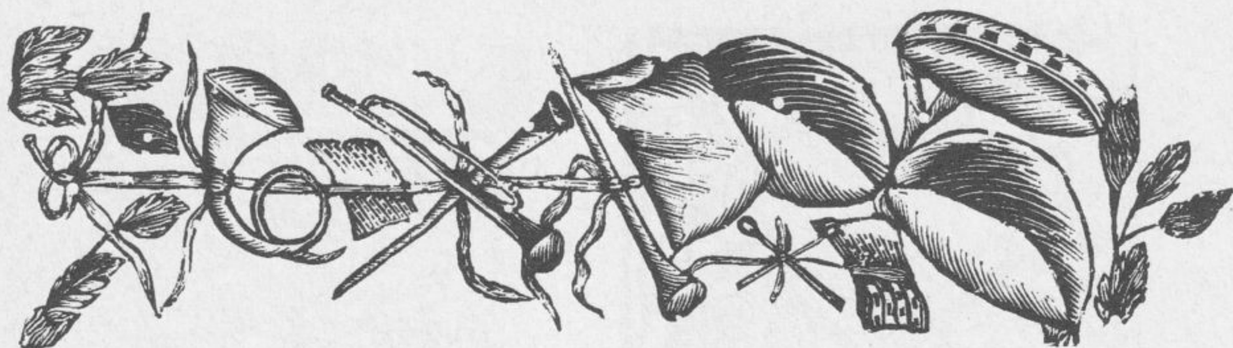

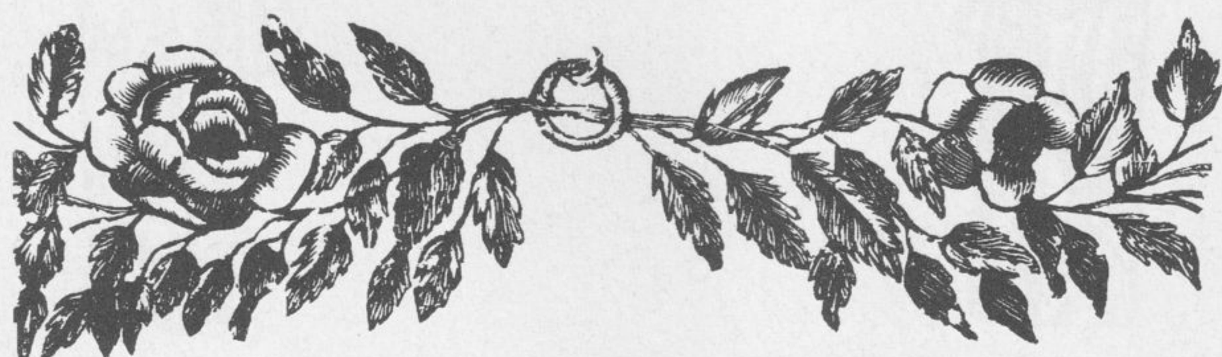

Elements decoratius
a Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

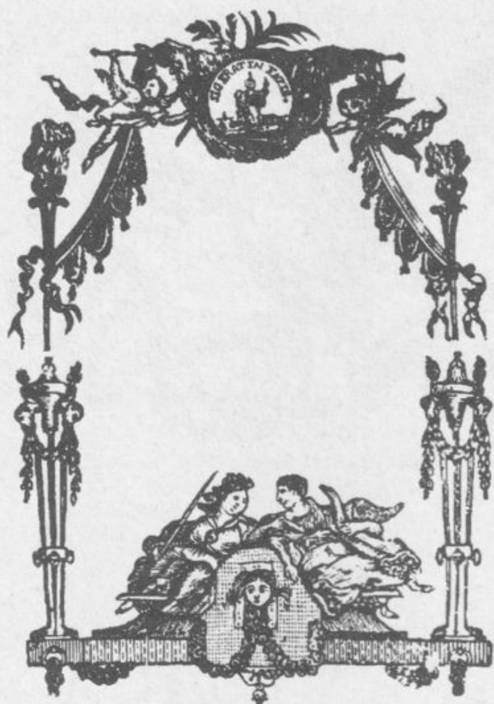

Elements decoratius
a Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

1

2

3

4

5

6

7

8

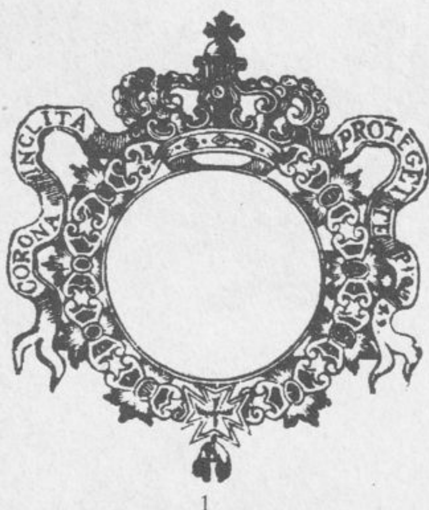
Elements decoratius

1: *a* Joan Abadal · s. XIX · MCM/m

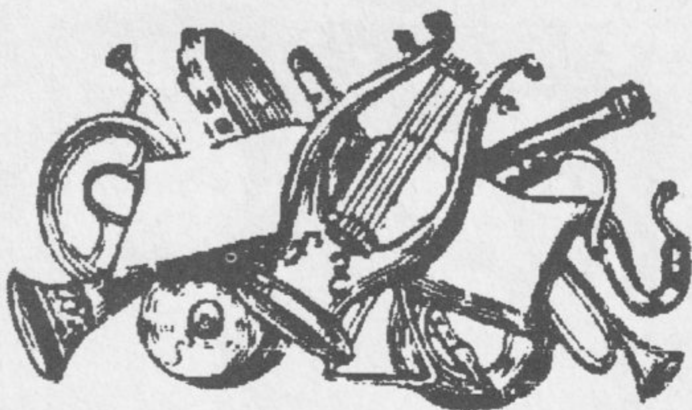
2: Joan Abadal · 1780 · CP/i

3: *a* Joan Abadal · s. XVIII · CP/i

4, 5, 6, 7 i 8: *a* Joan Abadal · s. XVIII · MCM/m

1

2

LOS PASTORCILLOS

EN BETHLEM

Y

NACIMIENTO DEL NIÑO JESUS.

DRAMA EN TRES ACTOS.

MATARÓ:
IMPRENTA DE JOSE ABADAL.
1860.

3

GRAMÁTICA
CASTELLANA.

TRATADO PRIMERO.

DE LA ANALOGÍA Y SINTAXIS.
ARREGLADA Á LA ÚLTIMA ORTOGRAFÍA
DE LA REAL ACADÉMIA ESPAÑOLA.

PARA USO DE LA JUVENTUD.

MATARÓ:
EN LA IMPRENTA DE JOSÉ ABADAL.
AÑO 1822.

4

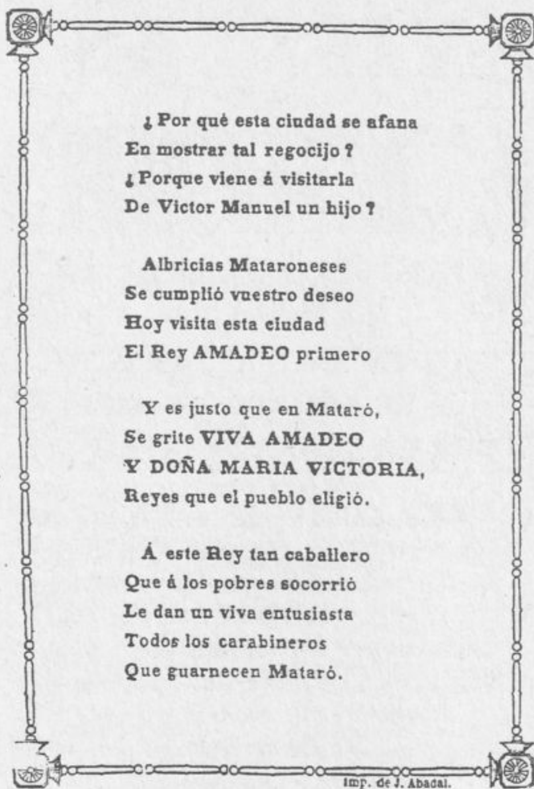
Elements decoratius

1: *a* Joan Abadal · *c* 1810 · MCM/m

2: *a* Joan Abadal · *c* 1820 · MCM/m

3: Josep Abadal · 1860 · CP/i

4: Josep Abadal · 1822 · BCEL/i

¿ Por qué esta ciudad se afana
En mostrar tal regocijo ?
¿ Porque viene á visitarla
De Victor Manuel un hijo ?
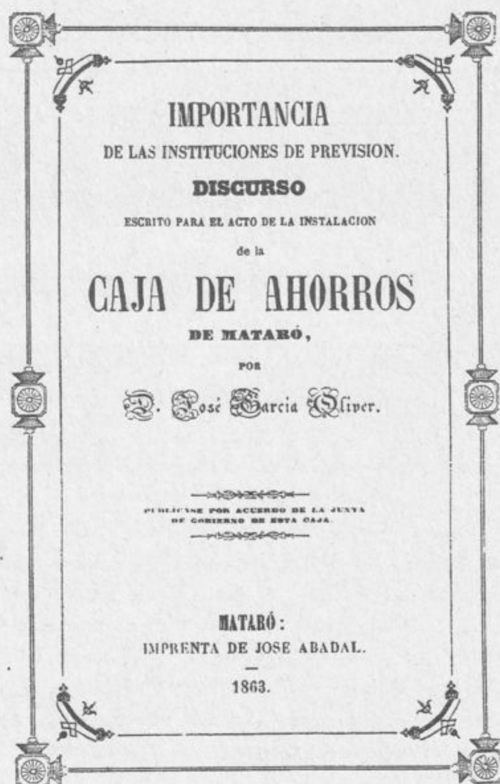
Albricias Mataroneses
Se cumplió vuestro deseo
Hoy visita esta ciudad
El Rey **AMADEO** primero

Y es justo que en Mataró,
Se grite **VIVA AMADEO**
Y DOÑA MARIA VICTORIA,
Reyes que el pueblo eligió.

Á este Rey tan caballero
Que á los pobres socorrió
Le dan un viva entusiasta
Todos los carabineros
Que guarnecen Mataró.

Imp. de J. Abadal.

1

IMPORTANCIA
DE LAS INSTITUCIONES DE PREVISION.
DISCURSO
ESCRITO PARA EL ACTO DE LA INSTALACION
de la
CAJA DE AHORROS
DE MATARÓ,
POR
D. José Garcia Oliver.

PUBLÍCASE POR ACUERDO DE LA JUNTA
DE GOBIERNO DE ESTA CAJA.

MATARÓ:
IMPRENTA DE JOSE ABADAL.
1863.

2

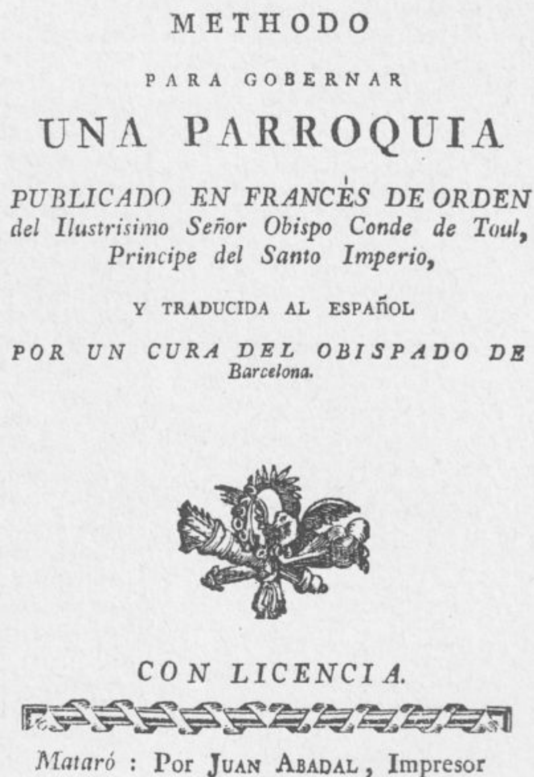

MATARÓ.
A la Proclamacion de la
REINA NUESTRA SEÑORA
DOÑA ISABEL SEGUNDA.

OCTAVA.

¿Veis de **ISABEL** *la insignia, cual tremola?..*
El amor y la ley **REINA** *la aclaman.*
¿Ois al Pueblo, como del mar la ola?..
Los fieles Ilurenses la proclaman;
Su vetusta lealtad hoy se acrisola;
Dos nombres augustos su ardor inflaman:
Sosten de sus derechos soberanos,
Defienden la razon de los humanos.

Mataró: En la Imprenta de Abadal Febrero de 1834.

3

METHODO
PARA GOBERNAR
UNA PARROQUIA
PUBLICADO EN FRANCÉS DE ORDEN
del Ilustrisimo Señor Obispo Conde de Toul,
Principe del Santo Imperio,
Y TRADUCIDA AL ESPAÑOL
POR UN CURA DEL OBISPADO DE
Barcelona.

CON LICENCIA.

Mataró : Por JUAN ABADAL, Impresor

4

1. *Full relatiu a la vinguda del rei Amadeu a Mataró*
Josep Abadal · 1872 · CP/i

2. Josep Abadal · 1863 · BCEL/i

3. *Full relatiu a la proclamació d'Isabel II*
Josep Calassanç Abadal · 1834 · AMM/i

4. Joan Abadal · 1790 · BCEL/i

ORACION FUNEBRE,

QUE

EN LAS SOLEMNISIMAS EXEQUIAS

CON QUE

EL REGIMIENTO DE DRAGONES

DE

SAGUNTO

HONRÓ LA GLORIOSA MEMORIA DE

SU AMADO MONARCA

DON CARLOS III.

(QUE ESTÉ EN GLORIA)

En la Iglesia de PP. Carmelitas Descalzos de la Ciudad de Mataró, el dia XV. de Enero de MDCCLXXXIX.

DIJO

D. Manuel Camin, y Campllonch Presbitero. Economo de la Parroquial Iglesia de S. Ginés de la Ametlla, del Obispado de Barcelona.

CON LICENCIA.

Mataró : En La Imprenta de JUAN ABADAL.

1

VISITAS

AL

SANTISSIM SAGRAMENT

Y

A MARIA SANTISSIMA

PER TOTS LOS DIAS DE LA

SEMMANA,

ACTES DE PREPARACIÓ

Y DE ACCIÒ DE GRACIAS

PER LA SAGRADA COMUNIÓ

OBRA COMPOSTA EN ITAliá per tots los dias del Mes, per lo Ilustrissim Senyor Don Alonso de Ligori; vertida en catalá tantsolament per los set dias de la Semmana, per un Sacerdot habitant en Mataró, qui ha anyadit una Visita de bora.

PRIMERA IMPRESSIÒ.

Mataró : Per Joan Abadal.

2

DISCURSO,

QUE

EN LA ACTA PUBLICA TRIENAL

DE LA DISTRIBUCION DE PREMIOS

HECHA Á LOS DISCIPULOS DE LA ESCUELA

DE LAS TRES NOBLES ARTES

POR LA REAL JUNTA DE COMERCIO

DE BARCELONA

en el mes de Noviembre de 1797

LEIÓ

Don Miguel Solá.

CON LICENCIA.

Mataró : Por JUAN ABADAL.

3

1. Joan Abadal · 1789 · BCEL/i
2. Joan Abadal · *c* 1790 · BCEL/i
3. Joan Abadal · 1797 · BCEL/i

AÑO 1. DOMINGO 1.° DE JULIO de 1866. Núm. 9

CRÓNICA MATARONESA.

Periódico de intereses locales, agricultura, industria, comercio, literatura y artes.

PRECIOS DE SUSCRICION.

Mataró y Barcelona. . . . . 4 rs. al mes
En los demás puntos de España. . . . . 18 rs. trimestre.
Ultramar. . . . . 70 rs. al año.
Se paga por anticipado
Números sueltos. . . . . 1 real y medio.

Redaccion y administracion, Riera, 48.

Los anuncios se insertarán a 16 mrs. línea á los suscritores, y 32 á los no suscritos.
A los suscritores se les insertarán gratis tres líneas mensuales.
No se devuelven los originales, pero se inutilizarán
Las suscriciones comienzan siempre en 1.° de mes.

PUNTOS DE SUSCRICION.

Mataró, Imprenta de Abadal. *Barcelona*, Sauri, calle Ancha. Manero Rambla de Santa Mónica. Vives, plaza de Santa Ana. Lopez Vernagosi calle Ancha, Rambla del Centro, y *Centro de obras de Cataluña* Platería, *Habana*. D. Andrés Graupera, librería nacional y estrangera, calle del Obispo.

Correos en Mataró.

Entradas.	Salidas.
De Barcelona á las 7 m. 1 5 y 4 t.	Para Barcelona 8½ m. y 5¼ t.
De Gerona á las 8¾ m. y 5¾ tar.	Para Gerona 7 m. Id. 1 ½ tarde.

Correos en Barcelona.

De Madrid 4 y media t. y 9 n.	Para Madrid 6 y 12 m.
De Manresa, Solsona, Bergue y Cardona 9 m.	Para Manresa, Solsona, Bergue y Cardona 4 y media tarde.
De Valencia 10 y media m. 9 n.	Para Valencia 6 m. 4 t.
De Tarragona 9 noche.	Para Tarragona 12 y media t.
De Gerona y estranjero 4 t.	Para Gerona y estranjero 12 ½ t.
De Gerona. . : . 7 t.	Para Gerona 6 m.
De Igualada 9 y media m.	Pará Igualada 6 y media m.
De Granollers, Vich, Moyá y Caldes de Mombuy 8 m.	Para Granollers, Vich, Moyá y Caldes de Monbuy 6 y media m.

NOTA. La correspondencia para Andalucía, Murcia, Albacete y Ciudad Real se dirige por Valéncia

Ferro-carril de Barcelona á Gerona.

Entradas.	*Salidas.*
De Barcelona á las 7,3 h. 9,27 mañana.	Para Barcelona 6'20 h. 8,42 mañana,
Id. 1,32 h. 3,51 h. 7,3. tarde.	Id. 12,19 h. 2,9 h. 5,43 tarde.
De Gerona 8,42 h. mañ. 2,4 h. 5,38 tar.	Para Gerona 7,7 mañ. 1.35 h. 3,56. tard.
De Areñs 6,20 mañana. 12,19 tarde.	Para Areñs 9,30 mañana. 7.7 tarde.

Linea de Granollers.

Salidas. De Barcelona á Llinás 6,30 mañana. 12,30. 3.30. 5.55 tarde.
De Gerona, 6 mañana. 3 5 tarde.
De Barcelona para el Empalme enlazando con la línea del litoral 7 y 9 m.. 1, 3,6. 30 t.

De Barcelona á Tarragona.

Be Barcelona á Tarragona 5 h. 12 mañana. 4.30 tarde.
Id. á Martorell 5 h. 8,15h. 12 mañana. 2,30 h. 6 tarde.
Id. á Vilafranca 5 h. 12 mañana. 4,30 h. 6 tarde.

De Barcelona á Zaragoza.

De Barcelona á Zaragoza 7,30 mañana. De Barcelona á Lérida 12,45 tarde.
Id. á Manresa 5,30 tarde.

EL GENIO DE LA ANTIGUA ILURO.

I.

Blanquecina corona de siglos ciñe mi frente veneranda, brillan en mi rostro dos ojos chispeantes que revelan el genio de quien me diera el ser, y aunque los años graviten sobre mis hombros con su inmensa pesadumbre, músculos atléticos heredados de mis progenitores los sostienen sin vacilar sobre mis bases. Diríase hallarse en mi reunidos en fraternal consorcio el vigor y gallardía de un jóven, y la magestad imponente del hombre encanecido.

No en vano el Dios que cabalca los huracanes y amedrenta á los mortales al son de la tormenta desencadenadá por su mano omnipotente, en el momento de enclavar en la celeste bóveda el astro refulgente, que inunda de luz los mundos, me encomendó la tutela y proteccion de la ciudad que bajo el nombre de Iluro debia un dia levantarse esbelta y airosa junto á las orillas del mar. Al verla nacer, rebosando ya en su cuna esplendor y grandeza, abrióse mi pecho al júbilo, y regué su seno palpitante con las lágrimas que de mis ojos esprimian el contento y maternal amor. Y el orgullo brillaba en mi semblante, y la satisfaccion embargaba mis sentidos, cuando al fijar en ella mi solícita mirada, ofreciase á mis ojos cual Náyade vaporosa, lavando sus pies en las cristalinas ondas de un mar que la arrullaba en sus brazos. Era mi hija primogénita, yo la madre que ampararla habia segun los decretos de mi eterno y soberano Señor. Iluro seguia creciendo á mi vista, y vivia levantando erguida su cabeza, como que sentia correr por sus venas la sangre ardiente de los descendientes de Rómulo, ufana miraba con desden á los vecinos orgullosos de poderle besar la mano que arrogantemente les alargaba, y Betulo y Blanda reverentes y humildes venian á rendir sus homenages á la escelsa Autoridad, que aceptado habia la riqueza de sus palacios.

Orlado su recinto de espesa y maziza muralla, la llevaba airosamente al rededor de su cuerpo como un antiguo conquistador su férrea coraza, y al rugir la tormenta y al entumecerse las aguas, serena escuchaba el rimbombe del trueno, que retemblar hacia sus edificios, y miraba impasible alzarse las olas embravecidas y estrellarse espumosas á sus pies. Mella ninguna en su ánimo producia el que huestes bravas y aguerridas intentasen asaltarla. Iluro coronaba sus muros con los cuerpos de sus hijos, valientes como el rey de las selvas al batirse con los pretendientes de su futura hembra, y cual banda de tímidas palomas veia abandonar su empresa á los que habian venido en alas de su furor. Era Iluro ciudad fuerte, y las artes y las ciencias tomaban en su interior imponderable desarrollo, marchando orgullosa tras los pasos de su Soberana, de Roma, Señora del mundo. Mas ay! el rayo del cielo que alumbra con su siniestro fulgor los mundos, mientras serpenteando pasea su cola de fuego sobre los espacios, vino á dar sobre la frente de la soberbia nacion que la cobijara en su seno y admitiera entre su hijas, herida mortal produjera en su existencia, y languideciendo su poder y menguando su grandeza, se fueron desprendiendo de su imperial diadema cada uno de los pueblos, que formaban sus mas ricos florones.

Cual árbol privado de la sabia que le alimenta y nutre, pierde su lozania y frondosidad y muere; asi la vida de Iluro, interrumpida su comunicacion con las corrientes vitales de la nacion reina del orbe, languideció y acabó. Suevos y Alanos, Vándalos y Godos cayeron sobre su suelo cual ráfaga de deshecho huracan, sus mazas batieron despiadadas sus muros, sus hijos no se enardecian para el combate, porque no oian el aleteo de las águilas romanas, y la hermosa y rica Iluro perdió su nombre envuelto en espantosas ruinas, derramando yo lágrimas amargas sobre su tumba; porque se murió Iluro, no murió el genio que le diera la vida.—*L. Ll.*

EL 2 DE MAYO DE 1866.

Escuchad; escuchad! En lontananza
Del Pacífico mar sobre la espuma,
Un hidalgo vigués grita ¡venganza!
Y repite su voz la densa bruma.

Ya se apresta á luchar, ya los cañones
En batería están; sonó el primero:
La lucha vá á empezar, los corazones
El ultrage al vengar, vuélvense acero.

Escuchad, escuchad como resuena
Del hórrido cañon el estampido....
¿Lo ois? es el leon que al *indio* llena
De miedo y de terror con su rugido.

Es el fiero leon que generoso
Perdonára una vez al peruano,
Quien cobarde mintió, quien orgulloso
Retar quiso de nuevo al pueblo hispano.

Pensara el infeliz en su osadía
Que el cetro que del mundo dueño fuera
A alardes de valor sucumbiría
O á la infame traicion siempre grosera.

Y escasos en honor, tal vez creyeron
La arrogancia humillar del noble *godo*
Y en su funesto error la frente irguieron
Y la frente rodó por sangre y lodo.

Dejad que en el espacio se dilate
El ¡ay! desgarrador del moribundo
Justo es que pague el *indio* en el combate,
Su inícua ingratitud, probando al mundo

Que no así como quiera, el que en Abtao
Ganar supo al chileno la victoria;
Hollar deja su honor, pues el Callao
Dirá vencido al orbe ¡gloria! ¡gloria!

Josep Abadal · 1866 · AMM/i

AÑO II. DOMINGO 10 DE SETIEMBRE DE 1865. N. 46.

REVISTA MATARONESA.

SEMANARIO DE INTERESES LOCALES.

PRECIOS DE SUSCRICION.

Mataró y Barcelona. . . 4 rs al més.
En los demás puntos de España 15 rs. trimestre:
Ultramar. . . . . 70 rs. al ano.
Se paga por anticipado.
Números sueltos. . 1 real y medio.

Redaccion y administracion, Riera, 48.

Los anuncios se insertarán á 16 mra. linea á los suscritores, y 32 á los no suscritos.
No se devuelven los originales, pero se inutilizarán.
Las susoriciones comienzan siempre en 1.º de mes.

PUNTOS DE SUSCRICION.

Mataró, Libreria de Abadal. *Barcelona*, Saurí, calle Ancha. Manero Rambla de Sta. Mónica. Vives plaza de Sta Ana, y *Centro de obras de Cataluña* Plateria. *Habana*. D. Andrés Graupera, libreria nacional y estrangera, calle del Obispo.

Movimiento de la poblacion desde el 3 al 9 setiembre.

FALLECIDOS.

Casados 0.	Viudos 1.	Solteros 1.	Niños 1.
Casadas 1.	Viudas 3.	Solteras 0.	Niñas 3.

Total 10.

De 1 año á 5: 4.	De 5 á 10: 0.	De 10 á 20: 0.
De 20 á 30: 1.	De 30 á 40: 1.	De 40 á 50: 0.
De 50 á 60: 0.	De 60 á 70: 1.	De mas de 70:3.

NACIDOS

Varones 5. Hembras 8. *Total* 13.

MATRIMONIOS.

De soltero con soltera: 4. De viudo con soltera: 1.
De soltero con viuda: 1. De viudo con viuda: 0.

Afecciones meteorológicas del 3 al 9 setiembre.

Dia.	Hora.	Trmóm. Reamu	Baróm. en mil.	Higróm. Sanssure	VIENTOS. Recio.	VIENTOS. Flojo.	Observaciones atmosf.
3	7 m.	18'1	766'4	82'		N.	Ser.
	3 t.	20'3	767'3	77'		N. E	Id.
4	7 m.	18'3	768'3	92'		N. E.	Nub.
	3 t.	20'1	767'2	86'		E.	Semicub.
5	7 m	17'4	768'2	92'		N. E.	Nubec
	3 t.	20'1	768'1	86'		E.	Id.
6	7 m.	17'1	768'2	91'		E.	Semicub.
	3 t.	21'6	768'1	88'		S. E.	Nub. Ha. lloviz.
7	7 m.	18'7	765'9	88'		N. E.	Ser. y calim.
	3 t.	22'8	764'4	83'		S. E.	Nubarr.
8	7 m.	18'9	766'7	87'		S. O	Ser. calin.
	3 t.	23'1	767'1	82'		S. E.	Nub. sueltas.
9	7 m.	18'6	767'8	90'		N. E.	Ser. Calin.
	3 t.	23'1	768'2	84'		E.	Io. Id.

Santos dea semana.— Hoy El dulce nombre de María.—11 Lun. Stos. Potro y Jacinto hermanos mrs.—12 Mar. S. Leoncio mr.—13 Miér. S. Amado ob. y cf.—14 Juev. La exaltacion de la Sta. Cruz.—15 Vier. S. Nicomedes mr.—16 Sáb. Stos. Cornelio p. y Cipriano mrs.

FUNCIONES RELIGIOSAS.

En la Iglesia parroquial. Hoy despues de la novena de la Purisima Sangre se comensará la novena en honor del Santisimo nombre de Maria, que continuará los dias siguientes.

En la Iglesia de Sta. Ana. Hoy á las 10 se cantará misa solemne en veneracion del Dulcisimo nombre de Maria, y á las 7 de la tarde esposicion del SS. Sacramento.

En la Iglesia de S. José. Mañana á las 7 ½ de la tarde se dará principio al novenario del Patrocinio de S. José para implorar del Señor por intercesion del Santo la gracia de preservar á nuestra ciudad de públicas calamidades.

En la Iglesia de la D. Providencia. Hoy á las 5½ de esta tarde despues de la corona, se cantará el trisagio de Maria y se continuará la novona á la Divina Madre.

En la Iglesia de religiosas Carmelitas. Hoy de 5 á 6 de la tarde habrá exposicion del SS. Sacramento con las oraciones acostumbradas.

PARCELACION DE ESPAÑA.

II.

Someramente hemos hablado de las consecuencias que han de resultar de la medicion y evaluacion parcelaria del territorio español, dando por sentado y admitido el punto para nosotros incontrovertible de la preferencia de aquellas sobre la medicion y evaluacion en masa.

Las operaciones de medicion y evaluacion parcelaria serán el complemento del mecanismo hipotecario. Decimos mal: este no existirá sino en estado de embrion mientras aquellas no se realicen.

¿Qué ha de suceder hoy en los registros de la propiedad, que se llevan en las cabezas de los partidos judiciales? Que la mayor parte de las veces no podrá constar con seguridad evidente mas que los nombres de los propietarios; pero en cuanto á los mismos inmuebles, sus límites y circunstancias, han de señalarse necesariamente con mucha indeterminacion. Podrá indicarse su orientacion, podrá decirse las tierras de otros propietarios con las cuales lindan, tratándose de fincas rurales, podrá inscribirse la cabida ó estension que se les calcula, pero

Sumari

La impremta a Mataró comença l'any 1779, quan Joan Abadal s'hi estableix. Venia de Manresa carregat amb la premsa que li havia donat el seu pare i es trobà en una ciutat que tenia una gran activitat econòmica i que oferia moltes possibilitats a un ofici, el d'impressor, en el qual ell era tan destre. Des d'aleshores fins l'any 1971, la família tindrà establiment obert a la Riera, al cor de Mataró. La seva feina editorial omplia un buit i la tasca d'imprimir llibres, opuscles i tota mena d'impresos per a usos públics i privats va ser decisiva. Cal destacar un aspecte important del treball dels Abadal: l'especialització xilogràfica —l'art de gravar la fusta— que exerceixen al llarg de tres generacions les mans mestres de Joan, el seu fill Josep Calassanç i el seu nét Heliodor, autors d'un important conjunt de gravats de temàtica religiosa, industrial i popular, una bona part dels quals es recullen en aquest volum.

A la coberta: *Animal mitològic*. Atribuïble a Joan Abadal (segle XVIII). Museu Comarcal del Maresme.

«Caps de Bou», 22

ISBN 84-7900-058-9

